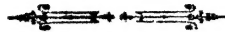


૨૬૫૬૪

લંડન રાજ-રહસ્ય

અથવા

મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી કોર્ટ ઓફ લંડન



ભાગ ૯ મો.

મુળ લેખક:-

સ્વર્ગસ્થ જોર્જ વીલીયમ રેનાલ્ડસ.

અનુવાદક:

સાકરલાલ મગનલાલ કાપડીયા.

૭, કુંભાર હુકડા, મુંબઈ.

મુદ્રક અને પ્રકાશક:

હરિલાલ વલ્લભદાસ બ્રહ્મક્ષત્રી.

શ્રી હરિ-હર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ.

૧૮૨, બકસરગેટ સ્ટ્રીટ કેટ, મુંબઈ.

મુખ્યમના સભ્ય એજન્ટ:

બુકસેલર ગોવર્ધનદાસ પુરૂષોત્તમદાસ ઠક્કર.

દેવકરજી મેન્શન, પ્રોન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

પ્રિંટ પહેલી.

(સર્વ હક સ્વાધીન.)

સને ૧૯૨૭.

કૌંમલ રૂ. ૦-૧૪-૦.

૧૬૭૨૧ અનુક્રમણીકા.

પ્રકરણ.	વિષય.	પાનું.
” ૧૩૫ મું.	અસલ ધરમાં	૧
” ૧૩૬ મું.	વકીલ અને વિચિત્ર સ્ત્રી	૫
” ૧૩૭ મું.	ભીખારી કુટુંબ	૯
” ૧૩૮ મું.	શેઠાણીનો આશય	૧૫
” ૧૩૯ મું.	કોન્ટેબલને ફાંસી	૨૧
” ૧૪૦ મું.	ગરીબડી સ્ત્રીનું મોત	૨૮
” ૧૪૧ મું.	બે પ્રેમીઓ	૩૩
” ૧૪૨ મું.	રાવની રામ કહાણી	૩૬
” ૧૪૩ મું.	દસ્તાવેજો ગુપ્ત	૪૫
” ૧૪૪ મું.	બેગસ રટાફ	૫૦
” ૧૪૫ મું.	રાવની જાસુસી	૫૫
” ૧૪૬ મું.	કબ્રસ્તાનમાં	૬૧
” ૧૪૭ મું.	જાદુગરી જાળ	૬૪
” ૧૪૮ મું.	દરીઆમાં ચાંચીઆ	૭૩
” ૧૪૯ મું.	વખતની બલીહારી	૮૦
” ૧૫૦ મું.	નર રક્ષક	૯૧
” ૧૫૧ મું.	પ્રિન્સની નીચતા	૯૫

સાફ સસ્તું અને સુંદર અપ-ટુ-ડેટ ડીઝાઇનોમાં
કીકાયત લાવે, અંગ્રેજી, ગુજરાતી, તેમજ મરાઠી ભાષામાં
છાપી આપવામાં આવશે.

એક વખત મુલાકાત લઇ ખાતરી કરો.

શ્રી હરિ-હર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,

૧૮૧, બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ.]

અનુક્રમાંક ૧૩૭૨૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ લડન રાજ ૨૦૨૨-૨૫

વિષય ૬૪૪૪:૨

નિવેદન.

—૦—

બંડન રાજરહસ્ય અથવા મીસ્ટરીઝ ઓફ ધી કોર્ટ ઓફ લંડનની અમારી સીરીઝ ઓટલી અધી લોકપ્રિય થઇ ગઇ છે કે પાછળથી આદક થનારાઓને બેવડી કે ત્રણગણી કિંમત આપતાં પણ પાછલાં ભાગો મળતાં નથી. અમે ઝપાટાખંધ નવ ભાગો બહાર પાડવાને શક્તિવાન થયા છીએ તે માટે અમે અમારા કદરદાન વાંચકોના આભારી છીએ. હવે બીજા ત્રણ ભાગમાં યાને કુલે બાર ભાગમાં આ સીરીઝ પુરી થશે. હવેથી આઠ આનાની પ્રવેશ શી લઈને સીરીઝના આદક સ્વીકારવામાં આવશે નહિ; પણ આખી સીરીઝના બાર ભાગના સામટા પૈસા અગાઉથી લેવામાં આવશે. જેઓને દુનિયાની આ મહાભારત વારતા આખી વાંચીને જીંદગીનો અમુલ્ય દાવો ભેવો હોય તેઓએ રૂ. ૮ ભરીને આખી સીરીઝના સેટના આદક થઇ જવાની કૃપા કરવી.

૧૨ ભાગ સામટાના રૂ. ૮ થશે. વી. પી. પોસ્ટેજ રૂ. ૧ વધુ પડશે.

બાકીના ત્રણ ભાગો બજાએ મહિને પ્રગટ થશે. માટે તપાસ કર્યા કરજો.

વિલાસ ઓફીસ.

અજબ રસીલી વારતાઓથી ભરપુર

મસ્તીખોર માશુક.

કિંમત ચાર આના, બહારમામવાળાઓએ પાંચ આનાના પોસ્ટેજ સ્ટેમ્પ એકલવા.

વિલાસ ઓફીસ, કોટ, મુંબઈ.

રોઝા લામ્બર્ટ

યાને

પાદરીની પુત્રી.

દુનીઆના મશહૂર લેખક મી॰ રેનોલ્ડ્સે આમાં ક્યાલ કરી છે.
એક પાદરીની પુત્રી ગરીબીને લીધે કુંવારી દશામાં પતીત થયા
પછી તેને કેવા સંજોગોમાં અનેક આશ્ચર્યોનો આશ્રય લેવો
પડે છે તે વાંચતાં તમે દુનિયાદારીનું કિંમતી જ્ઞાન મેળવશો.

કિં. રૂ. ૨-૮-૦

વી લા સ ઓ શી સ.

બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

તમોને કોઈપણ જાતનું મનમમતું સુંદર અને
સસ્તું કામ છપાવવું હોય તે.

શ્રી હરી-હર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસની

એક વખત જરૂર મુલાકાત લેશો.

૧૮૧, બજારગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

લંડન રાજ = હરય

અથવા

મિસ્ટરીઝ ઓફ ધી કોર્ટ ઓફ લંડન

ભાગ નવમો.

પ્રકરણ—૧૩૫ મું.

અસલ ઘરમાં.

પુરખાનામને બીજે દિને સહવારે પોલીસની આંખ ઉઘડી ભારે તે એક રાજવંશી ક્વેનગૃહમાં સુંદર પલંગપર પડી હતી. નીકા ઉડતાંજ તેને ગદ્ય રાતના બનાવો યાદ આવ્યા. કોઈ ફોરેમલ એવફા નીવડ્યો અને પોલીસની નજર સામે બીજી સ્ત્રીને ઉપાડી ગયો એ ખ્યાલથી તે ઝાઝાર રડવા લાગી. થોડીવાર રૂઢન કર્યા પછી તેના હૃદયનો બાર બાર હલકો થયો. તે આંસુ લુછી નાખી બીજાનાનો ત્યાગ એક પુરશી પર બેઠી એવામાં ધીમેથી દાર ખોલી જોઈ જોઈ આના યાતે ડ્યેસ ઓફ ડેવનશાયર અંદર જ્ઞાતી.

“બહાલી પોલીસ ! તને શું થયું છે ? મને તો વાત કરશું એકટેવીઆને કંઈ—” ડ્યેસ પોલીસના માથા પર માતાની પેઠે હાથ ફેરવતી બોલી.

“નહિં. નહિ. એકટેવીઆ સારી છે. કાલે રાતે હું જાવા પોષાકમાં એકલી તમારે ત્યાં આવી તે માટે તમારી ક્ષમા માગું છું.”

“પોલીસ ! મારી બહાલી બહેન ! મારી સાથે જાવા શિષ્ટાચારની જરૂર નથી. બેલ, શું છે ? રડી રડીને તારી આંખો બાલ અધમધ છે. ” ડ્યેસ લામણીકર્યા અવાજે બોલી.

“હો, આ વાંચો” કહી પોલીને રહતી આંખે એક ચીઠ્ઠી ડ્યેસના હાથમાં હતી. એ ચીઠ્ઠી નીચે મુજબ હતી:—

“લોહ” ફોરમલ વિશ્વાસપાત્ર નથી. બહારથી તે સાધુ થઈ જવાનો ઢાંચ બતાવે છે પણ અંદરથી જેવો હતો તેવોજ છે. ફરક એટલોજ છે કે પ્રથમ તે ગમે તે રમણી સાથે છડ્યોડ પ્રેમ કરતો. હવે તમને છેતરવા માટે છૂપી પ્રેમલીલા કરે છે. કાલે રાતે કોવેન્ટ ગાર્ડનમાં યુરખા નાચ થવાનો છે તેમાં લીલા ડોમીનો પહેરી લોહ ફોરમલ જનાર છે તે ત્યાં જઈ શકે છે તે નજરે જોઈ ખાતરી કરજો. તમારા જેવી સરલ હૃદય આ એક લંડનની દગાબાજનો ભોમ ન થાય તે માટે આ ચેતવણી આપું છું. મારો ખીજો કંઈ હેતુ નથી. આ લંડન શહેરમાં ચિત્રવિચિત્ર નાટક બજવાય છે. અહિં પલ્લવારમાં વેષ બદલવાના સાધનો મળે છે. આ સાથે આવી એક દુકાનનું ઠેકાણું મોકલ્યું છે. દુકાનવાળી તમને વેષ બદલવાની સગવડ કરી આપશે. લાંથી કોવેન્ટ ગાર્ડન ખડુ દુર નથી. યુરખા નાચમાં જઈ લોહ ફોરમલ સાથે એક શબ્દ પણ ન બોલતાં. મનના આવેશને દાખી રાખજો. તમને તે પીછાની જશે તો તમે તેનાં કરતુક જાણી શકશો નહિ; માટે સાવધાનીથી વર્તજો.”

“અફસોસ—”ચીઠ્ઠી વાંચી રહ્યા પછી ડ્યેસ બોલી: “બહેન ! હું જાણે છે તે પરથી મને લાગે છે કે આ ચીઠ્ઠીમાંની વાત સાચી ફરી છે.”

“હા. બહેન ! કમનસિમે એ વાત સાચી ફરી. આ પત્ર મળતાંજ એકાદવીઆને નસને સોંપી હું લંડન આવી—પેલી દુકાનમાં વેષ બદલી યુરખા નાચમાં ગઈ—લાં મને લીલા ડોમીનોવાળા પુરુષ મળ્યો—હું ચીઠ્ઠી લખનારીની ચેતવણી બૂલી ગઈ—હું તેની પાસે ગઈ—મેં તેનું નામ પૂછ્યું—તે સમજ્યો કે જે સ્ત્રીને તે સાથે છે તે હુંજ છું એટલે તરત તેણે પોતાનું નામ જોશીલ બણાવી દીધું—” પોલીને ચોધાર આંસુ રહતી બોલી: “આહ ! હું એમને કેવા પ્રબલ પ્રેમથી આહતી હતી. મારી સંધળા આશા માટીમાં મળી ગઈ.”

“રક ના, બહેન ! રક ના. હું તમને બન્નેને પાછાં મેળવી આપીશ.”

“નહિ. હવે એ શક્ય નથી. કાચની બરછી તુટ્યા પછી પાછાં સંધાતી નથી. હશે. જેવું મારું બાગ્ય ! હજુ મારી કરમકમા પુરી થઇ નથી. થીએટરમાં મારા પ્રેમની હોળી થયલી જેમ હું હતાશ થઇ બહાર નીકળી. બધા મકાનો બંધ થઇ ગયા હતા એટલે લાભારીથી હું એક ગાડીમાં બેઠી. મેં કાચમેનને કાઢી સારા હોટલમાં બવાનો કુકમ કર્યો. પણ નસીબ એ ડમલાં આમળનું આમળ ! મારી સાથે દગાબાજ થઇ અને મને એક મકાનમાં લઇ જવામાં આવી. ત્યાં મારી બહેનનું સત્તાનાશ વાળનાર બદમાશ મારી લાજ હુંટવા તૈયાર થયો.” પોલીને કહ્યું.

“શું ? પ્રિન્સે તારા પર બલાત્કાર કરવાની કાશ્વ કરી ?”

“હા. બહેન ! તે મને દગાબાજથી પેલી ફ્લેલાલા મીસીસ બ્રેસને ત્યાં લઇ ગયો.”

“આહ ! કેવી નીચતા ! એક બહેનનું સત્તાનાશ વાળીને પણ પ્રિન્સને સંતોષ ન થયો ?”

“એનામાં મનુષ્યત્વનું નામ નીશાન નથી. તેણે મને વિનવી-ધમકાવી-અંતે મારા પર બલાત્કાર કરવાની તૈયારી કરી-પણ સારે નસીબે એક બલો માણસ મારી ચીસ સાંભળી મારી બહારે ધાયો અને હું એ પાપીના પંઝામાંથી છુટી એકદમ બહાર નીકળી ગઇ. બહાર જઇ ગાડીમાં બેઠી અને એકદમ તમારે ત્યાં આવી કેમકે અહિં મને કંઈ ભય નથી તે હું જાણતી હતી.”

“સારું કહ્યું બહેન ! આ ધર તારું જ છે. તું શાંત થા. હું ફોરેમલને ઠેકાણે લાવીશ.” ક્યેસે ટાઢક આપી.

“નહિ. નહિ. હવે એ વાત છોડી દો. એ મને ચાહતાજ નથી. જે મને ચાહતા હોત તો મારી નજર સામે થીજી અને લઇને આત્મા જત ખરા ?”

“સારે હવે તું કરવા માગે છે ?”

“મને તમારે પૈસાની મદદ કરવી પડશે: હું મારા પિતા ખાસે એક પાછ પછુ લેવાની નથી.”

“બહેન ! તું મારી સગી બહેન જોવી છે. તું પૈસાની શીકર ન કર. જોશ, તારે ક્યાં રહેવું છે ?”

“અમે ગરીબ હતાં ત્યારે એજવર રોડપર પેરેકાષ્ટક મેન્શનમાં રહેતા હતા. ત્યાં દોઢ વર્ષ રહી મારા પિતા કવેન્ડીશ સ્કવેરમાં રહેવા ગયા છે. હવે તે ઉમરાવ બની ગયા છે. એટલે હું પાછી એજવર રોડપર અમારા અસલના મકાનમાં રહેવા ગઈ છું તેની કોઈને ખબર પડશે નહિ અને પ્રિન્સ પછુ મને ત્યાં સતાવી શકશે તદિ. હું એજ મકાનમાં પાછી જવા ચાહું છું.”

“હું ડચુકને કહી એજ મકાન બાડે રાખવાની તબવીબ કરું.” ડચેસે કહ્યું. પોલીને તેનો આભાર માન્યો.

ડચેસે તરતજ પોલીનની ઇચ્છા પોતાના પતિ ડચુક જોડે ઉવન-શાયર સમક્ષ રજુ કરી. જર માહેસો કર ! ડચુકે નોકરને મોકલી એજવર રોડપરનું મકાન પોલીનને નામે બાડે રાખી લીધું. ખીજી બાજુ જોકટેવીઆને લેવા ગાડી રવાના થઈ. યથા સમયે જોકટેવીઆ આવી પહોંચી અને બન્ને બહેનો ડચેસની ગાડીમાં બેસી પોતાના અસલ મકાનમાં ગઈ. વાંચનારને યાદ હશે કે આજ મકાનમાં પ્રિન્સ જોડે વેલ્સ હાલીને નામે ધુસી જોકટેવીઆના પ્રેમમાં પડ્યો હતો. પોતાના મુળ પ્રેમ સ્થાન પર આવતાંજ જોકટેવીઆ ધર જોળખી ગઈ. તે પોલીનને વળગી પડી રડવા લાગી અને દુઃખી પોલીન હિમ્મત રાખી પોતાની બહેનને આશ્વાસન આપવા લાગી.

સારે નસિબે આ મકાનમાં આવ્યા પછી જોકટેવીઆની તબીબત સુધરવા લાગી.

મકરણ ૧૩૬ મું.

વકીલ અને વિચિત્ર સ્ત્રી.

પોલીસ એજવર રોડ પરના મકાનમાં રહેવા ગઇ તેને બીજે દિને બપોરે એક યુવતી હોલબર્ન સ્ટ્રીટમાં ફેધરસ્ટોન બીલ્ડિંગ સામે ઉતરી અને દરેક મકાનના દરવાજા પરના નામના પાટીમાં જોવા લાગી. જોતાં જોતાં તેને મી. રીગડેન વકીલનું નામ મળી ગયું તે જોતાંજ તે તે વકીલની ઓફીસમાં ચાલી ગઇ અને કારકુનને કહ્યું કે હું મી. રીગડેનને મળવા માગું છું.

“આપનું નામ ?” કારકુને પૂછ્યું.

“મી. રીગડેન અને ઓળખતા નથી એટલે નામની જરૂર નથી. હું તેમને અતિ અગત્યના કામ માટે મળવા માગું છું એટલુંજ કહેજો.” તે બાદ બોલી. કારકુન મથો અને ઘોડીજવારમાં પાછો આવી તે પેલી સ્ત્રીને મી. રીગડેનના રૂમમાં મુકી આવ્યો.

ઓરડામાં આવતાંજ રીગડેને તે સ્ત્રીને પગથી માથા સુધી જોઇ લીધી. તેને જણાયું કે તે જુવાનીના પુર બહારમાં છે. તેના મ્હોપર હલતા તરવરી રહી હતી.

“એસો.” રીગડેન નમ્રતાથી બોલ્યો.

યુવતી એક ખુરશી પર બેઠી અને નિશ્ચીત સ્વરે બોલી: “મી. રીગડેન ! હું જે કામ માટે આવી છું તે જો નહીં ન થાય તો આપણી વાતચીત ખાતરી રહેશે કે નહિ તે હું પહેલા જણાવવા માગું છું.”

“તેની તમે શીકર ન કરો,” વકીલ રીગડેન બોલ્યો: “તમે કાયદો તોડવા શિવાય બીજી વાતો અહિં સુપ્ત રહેશે.”

યુવતી આ જવાબથી સંતોષ ન પામી. તે એક જો પળ વિચાર કરતી ચુપ બેસી રહી. રીગડેને તપખીરની દાબડી કાઢી એક અપટ્ટી નાકમાં નાખી.

“મી० રીગડેન ! જો કોઈ માણસ તમને તમારા કુળના લાજની વાત કરે તો તમે તેના આભારી થાઓ કે નહિ ?”

“અભણત ! હું એવા સખસને આભાર માનું એટલુંજ નહિ પણ તેને ધનામ પણ આપું.”

“વધુ જો એ કામ કાયદાથી વિરૂધ્ધ હોય તો ?”

“હુઓ ! સામાન્ય દગાળાજી અને વિશ્વાસઘાત જેવા ઘણા કામે એવા છે કે જે કાયદાની નજરે ખરાબ ગણાતા નથી.” વકીલે વકીલાત ચલાવી.

“કુદરમાની હાર જીતનો મોટો આધાર સનદ અને પ્રાચીન દસ્તાવેજો પરજ રહે છે ને ?”

“હાસ્તો ! દસ્તાવેજો પરજ મોટો આધાર રહે છે અને વકીલોની દરજ છે કે પોતાના કુળના લાજના દસ્તાવેજો ગમે ત્યાંથી મેળવવા.”

“મી० રીગડેન ! ધારો કે તમારા કુળનો વિરોધી એવા પુરાવા રજુ કરવાનો હોય કે જેથી તમારા કુળનો કેસ સદંતર માર્યો જાય અને કોઈ એવો સખસ હોય કે જે તમારા કુળના વિરોધીને એવા પુરાવા કોર્ટમાં દાખલ કરવાજ ન દે તો એવા સખસને માટે તમે શું ધારો છો ?” યુવતીએ યુક્તિ પુરઃ સર સવાલ કર્યો.

“વિરોધીના સાક્ષીઓને કોઈપણ રીતે પોતાના પક્ષમાં કંઈ બેવા મા કોઈ રીતે તે સાક્ષીજ ન આપે એવી જાહેવણી કરવી તે વકીલોને માટે ખરાબ ગણાતું નથી. એવા બનાવ તો રોજ અને છે. જેમ ચવાથી તો કોર્ટનું કામ દિન પર દિન વધતું જાય છે. જો કોઈ દસ્તાવેજ રજુ ચવાથી મા તે દાખી દેવાથી પોતાના કુળને લાજ ચવાનો સંભવ હોય તો તે ખરીદી બેવાને ખુદ સરકારી વકીલ પણ ના પાડે મહિ. જે કામ કરવામાં સરકારી વકીલને સરમ નડતી નથી તો પછી તેનું કામ કરવાને હું શા માટે તૈયાર ન થાઉં ?” વકીલે પોતાની જાત બતાવી.

“તો તમે વગર મહેનતે પૈસા કમાવાને તૈયાર છો ?” પેલી
ત્રીજી પૂછ્યું.

“એનો અર્થ શો ? શું તમને પૈસા જોઈતા નથી ?”

“નહિ. મી. રીમડેન ! મને પૈસાનો લોભ નથી તે પરથી સાબીત
થાય છે કે તમે વિશ્વાસ કરવા લાયક છો. જુઓ, આપણી વાત
અહિં કોઈ સાંભળી શકે તેમ નથી. તમારે જે કહેવું હોય તે વગર
સંકોચે કહી દો.”

“સાંભળો ! લોડ ફોરેમલની અમીરી અને ખૂબકત મેળવવા
માટે તમારાં કોઈ કુળે દાવો કર્યો છે ને ?”

“હા—પણુ એ વાતની તમને શી રીતે ખબર પડી ?” વકીલ
ચોંક્યો.

“મને શી રીતે એ વાતની ખબર પડી તે ન પૂછો. તમારા
કોઈ કુળે દાવો કર્યો છે કે નહિ અને તે જીતે એવી તમારી ખાહેશ
છે કે નહિ ?”

“ફરેક વકીલ પોતાના કુળની જીત થાય એમ ધન્ય છે.”

“પણુ આ કેસ જીતવાથી તમને પૈસા મળશે અને સાચે કીર્તિ
પણુ મળશે.”

યુવતીની તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ જોઈ વકીલ અજબ થયો.

“હા. તમારી વાત તો સાચી છે.” તેણે કહ્યું.

“હવે તમારા કુળના લાભને માટે લોડ ફોરેમલ ચોક્કસ સનદો
અને દસ્તાવેજો કોર્ટમાં રજુ ન કરી શકે તે ખાસ જરૂરી છે.”

“હા. એમ છે તો ખરું !” હવે વકીલની ઉત્કંઠા વધવા લાગી.

“ધારો કે એ દસ્તાવેજો કોઈ તમને લાવી આપે તો તમે શું
કરો ? લોડ ફોરેમલ પર પાછા મોકલી આપશો ?” યુવતીએ સીધો
સવાલ કર્યો.

રીમડેન જરાવાર વિચાર કરી બોલ્યો : “નહિ. નહિ. એવા કિમતી
જોશ્વરીયા મારા હાથમાં આવે તો હું લોડ ફોરેમલને તે કદિ
પાછા ન આપું.”

“વાર, એ કામજો જોઈને તમે જોળખી શકશો ખરા ?”

“હા.”

“જુઓ—આ દસ્તાવેજો તમારા કુળના લાભના છે ?” કહી તે યુવતીએ મળવામાંથી એક કાગળનું બંધલ બહાર કાઢી તેમાંથી એક દસ્તાવેજ બહાર કાઢ્યો. રીમડેને તે લેવા હાથ લાંબો કર્યો પણ પેલી યુવતીએ માથું હલાવી કહ્યું: “પહેલી લીટીઓ વાંચી જુઓ. બોલો, આજ કાગળ છે ?”

“હા. એજ છે.”

“તો હો—” કહી યુવતીએ બધા કાગળો તેને હવાલે કર્યા: “આનો ઉપયોગ કરો—તમારા કુળને લાભ થવા દો અને લોડ ફ્લોરેમલને પાપમાલ કરી નાખો—” આ શબ્દો ઉચ્ચારતાં દેવ અને વેરની લાગણીથી તે રૂપસુંદરીનો મહેરો બચંકર થઇ ગયો.

“તમે આ ખીના હંમેશા છુપી રાખશો તેની ખાત્રી ?” રીમડેને મનમાં શબ્દ થઇ પૂછ્યું.

“ખાત્રી ! તમને ખાત્રી જોઇએ છે ? હું તમને જોઇએ તેવી ખાત્રી આપવા તૈયાર છું.” આવેજને લીધે તેના ગાલ પર લોહીની રતાશ ધાધ આવી: “સાંભળો ! હું વેરની તરસી છું. હું મારા કલંકની વાત તમને કહેવા માગતી નહોતી. પણ તમે ખાત્રી માંગો છો ત્યારે મારે કહેવું પડે છે કે બદમાસ લોડ ફ્લોરેમલે મારા કૌમારનો ભંગ કર્યો હતો તેથી હું તેના પર વેર લેવા માંડ્યો છું. જ્યાં સુધી આ દેહમાં પ્રાણ છે ત્યાં સુધી હું એ નીચ ઉમરાવને પાપમાલ કરવાને આમ અવનિ એક કરી નાખીશ. બોલો, હવે તમને મારા પર વિશ્વાસ આવે છે કે નહિ ? હવે તમને કંઈ શંકા છે ?”

“નહિ. હવે મને કંઈ શંકા નથી. આ દસ્તાવેજોથી હું લોડ ફ્લોરેમલને તારાજ કરી નાખીશ. પણ તમે થોડુંક ધર્માત્મ—”

“નહિ. એક કાઠી પણ નહિ. મારા જીવનનો ડાંખ જાણ્યા પછી પણ તમે આવી વાત કરો છો ? હું એકવાર એ બદમાસ પર મરી પડતી હતી. હવે તેને પાપમાલ કરવા શિવાય મારા જીવનનો ખીજો કાંઈ દેહ નથી.” કહી તે વીજળાક વેગે રીમડેનની આંધીસ છોડી મઇ.

પ્રકરણ ૧૩૭ મું.

ભીખારી કુંડુંબ.

લગભગ આઠ દસ દિવસ થયા ગરીબ બિચારી મિત્તીસ મેલમથ મજુરી ન મળવાથી પોતાના અધનગ્ન બૂખ્યા બાળકોને લઈ વિશાળ લાંડન શહેરમાં રસ્તે રસ્તે ભીખ માગીને પોતાના પેટનો ખાડો પૂરી રહી હતી.

પ્રથમ તે બહાઈટ હોલના રાજવંશી લતા પર જઈ ભીખ માગવા ઉભી રહી. એ ત્રણ કલાક સુધી કોઈને આ ભીખારી કુંડુંબ તરફ દયાભરી નજરે જોવાની પણ પુરશદ ન મળી કોઈ ગાડી આવતી જણાતી ત્યારે મેલમથનો સૌથી નાનો પુત્ર રડતો, કરગરતો પાંચ પૈસો મેળવવાની આશાથી ગાડી પાસે દોડતો પણ શ્રીમંતોની ગાડી હાંકતાર મરીઓમાં પણ પોતાના શેઠીઆઓની તુંદ મીઝજી આવી જાય છે. શેઠ શેઠાણીની લાત ખાંધને જીવતા કેવમેન અને હજુરીઆઓ બીચારા ગરીબ ભીખારી બાળકને ઝુસ્સાથી છુતકારી કાઢતા અને એ રંક બાળક નિરાશ થઈ રડતો રડતો પોતાની હતભાગી માની ગોદમાં લપાઈ જતો. ગાડીમાં બેઠેલી વિદ્વાસની પુતળીઓ આ ગરીબોને જોઈ નાકના ટીચકા ચઢાવી બબડતી કે “હવે ભીખારીઓ મારી ન્યુસંસ કરી રહ્યા છે.”

ચોક્કીવાર પછી એક યુદ્ધી આ પોતાના હજુરીઆ સાથે આવતી જણાઈ. હજુરીઓ જવાન અને ખુબસુરત હતા. તેણે સુંદર વસ્ત્રો પહેર્યા હતા. તેના હાથમાંએક નાનો ફેંચ કુતરો હતો યુદ્ધીતે આ કુતરો ધણો બહોશો હતો. સારી દુનીયા જહનમમાં જાય તેની યુદ્ધીને દરકાર નહોતી. પણ તેના કુતરાને જરા પણ તકલીફ પડવી ન જોઈએ. તેને, હજુરીઓ એવી રીતે યુદ્ધીને જોતો હતો કે તે બન્ને વચ્ચે નોકર અને શેઠાણીનોજ સંબંધ હોય એમ લાગતું નહોતું. યુદ્ધી તરફ જોઈને તે નીચ હજુરીઓ જે રીતે હસતો હતો તે પરથી સ્પષ્ટ જણાઈ જતું હતું કે ખહારથી નોકર જણાતો એ જવાન શ્રીમંત યુદ્ધીનો કુપો યાર હતો. મીત્તીસ મેલમથ અને તેના છુબે મરતા બાળકોની પાસે આવતાં એ યુવાને ગજવામાંથી માંસનો ટુકડો કાઢી

કુતરાના મોઢામાં મુકયો અને કુતરો તે આનંદથી ખાવા લાગ્યો. મેદમચના ગરીબ બાળકો તે હુધાતુર નબરે જોઈ રહ્યા. બુદીને કંઈક કયા આવશે એમ ધારી મિસીસ મેદમચે તેની પાસે જઈ અતિ નમ્રતાથી બીજા માગી. પણ તેને જોતાંજ એ નીચા હરામખાદી બુદીનો મીઠાજ બરખેલાઈ થઈ ગયો. તેણે પોતાના ચારને કહ્યું: “ચાલ, ચાલ, જલદી ચાલ. આ હરામખાદીઓની મારા બહાલા કુતરાને નબર લાગશે.”

બુદી ગયા પછી એક બીશપ તે તરફ આવી ચઢ્યો. રાજશ્રી ને ત્યાં બેઠે ગાડી હતી પણ આજે તે પગે ચાલતો નીકળ્યો હતો કેમકે તેની એક ગાડી તેની રખાત લઈ ગઈ હતી અને બીજામાં તેની યુવાન દીકરી સહેલ કરવા ઉપડી ગઈ હતી. તેની પુત્રીની યુવાની અને સુંદરતાથી તેની ઉન્નતિ થઈ હતી. તેની દીકરીની મારકણી આંખોએ અનેક પ્રધાનોના જીગર જખમી કર્યા હતા અને પુત્રીના જોખનને બગરમાં મુકીને આ શયતાન લંડનનો બીશપ બની બેઠો હતો. મિસીસ મેદમચે તેને માનથી નમન કર્યું: સામું ડાકું હુણાવતાં જણે જાન આપ્યો. જતો હોય તેમ સહેજ પાંચ શેરીયું હલાવી ને તે આપ્યો જતો હતો એવામાં મેદમચે હુખ્યા બાળકો બતાવી ધમ્ યુર પાસે ચામના કરી. દેવળમાં ધન દોલતને ધીકારી કાઢી ગરીબીમાંજ દેવત્વ છે એવો બોધ કરનાર દીકરીનું શીયળ વેચીને વરસે વીશ હજાર પાઉંડનું પેન્શન મેળવનાર બીશપને આ સમયે બીખારીપણામાં બચકર કલંક જણાયું. તે બોલ્યો, “મજૂરી કરો, બીજા માગીને છાકરાઓને આજસુ ન બનાવો.”

અંતે રાત પડી. આ સમયે એક ગરીબ સ્ત્રી ત્યાં આવી પહોંચી. મિસીસ મેદમચને જોઈ તેને દસા આવી. તેની પાસે એકજ શીલીંગ હતી છતાં તે તેણે લાગણીથી મિસીસ મેદમચને આપી દીધી. એ એકજ શીલીંગમાં આ દુઃખી મા દીકરાઓએ જે મળ્યું તે ખાઈ લીધું અને રાત વીતાવવા માટે એક અતિ ગંદા ઘરમાં આશરો લીધો. બાળકો તો તરત સુઈ ગયા પણ હવેમાગી મિસીસ મેદમચને નિદ્રા ન આવી. તેના પતિને સરકારે વગર ધુન્ડે દેશપાર કર્યો હતો. પાસે

એક પાછ નહોતી. રહેવાને ઘર નહોતું. બાળકોને બુખે મરતા જોઈ એ બિચારીની છાતી ફાટી જતી હતી. હવે શી રીતે આ બુખ્યા બાળકોનું પોષણ કરીશ એ બચાંકર વિચારજ તેને પાગલ કરી નાખવાને પૂરતો હતો. તે બાળકો પાસે જગતી પડી હતી એવામાં બાળુના રૂમમાં કોઈની વાતચીતનો અવાજ સંભળાયો, અત્યંત હાલતમાં તે એ વાત સાંભળવા લાગી.

“થું કહે છે મીકસ ! ફરી કહેને !” એક જણે ઉંઘમાંથી જાગીને પૂછ્યું.

“એની વાત તદન બનાવટી છે. મને તે પર ખીલકુલ ભરોસો નથી.” ખીજાએ કહ્યું.

“નહિ. નહિ. હું સાચું કહું છું.” મીકસ બોલ્યો : “સવારે મેં એ વાત સાંભળી હતી અને સાંજે બેગર્સ રટાઈમાં છાપામાં પણ વાંચ્યું હતું.”

“થું વાંચ્યું હતું ? કોઈ કબરમાંથી મુરદા ખોદી કાઢે છે ?” એથો સખસ વાતમાં પુરાયો.

“હા. બાઈ ! એજ ! આજે ત્રણ ચાર દિવસથી કોઈ કબરો ખોદી મુરદા બહાર કાઢે છે, તેના હાથ પગ કાપી નાખે છે અને લાશપર નાના પ્રકારનો જીલમ કરે છે.” મીકસે જવાબ આપ્યો.

“એવે શયતાન કોણુ હશે ?”

“ભગવાન જાણે ! ચાર દિવસ પહેલાં પેન કોસ ચર્ચમાં કોઈના ભગ્ન હતાં તેથી પાદરી સવારનાં પહોરમાં ત્યાં ગયો હતો. દરવાજો ખોલતાજ તેને જણાયું કે એક કબર ખોદીને લાશ બહાર કાઢવામાં આવી હતી અને તના હાથ પગ કાપી નાખવામાં આવ્યા હતા આ વાત સાંભળતા બચાંકર દીલના રંગ બદલાયા છે.”

આ વાત સાંભળતાં મિસીસ મેલ્મથ કંપી ગઈ તે સાથેજ તેની ઉત્સુકતા વધવાં લાગી આવો નર પિશાચ કોણુ હશે તેની તેને કલ્પના પણ ન આવી.

“છાપાવાળાઓ કહે છે કે આણુ કદી અન્યુ ન હતું. ડોક્ટરોને લાશ પુરી પાડનારાઓનું આ કામ નથી તેમ લાશ પરના દાગીના ચોરી જનારનું પણ આ કામ નથી, હવે દાગીના સાથે મુરદા દાટવામાં આવતાં નથી.” મીંકસે બીજા ઓરડામાં વાત આગળ ચલાવી.

“ત્યારે આ કોનું કામ હશે ?”

“કોણુ જાણે ? શૌરવીચ અર્ચ અને સેન્ટમેંથ બેયનલ ગ્રીનના કબ્રસ્તાનની લાશોપર પણ આવો જુદામ ગુજારવામાં આવ્યો છે ત્યાંના રહીશો તે શાંબળી હેબતાઇ ગયા છે.”

“પોલીસ શું કરે છે ?”

“પોલીસે કબ્રસ્તાનમાં માણસને પકડવાની જાળ બંધાવી છે. સ્પ્રીંગવાળી બંદુકો લગાવી છે. અને રાતના સખ્ત પહેરો રાખ્યો છે જે હશે તે જલ્દી પકડાઇ જશે.”

“મને તો લાગે છે કે કોઇ પાગલ માણસનું કામ હશે”

“નહિ નહિ. કોઇ રાક્ષસ હશે.”

“મને તો લાગે છે કે કોઇ લુપ્તો કાંશ મુરદા ખોદીને માંસ ખાઇ જતો હશે.”

“નહિ, તે પાગલ હોય તે અનવા જોગ છે. પણ રાક્ષસ તો નથી કેમકે કોઇ લાશનું માંસ ખાવામાં આવ્યું નથી એ માણસ લાશ ખોદી કાઢીને તેના ટુકડે ટુકડા કરી નાખે છે. પણ માંસ ખાતો નથી. છાપવાળાઓ કહે છે કે તેમ કરવામાં તેને આનંદ મળે છે,” મીંકસે ખુલાસો કર્યો.

“તમે બધા લુભ કરો છે.” ટીડલી વીંગ નામનો સખ્સ આ વખતે બોલ્યો.

“હારે તમેજ કહેાને ! એ કોણુ હશે ? મીંકસે પ્રુછ્યું.

“એ પાગલ પણ નથી ને રાક્ષસ પણ નથી” ટીડલી વીંગ એવી મંબીરતાથી બોલ્યો કે બધા ચુપ થઇ ગયા.

“ તમારે કાણુ છે, ? ”

“ સાંભળો. બોડાબ દીવસમાં તમારી ખાત્રી થઇ જશે કે મારી વાત સાચી છે, એક વાર હું શાળાનો માસ્તર હતો મેં ઘણા પુસ્તકો વાંચ્યા છે પાઠરી સાથે ખટખટ થવાથી હું બિખારી બન્યો અને મતે—

“ ચોર થયો લેના સાથીએ વાક્ય પુર કયું.

“ હા મેં પુસ્તકોમાં વાંચ્યું છે કે બાવી રીતે લાશના ટુકડે ટુકડા કરવાના બનાવ અનેક વાર બની ગયા છે ઇંગ્લાડમાં એવા બનાવ ઘણી વાર બન્યા નથી પણ બીજા દેશોમાં બન્યા છે પામલો કે રાક્ષસો બાવા કામ કરતા નથી. ”

“ તારે ? ”

“ પીશાય-પીશાય ! એ કામ ભુતનુજ છે લંડનમાં હાલમાં કોઇ ભુત પેધા પડેલ લાગે છે તમે લોકો હુશીઆર રહેજો ભૂત શુ નથી કરી શકતો ? તે આપણા જેવા માણસ બની આપણી જોડે વાત કરે છે ને રાત પડતાં ગમે તેનું મળુ દાખી લોહી પી જાય છે માટે સાવધાન રહેજો આ લાશ ખોદનારો પણ કોઇ પીશામજ છે. ” ટીડલી વીંગ આટલું બોલ્યો એટલામાંજ એક જણ બારણા ખોલી ખોલી ઉઠ્યોઃ “ પીશાય ! પીશાયની વાત કાણુ કરે છે અને પીશાય વિષે તે શુ જાણે છે ? ”

આ શબ્દો સાંભળતાજ બધા ડરી ગયા. ફક્ત એક સ્ત્રી આ સમયે ચીસ પાડી ઉઠી,

“ આ કોનો અવાજ છે ? ” મીંકસે પુછ્યું.

“ પીશાયની વાત સાંભળી કોઇ સ્ત્રીએ ખ્હી જમને ચીસ પાડી લાગે છે. ”

“ નહિ નહિ. એ ચીસ બયની નહિ પણ આનંદની હતી, હશે, આ નવો સખસ કોણુ હશે. ? ”

“મારે નામ ડોલી કાપર છાંડ છે.” નવા આવનારે કહ્યું આ અંધારામાં પીછાનું ક્યાં છે ?”

“અહિં જગ્યા નથી,”

“તમે લોકો પીછાચની ગપ મારી રહ્યા હતા તેથી મને પીછાચ સમજીને કરી ગયા છો ? અહિં જગ્યા નહોતી તો ધરવાળીએ મારી પાસેથી એક પેની ભાડુ શ્યા માટે લીધું ?” નવા આવનારે કહ્યું.

“હશે અહિં જગ્યા નથી” શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું તરતજ પેનો સખસ જોરથી પારણા બંધ કરી ચાલ્યો ગયો.

“એ સખસનો અવાજ સાંભળી મીસીસ મેલ્મથ શ્રીસ પાડી જોવાન થઇ ગઈ હતી. થોડી વારમાં તે સાવધ થઇ “થું હું” સ્વમ જોઇ રહી હતી ? નહી, નહી. એ અવાજ તો એમનોજ હતો મી. મેલ્મથ ! મી, મેલ્મથ !” તેણે પુનઃ પાડી કાઢ્યો જવાબ ન આપ્યો તે ઉભી થઈ અને પાસેની ઝોરડીમાં જઇ મેલ્મથને જોલાવા લાગી.

“તમે કાણુ છો ? અહિં મેલ્મથ નામનો કાઇ માણુસ નથી.” પેલા સ્કુલ માસ્તરે જવાબ વાળ્યો.

મીસીસ મેલ્મથનું જીમર કંમ્પી ગયું : “હમણા જે સખસ રાખ્યો હતો તે ક્યાં ગયો. ?”

“તે તો જગ્યા ન હોવાથી ચાલ્યો ગયો.”

મિસીસ મેલ્મથ સ્તબ્ધ થઇ ગઇ. એની આજ્ઞાનો મિનારો ઘુટી ગયો હતાશ થઇ તે પોતાની ઝોરડીમાં ગઇ.

“હશે લંડનમાં છે એટલુંજ ખસ છે. ગમે ત્યારે મલી જશે.” આવા વીચાર કરી તે હતભાગી સ્ત્રીએ મન મનાવ્યું આખી રાત તેને ઉંધ ન આવી સ્વપ્નારે બાળકો જાગતાં તેણે તેઓને ખબર આપી કે તેમનો પિતા લંડનમાં છે. બધાના શીકા વદન પર હાસ્ય ફરક્યું અને તેઓ મેલ્મથની શોધ કરવા શહેરમાં નીકળી પડ્યાં.

મકરણ ૧૩૮ મું.

શેઠાણીના આશક.

બપોરે ત્રણ વાગવાનો સમય હતો. મિસીસ એસ-પેલી એકવાંરની રંગીલી દરજણ પોતાના દિવાનખાનામાં ચિંતાચ્છત વહેને ભેડી હતી. તેના મોઢા પરની અસલ ખુશાલી ઉડી ગઇ હતી. તેના ચહેરા પર ભારી ચિંતાની છાપ સ્પષ્ટ જણાતી હતી. તેના અમભેનું ખુન કરીને તે આકૃતમાં ફસી પડી હતી. વળી પોલીસ પર તેના ઘરમાં પ્રિન્સે અભ્યાસ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો અને મળ્સ તે બેઠ ગયો તેથી તેની ચિંતા વધી હતી. તેના નોકરો અમભે અને હેરીઅટ તેના પાપી કુલથી માહિતગાર હતાં તેથી પણ તેને દાણુ વ્યથા થતી હતી. એ બોઢાને જીવનભર રાજી રાખવાં પડશે; નહિ તો તેને ફાંસીને લાકડે લટકવું પડશે એ વિચાર એ બદમાસ બસાને ચથરાવી નાખતો હતો.

“પહેલી પંચાત મળ્સની છે.” તે વિચાર કરવા લાગી: “તેને ખુબ પૈસા ઝાંસવા પડશે તે વિષે કંઈ શક નથી. એ લાંચીઆ છે. એને પુગી વળી શકાશે. પણ ફેડરીકનું શું? એ મુઓ અભ્યાસીજ મારા તરફ કામી નજરે જોવા લાગ્યો છે-પહેલાની પુઠે મારું માન રાખતો નથી. હેરીઅટ હજુ કંઈ બોલી નથી; પણ એ રાંડ હંમેશાં મુગી રહેવાની છે? તેને પણ કોઈ દહાડો રાજી કરવી પડશે અને આટલું આટલું કરવા છતાં અમભેના ખુનનો બેદ કોઈ દહાડો પુરી ગયો તો મારા બારજ વાગી જશે. હું આ ત્રણે જણના પંઝામાં ફસી ગઇ છું. એ બોઢા મને મરજી પડે તેમ હુંટશે અને મારે લાચારીથી હુંટાવું પડશે. પણ હવે બીજો રસ્તોજ નથી.

• મળ્સ સાંજે આવશે તે શું કહેશે? શું માગશે? તે સમજાતું નથી. કાલે ફેડરીક તેનું કાટલું કાઢી નાખવાનો હતો; પણ તેવામાં પ્રિન્સ નડ્યો. નસિય પણ બે ડગલાં આમળનું આગળ ચાલે છે ફેડરીકનો વીચાર શો હશે તે કાણુ જાણે! બનવા જોગ છે કે આજે ફેડરીક મળ્સનું કાસળ કાઢી નાખે, એ ત્રણમાં સાથી બનકર મળ્સજ છે. તે ગયો પછી ફેડરીક રહેશે. શું એને પણ એજ રસ્તે ન મોકલી શકાય? આવા બનકર

વિચાર કરતાં તે પાપણીના દીલના રૂંવા ઉભા થઇ ગયા અને તેનું મગજ ચક્કર ચક્કર ધ્રુમવા લાગ્યું. મનુષ્યને એક પાપ છૂપાવવા માટે સો જીભ પાપ કરવા પડે છે. જેસની દલા પશુ એવીજ હતી. “મજસ અને ફરેડરીકને જલનનમમાં મોકલીને શા માટે અમેરિકા ચાલી ન જાઉં? હેરીઅટને સાથે લઇ જઇશ એટલે તેનાથી ડરવાની જરૂર નથી” આવો નિશ્ચય થતાં તે જરા રાજી થઇ, તેના હોઠ પર જરા હાસ્ય ફરક્યું. એવામાં પારણાં ખોલી ફરેડરીક દ્રેક તેની સામે આવી ઉભો રહ્યો. તેના ચહેરા પર સખત ભયકરતા હતી તે જોતાંજ જેસ કમ્પી અને ખુરશી પર સહેજ ફરીને એકાટસે ફરેડરીકને જોઇ રહી.

“પેલો આજે પાછો આવવાનો છે તે પહેલાં કંઇ નક્કી કરી નાખવું જોઇએ.” જેસની ખુરશીનો હાથો પકડી ફરેડરીક ગંભીર સ્વરે બોલ્યો.

“હા. આવવાનું કહી તો ગયો છે. તારી વાત ચોખ્ખી છે. પણ ગંભીર વિચાર કરવાની જરૂર છે—” જેસે જવાબ આપ્યો.

“હવે ત્રણ પાંચ કરવાથી કંઇ વળવાનું નથી. ખાંડણીઆમાં માથું મૂક્યા પછી ધ્યાનમાં કર શો? જો જન બચાવવો હોય તો જોજ રસ્તો છે. આપણે બંને એકજ નાવના મુસાફર છીએ. બચીશું તો સાથે ને મરીશું તો પણ સાથેજ.” તે જરા હસ્યો અને પછી એક ખુરશી નજીક ખસેડી તે પર બેસી ગયો. સગડી તરફ થઇ લાંબા કરી જાણે તે ધરને માલીકજ હોયની તેમ તે ચારીરની મરમા ઉડાવવા લાગ્યો. નોકરની આવી ધૂંટતા જોવા છતાં જેસ કંઇ બોલી ન શકી.

“ફરેડરીક ! તારો શો વિચાર છે ? ” અંતે તે વિનિત સ્વરે બોલી.

“મારો વિચાર ! મારો વિચાર તો મેં ક્યારનો તમને જણાવી દીધો છે. જો તમે મારા કબ્જા સર ચાલશો તો તમારો વાંકો વાળ પણ થશે નહિ તમે તદન બચી જશો...”

“તું શું કરવા માગે છે ? ”

“જુઓ, બધું કામ સમજાવે કરવાની જરૂર છે. પ્રથમ વાત એ છે કે પીટર અમને માથા પર લોહી ચઢી જવાથી મરી ગયો નહોતો; પણ તમે તેવું ખુન કર્યું હતું.”

આ સાંભળતાં જ એસ પગથી માથા સુધી કંપી ગઇ. તેની છાતી ધમધમી પેટે ઉચી નીચી થવા લાગી. “આ શું ? ફરેફરીક ! તું મને આવી વાત કહેવાની હિમ્મત કરે છે ?”

“જુઓ, હવે જામ ખોટું લગાડવાની જરૂર નથી. મેં મજસુ ખુન કરવાની સચના કરી સારે તમે તરત મંજૂરી આપી હતી તેજ બતાવે છે કે તમે અમલેનું પણ ખુન કર્યું છે. વળી તે કમનસીબની બાથ આવે ધરમાં દહાડ છે તેવી જો દાખને અબર પાડે તો આપણે બધા ફાંસીએ જઈશું.” ફરેફરીક ઠટે કહેજો બોલ્યો.

“વાર, હવે શું કરવું ?” એસ વધુ લ્હીલ ન કરી શકી.

“હું તો કહું છું કે જ્યાં અમલે મર્યો છે ત્યાં મજસુને મોકલી આપો. એકમ ! જુઓ, તમારે માટે હું કેવું બચકર સાહસ વહોરવા તૈયાર થાઉં છું. મારે શું છે ? હું તો હમણાં અમેરીકા જાવો જાઉં તો મારું કાષ્ટ નામ લેવાનું નથી, પણ તમે તમારા મજસુ સાથે ફાંસી લેજો. પણ હું તમને છોડી શકતો નથી. મારી ખાત્રી છે કે મજસુ વિશ્વાસપાત્ર માણસ નથી. કાષ્ટ દહાડે શરાબના નીશામાં અથવા પૈસા જોજો પડતાં તે તમારી પોલ ખોલી નાખશે. માટે જો કાંટાને હંમેશાને માટે રસ્તામાંથી સાફ કરી નાખવાની જરૂર છે.”

“શી રીતે ?”

“બહુ જ ચાલાકીથી લોહીનું એક ટીપું પણ જમીન પર પડવા દઇશ નહિ. બધું કામ સફાઈથી પાર પાડી દઇશ. તમે અમલેને ઝેર આપું છો ને ?...સારી વાત છે. મેં ચાર મુશ્કેલ એસીકના ટીપાં શરાબમાં નાખી દીધા એટલે એક પાર ! પણ મજસુ બહુ ચતુર માણસ છે. તે કંઈ ખીવાતો નથી ને પીશે તો પ્રથમ તમને પાછને પછી પીશે. મને એક ક્ષણ સુઝે છે. તે તે પાછો રસોડામાં જશે ખરો ?”

“તે હું થી રીતે જાણું ? તું કહે તો કાષ્ટ જ્ઞાને તેને ત્યાં લઇ આવું—” એસે કહ્યું.

“લઇ આવો તો ધણું સારું. પછી જે કરવાનું છે તે હું કરી લઉં. આજે મલ્સ આ દુનિયામાં નથી રહેવાનો તેની ખાત્રી રાખજો એકવાર એને દાટી દીધો પછી કંઈ ડર નથી. જરા શેમ્પેન તો લાવો ! શેમ્પેન વિના મને એન પડતું નથી. “ફેડરીક હરશે.”

એસ આજે નોકરનો કુકમ માનવાને લાચારીથી તૈયાર થઇ. યાંત્રીક પૂતળા પેઠે તે ખુરશીપરથી ઉઠી શેમ્પેનની ખાટલી અને ગ્લાસ લઇ આવી.

“અહા ! મીસીસ એસ !—” શેમ્પેનનો ગ્લાસ ખાલી કરતો ફેડરીક નેત્રકટાક્ષ કરી બોલ્યો : “તમારા રૂપરંગની બલીદારીજ છે. તમારા નાજ નખરાં જોઇને બલબલા અમીર ઉમરાવો મુગ્ધ થઇ જાય તેમાં કંઈ નવાઇ નથી; કેમકે તમારું મોહિની સ્વરૂપ જોતાંજ હૃદય પરવશ બની જાય છે.”

“જો ફેડરીક ! તારે જે કહેવું હોય તે જલદી કહી દે. તું જે રીતે વાત કરી રહ્યો છે તે જો કાષ્ટ સાંભળ્યા જશે તો મારે માટે ખોટા સંદેહ ઉત્પન્ન થશે. ” એસ સાવધ થઇ. તેને લાગ્યું કે ફેડરીકને અરાધ્ય આપવામાં તેની ભુલ થઇ. હવે તે પ્રધારે ને વધારે કાટતો જાય છે.

“શું કહ્યું મેડમ ! હું જે રીતે વાત કરી રહ્યો છું તે તમને ઠીક નથી લાગતી ? જરા વિચાર તો કરો. હું તમારે માટે જે બચકર કૃત્ય કરવા તૈયાર થયો છું તે જ્ઞાને માટે ? તમે શું એમ સમજો છો કે આવું મહાન કામ કર્યા પછી હું તેનો જલ્દો નહિ માણું ?”

“તને કેવો બલ્લો જોઇએ છે ?” એસે લયડતા અવાજે પૂછ્યું.
“હું તારી સાથે લગ્ન કરવા માણું છું. બહાલી !” શેમ્પેનનો બીજો ગ્લાસ ખાલી કરતો ફેડરીક મતવાલો થઇ બોલ્યો.

“લગ્ન કરવા માગે છે ?” કેલ્ડ ચને અભયબાળીથી એસ બોલી.
બીજીજ પળે તેણે જરા હસીને કહ્યું: “ફેડરીક ! તું સાચું કહે છે ?
મને તો તારી વાત સાચી લાગતી નથી. તું તો ફેડરીઅટને પરણ-
વાનો છે.”

“ફેડરીઅટને પરણવાનો હું વિચાર કરતો હતો એ વાત ખરી
છે, પણ હવે મારી દક્ષા બદલાઈ ગઈ છે અને મગજ જરા ઉંચું
થઈ ગયું છે. તું ધણીજ ખુબસુરત છે. જોહ ! તારી સુંદરતાની
શી રીતે તારીફ કરું ? તારી સાથે લગ્ન કરવાથી હું અનેક સુખ
વૈભવનો સ્વામી થઈશ. જો, મારો અહેરો જો. હું તને પસંદ ન
પડું એવો બેડાળ તો નથી. જો તું મારી થયે તો તારે કોઈ પાસે
શરમાવું પડશે નહિ—” ફેડરીક તદ્દન જાતપર ગયો.

“પણ ગાંઠા ! હું તારા કરતાં મોટી છું તેનો તો વીચાર કર.”

“અહીં બહલી !” શરખના નશ્વાથી ઉત્તેજિત થઈ તે કામી
નોકર બોલ્યો: મોટી હોય તેથી શું થયું ? તારા જોખનનો બહાર
કેવો છે ? શું વાત કર પ્યારી ! તારા વિશાળ વૃક્ષસ્થલ પર માથું
મુકી સુવાથી કેવો આનંદ મળશે ? ધણી દીવસથી મારા દીલમાં તારે
માટે મોહ ઉત્પન્ન થયો હતો- તારા નોકર તરીકે તારૂં દીનર ટેબલ પર
મુકી હું તારી તહેનાતમાં ઉભો રહેતો ત્યારે તારી મારકણી આંખો,
ઉન્નત ઉરજ, લાલસાભર્યાં જોખં અને મોતી જેવી દંતપંક્તિ
જોઈને હું મનમાં ને મનમાં નિસાસા નાખતો. કોઈ વાર એવો વિચાર
આવતો કે રાતના છુપી રીતે તારા શયનગૃહમાં ઘુસી જઈ ગમે તે
રીતે મારી મનોકામના તૃપ્ત કરું. પણ બચને લીધે હિમ્મત ચાલતી
નહોતી. હવે ઘણે દીવસે મારી આજ્ઞા ફળવાનો પ્રસંગ આવ્યો છે.
બહાલી ! હું મજ્જસનું કાટલું કાઢવા તૈયાર થયો છું તે કોને માટે ?
ફક્ત તારા પ્રેમ માટે. બોલ, શું હું તારા પ્રેમને લાયક નથી ?”

એસ કંઈ ન બોલી. તે મજ્જસથી અત્યંત ડરતી હતી તેનું કાટલું
કાઢી નાખવા માટે ફેડરીકને રાજી કરવાની તેણે જરૂર જણાઈ.

“ફેડરીક ! તારો ઉપકાર હું કદી નહીં ભૂલીશ.”

“અહા તારે તું મારી સાથે શબ્દ કર્યોને ?” કહી ફેડરીકે બેસના ગપ્પામાં હાથ નાખી તેનો અંધારેસ પીટા માંડ્યો.

“દૂર હઠ !” બેસ ગુસ્સાથી બરાડી અને ફેડરીકને દૂર ધકેલી દીધો. “પહેલા કામ તો કરી નાખ—મછી પ્રેમ કરવાનો વખત ધણો પડ્યો છે ચાલ શેઝીન ત્રી ચાલતો યા. હજુ મારે ધણું કામ છે. જો આ વાત હેરીઅટને ના કહેતો.”

“નહિ, હેરીઅટને કહેવાની કંઈ જરૂર નથી પણ જો બીમારી મારી સાથે લગ્ન કરવાની આજ્ઞા રાખી બેઠી છે તે માટે જોને જમ બને તેમ જલ્દી કહી દેવાની જરૂર પડશે. તને ખબર તો છે કે જોનો પગ ભારી—”

“હા, અને જો ખબર છે તેથીજ કહું છું કે તું અન્યાય કરે છે.”

“ન્યાય અન્યાયની વાત જવાહે. તારા જેવી રંગીલી રમણી બળતી હોય તો ક્યો ગમાર દાસીને મજે આપવા તૈયાર થાય ? નહિ હું હેરીઅટને પરણવાનો નથી. હું જોને જા એતે રીતે સમજાવી લઉંશ. તું વચ્ચે ના પડતી મજ્જા સાતે અગ્નીવાર વાગે આવવાનો છે ને ?”

“કંઈ કહી ગયો નથી, પણ જો આવશે તો ખરો.”

“આવવાદે અચ્ચાળને ! તું શીકર ના કર, જો, રાતના સાઘદશ વાગ્યામાં બધા નોકર ચાકરોને જુવા મોકલી દેજો મજ્જા આવે કે તેને કંઈ પણ બહાને રસોડામાં બંધ આવજો. ત્યાં હું તેને પુરો કરી નાખીશ.”

“બલે”

“ચાલ હવે જોક મુંબન આપ.

બેસ બીમારીથી વધુ બંધ અને ફેડરીક તેને મુંબન બંધ આપ્યો ગયો.

મકરણ ૧૩૯ મું.

કોન્સ્ટેબલને ફાંસી.

રાતના સાઠાદશ વાગે મજસ મિસીસ બેસને ત્યાં જઈ પહોંચેા. બેસ તેની રાહ જોતી બેઠી હતી. ફેડરીક ફેક મજસને આવતાં વાર બેસની પાસે રજુ કરી દીધા. મજસને છોડી જતી વખતે ફેડરીક બેસ તરફ અર્થબરી નજર ફેંકી તેને સમજાવી દીધું કે આ કોન્સ્ટેબલનો કાંટો કાઢી નાખવાની બધી તૈયારી થઈ ચૂકી છે. નોકર મયા પછી મજસે પોતાના કુતરાને સોફાની નીચે બેસવાનો ઇસારો કર્યો અને પોતે એક ખુરશી પર બેસી બોલ્યો.

“ મેકમ ! કાલે આપણા કામમાં અણધાર્યું” વિકન નડી ગયું.”

“ હા. નકામે બજેડો થઈ ગયો. આજે પણ કેવી સખત ઠંડી પડે છે જરા ધ્રાવળ પીશો ? ”

“ નહિ હમણું નહિ.” બેસના પર નજર સ્થિર કરી મજસ બોલ્યો : પ્રથમ મને કહેા કે અમલે શી રીતે મરી ગયો ? ”

“ ફરીથી એ વાત કાઢવી પડશે ? કાલે તો એ વિષે બધી વાતચીત થઈ હતી. ફરીથી એ વાતની શી જરૂર છે. ? ”

“ મારે એ વિષે પુરતી માહિતી જોઈએ છે તે પછી મારા ઇનામ નક્કી થઈ શકશે. મારે જીવનન સાથી આમ માર્યો ગયો અને હું તેની માહિતી પણ ન મેળવું ? બાલો બધી વાત અથથી છતિ કહી દો અને બાજે છે કે તમે એકલાંયે તેવું ખુન કર્યું હોય પણ તેની બાજ દાટવામાં તમે બીજા કોઈની મદદ જરૂર લીધી હશે તમારે મને બધી વાત કહેવી પડશે.”

મજસના સક્રમ અવાજથી બેસ ફરી થઈ તેને લાગ્યું કે આ માણસ બધી વાતચીત બધી લાઇને મને ફસાવવા માંગે છે.

“ તમે મારી સાથે સલાવાની કરવા માંગો છો પછી એ હકીકત પ્રમાણની શી જરૂર છે ? ”

“ જુઓ તમે ખોટી આ શકા રાખી કરો નહીં તમે જો સીધી રીતે બધી વાત કહી દેશો તો હું તમારો કે તમારા મદદગારનો વાકે વાળ મવા દઈશ નહીં. પણ ચાલ રાખજો કે હું કાંઈ ગમાર નથી. મેં તમારા જેવી ધણી ઓઝોની ચાલાકી જોઈ છે મારી ખાતરી છે કે તમારો કોઈ મદદગાર હોવોજ નોંધવો.”

“ હસો. તેમ હોય તો ? ”

“ તો જો જણાના જીન બચાવા માટે મને બમણું ધનામ મળવું જોઈએ. સમજવાં !

“ હા. સમજી. એટલું જ ને ? ” એસને પાછી હિંમત આવી.

“ એટલું જ. તમારા મદદગારનું નામ શું છે ? હું બંને જણાના ખીરસા હલકાં કરવા માણુ છું. ”

“ મેં કોઈની મદદ લીધા વીનાજ એ કામ કયું હોય તો ? ”

“ બનવા જોગ છે. તમે અમલોને ઝેર આપી મારી નાખ્યો છે તેથી હું અહિં કંઈ પીવા માંગતો નથી તમે આ બાટલીમાંથી પ્રથમ પીઓ તોજ હું શરાબને મોં લગાડીશ. ”

“ ઝોહ ! મી. મખ્સ ! હું તમારી સાથે એવી દમાખાણ કરે એ બનાવા જોગ છે ? ” તમે તો મારા મિત્ર છો.

“ હસો હું એ વિષે વિવાદ કરવા માંગતો નથી. તમે એટલું તો કયુજ કરો છો કે તમે મારા મિત્રને ઝેર દઈ મારી નાખ્યો છે. શરાબમાં મેં ચાર ટીપાં ઝેર નાખી દેવામાં સુશકેલી નડતી નથી. પણ મોટા ખાડો ખોદી લાશને કાઢી દેવાનું કામ તમારાથી થાય એવું નથી. બોલો તમને લાશને હાટવામાં કાણુ મદદ કરી હતી ? ”

“ મી. મખ્સ ! તમે ધણા ચાલાક છો. ” એસ હસી. “ હું તમારાથી કંઈ જીપાવા માંમતી નથી ખરી વાત એ છે કે હજી હું લાશને હાટી શકી નથી કેમકે હું કોઈનો વિશ્વાસ કરી શકત નથી.

“ ભારે લાશ ક્યાં છુપાવી છે ? ”

“ રસોડાની પાસે એક બગ્યાએ તમે જો મદદ કરો. તો આપણે લાશને ઠેકાણે પાડીએ. ”

“ હું તમને બહાર મદદ કરીશ પણ કાલે તમે મને શા માટે જુદી વાત કહી હતી. ? ”

“ મને તે માટે માફ કરો. મેં ધાયું હતું કે ગમે તે રીતે હું લાશને બાળી નાખીશ અથવા કોઈની મદદ લઈ લાશને ઠેકાણે પાડી દઈશ. પછી તમે મારી સામે પણ ચાલ તો રસોડામાં લાશ ન મળવાથી તમારું કંઈ વળત નહિ. પણ તમારી મદદ વિના મારાથી કંઈ થઈ શકે એમ નથી. ”

“ હશે. જે થવાનું હતું તે થઈ ગયું. તમે શીકર ના કરો. હું તમને મદદ કરીશ. આ કામમાં ખીજો કોઈ મદદમાર નથી. ? ”

“ નહિ. કોઈ નથી. ”

“ ભારે લાશ હજી પડી રહી છે—દાટી નથી. ? ”

“ નહિ. રસોડાની પાસે એક નાની અંધારી કોટડીમાં છે. તેમાં લાશ પડી છે, જુઓ, એ કોટડીની ચાવી મારી પાસે છે. ” એણે બળ ખીલાવા માંડી.

“ ઠીક. જો હું લાશ દાટી દઉં અને એ વાત હંમેશા માટે છુપી રાખું તો તમે મને શું આપશો ? ”

“ તમે જ કહોને. ”

“ એક હજાર પાઉંડ. ”

“ એક હજાર પાઉંડ ! મી. મખ્જા ! બરા તો વિચાર કરો હું એવી મોટી રકમ ક્યાંથી લાવું ? ”

“ બધા અત્યારે ના આપતા. પાંચસો હમણા ને પાંચસો પંદર દિવસ પછી આપજો. પછી કંઈ છે ? ”

“મી, મખ્સ હું તમારા હાથમાં છું તમારી મરજી પડે તે બેજો. પણ લાશને તો કંઈ બંદોબસ્ત કરો.”

“તે તો કરેલોજ પડ્યોને ? રસોડામાં લાશ દાઢી દેવી છે ને ?”

“હા,” કહી એસે ધડીમાળ તરફ જોયું :” અગીયાર વાગ્યા છે. નોકર આકર સર્વ સુષ મયા હશે.”

“ચાલો” ત્યારે પ્રથમ લાશને ઠેકાણે પાડીએ પછી પૈસા મણી આપજો.”

“ચાલો.” કહી એસ હાથમાં ફાનસ લઇ ઝોરડાની બહાર નીકળી અને મખ્સ કંઈ પણ શંકા વિના તેની પાછળ ગયો.

નીચે એક પણ બતી ન હતી. એમ જેમ જેમ આગળ ચાલી તેમ તેમ નીચેનો અંધકાર કપાતો હતો. સર્વત્ર સુમસામ હતું. અંતે બંને રસોડા પાસે જઈ પહોંચ્યાં. ફેડરીક આટલામાંજ છુપાયો હશે તે એસ જાણતી હતી. એસે ત્યાં જઈ જોયું તો છત પરના એક કડામાં એક ફોરકું પોરવેલું હતું અને તેના એક નાકાપર ફાંસો જેવો બનાવેલો હતો.

રસોડા પાસે જતાંજ મખ્સને કુતરો રસોડાના ઝોરડામાં જઈ ત્યાંના પથ્થર સુંધવા લાગ્યો.

“આ શું ? ટોચી કાલે પણ આજ પથ્થર સુંધતો હતો એવું કારણ શું ?” મખ્સ બબડ્યો તેને જરા શક જવાથી તે રસોડામાં ગયો અને વાંકો વળી પેલો પથ્થર તપાસવા લાગ્યો. આજ પણ છુપાઈ રહેલો ફેડરીક ટ્રેક વકરાયલા વાધ જેવો મખ્સ પર તુટી પડ્યો. અચાનક કુમલો થવાથી મખ્સ જમીન પર તુટી પડ્યો. ફેડરીક તેની છાતી પર ચઢી બેઠો. મખ્સને જમીનદોસ્ત થયેલો જોઈ તેને કુતરો પણ ખુણામાં નાસી મચો અને ત્યાંથી બસવા લાગ્યો. પાપીણી એસે મખ્સને જમીનપર પડેલો જોઈ ફાનસ એક જગ્યાએ મુકી દીધું અને પેલો ફાંસો લઈ તે ફેડરીક પાસે જઈ પહોંચી. ફેડરીક કરાબ

કાળ જોવો થઇ ગયો હતો. તેણે મજસનું માથું જોરથી જમીન સાથે
 પાછાંચું અને પછી તેના ગળામાં ફાંસી નાખી તે સજડ કરી દીધો.
 આટલું જાણે ઝાણું હોય તેમ તે બદમાશ કડામાં બરવેલા દોરડાને
 ખીંચે છેડો જોસથી ખેંચવા લાગ્યો. અમાઘી મજસ તરફડવા લાગ્યો,
 ફેડરીકે જોસથી દોરડું ખેંચી એ અમાઘીને ફાંસી દીધી. એ બચકર
 દશ્યનું વણન કરવાની જરૂર નથી, એ ત્રણ મીનીટમાંજ મજસની
 જીભ બહાર ખેંચાઇ આવી-આંખો ઉપસી આવી-ચહેરો વિકરાળ થઇ
 ગયો અને પછી તેનું શરીર સદાને માટે કંડું થઇ ગયું. મજસનો
 કુતરો ફેડરીકનો બચકર ચહેરો એક કચ્છ સ્વરે રોવા લાગ્યો.

“ફેડરીક ! કુતરાને ચુપ કર.”

“જીબી રહે, કું એને હાંકી કાઢું છું” કહી ફેડરીક કુતરા તરફ
 દોડ્યો. ટાપ્પી અમાઘીજ ડરીને દાદર તરફ નાસી ગયો હતો.

“નહિ. નહિ. ફેડરીક ! મને એકલી મુકીને ના જા.” એસ
 ડરી ગઇ ને ફેડરીકની પાછળ દોડી તેનાથી વધુ ચલાયું નહિ. તે
 એક જગ્યાએ દિવાલને અઢેલી જીબી રહી અને જોરથી હાંફવા લાગી.
 અત્યંત ડરી ગઇ હતી. એ પાપીણી બખ્ખે ખુન કરી ચુકી હતી.
 અને તેથી તેના માથાપર જાણે અગ્નિ તપતો હોય તેમ તેને લાગતું
 હતું.

ફેડરીક ફાનસ લઇ કુતરાની પાછળ પડ્યો હતો. અનેક ખુણા
 ખાંચરા તપાસવા છતાં ટાપ્પીનો પતો ન મળ્યો એટલે તે તેને એ
 ચાર ગાળ દધ એસ પાસે જઇ પહોંચ્યો. એસ ખેહોશ થવાની
 અણીપર હતી. ફેડરીક તેને પોતાના હાથનો ટેકો આપી દિવાનખાનામાં
 લઇ ગયો. ભાં બન્ને જણા શરાબ પી પાછાં રસોડામાં ગયા. ફેડરીકે
 ખાડો ખોદ્યો અને અમલેની લાશ સાથે મજસની લાશને દારી દધ
 રસોડાની જમીન અસલના જેવી કરી નાખી. આ કામમાં એ કલાક
 વહી ગયા. તે પછી બન્નેની નજર મળી. ફેડરીકના ચહેરા પર
 વિજયનો આનંદ હતો. હવે એસ તેનીજ છે એવી તેની ખાતરી થઇ
 ચૂકી હતી. આવું નીચ ફક્ત કર્યા પછી પણ એ બદમાસના મ્હોપર

કામવાસનાની ખુમારી જણાતી હતી. એસ પાગલ જેવી થઇ ગઇ હતી. તે ફરેડરીકનો હાથ પકડી શયનગૃહમાં ગઇ. તેની મનોદશા ભયંકર થઇ પડી. શયન ગૃહમાં જતાંજ બન્ને શરાબ પી ચક્રચુર થઇ ગયાં અને ફરેડરીક પોતાની શેઠાણીનો પ્રેમી બન્યો.



મધરાત વીતી ગઇ. ફરેડરીક સુલાયમ ખીજાના પર એસની બાજુમાં ગાઢ નિદ્રામાં પડ્યો હતો. એ પાપીના મ્હો પરથી એમ પણ જણાતું ન હતું કે એ ત્રણ કલાક પહેલાં તેણે મનુષ્ય હત્યા કરી શકે. પાપી એકવાર ચોંક્યો પણ નહિ. તેને ભયંકર સ્વપ્ન પણ ન આવ્યું. તે આરામથી નિદ્રા ભેતો હતો પણ તેની આશુકની દશા તેવી નહોતી. એસને જરા પણ ઉંઘ આવી નહોતી. તે ભાવીનો વિચાર કરતાંજ ડરી ગઇ હતી. જે પાપી મનુષ્ય હત્યા કર્યા પછી દશ મીનીટમાંજ તેના પ્રેમનો લ્હાવો આવવા તૈયાર થયો હતો તેના પંજામાં જીંદગીભર સપડાઇ રહેવું પડશે એ વિચારજ એ બદમાસ બહાની નિદ્રા ઉડાવી દેવાને સમર્થ હતો. આમથી તેમ પાંચ ફેરવી તેણે નિદ્રાધીન થવાની ઘણી કોશિષ કરી; પણ બ્યથા! ધીમે ધીમે રાત્રીનો અંધકાર નજીક થઇ પ્રભાતનો પ્રકાશ પડવા લાગ્યો. એ ઝાંખા પ્રકાશમાં એસને ઝોરડામાંની સર્વ સ્ત્રીને ભૂત જેવી દેખાવા લાગી. આખી રાતનો ઉન્ન-ગરો થવાથી તેની આંખો ભારી થઇ હતી. એવામાં તેને ભાજ થયો કે ઝોરડામાં કોઇ ચાલે છે. તે શ્વાસ રોકી સાંભળવા લાગી. કોઇ બારીનો પરદો હલાવતું હોય એમ તેને લાગ્યું. તેના ભયનો પાર રહ્યો નહિ. આખા શરીર પર પરસેવો છુટી ગયો અને શરીર ઠંડુ પડવા લાગ્યું. ધીમે ધીમે તેને કંઇ સ્પષ્ટ અવાજ સંભળાયો. તેની ખાત્રી થઇ ગઇ કે ઝોરડામાં કોઇ છે. તેનો એકવારનો ટુકડાખાઉ નોકર તેની ઝાઢમાં ગાઢ નિદ્રા ભેતો હતો. ફરીથી પેલા અવાજ સંભળાયો. હવે એસના ભમનો પાર ન રહ્યો. તે “ઓ મારે !” કહીને ફરેડરીક પર પછડાઇ ભેભાન થઇ ગઇ. તરત ફરેડરીક જાગી ઉઠ્યો. પ્રથમ તો તેને લાગ્યું કે એસ મરી ગઇ છે. પણ તેની છાતીના ધમકારાથી તેને આશા આવી. તે તેને જાવજ કરવાની ચેષ્ટા કરતો હતો એવામાં તેને કંઈ અવાજ સંભળાયો. તે ચોંક્યો પણ ડરો નહિ. મચ્છરદાનીમાંથી

મોઢા બહાર કાઢતાંજ તેને જણાયું કે મજસને! કુતરો! બારણા પાસે ઉભો ઉભો ધીમે ધીમે ફરણુ અવાજ કાઢતો હતો. તરત તે કુતરાને નસાડવાને પલંગ પરથી ફૂટી પડ્યો. ટાપી પલંગની નીચે ભરાઈ ગયો. બદમાસ ફરેફરીક પલંગ નીચે ગયો. ટાપી તેને જોઈ લુંકવા લાગ્યો અને છેક દિવાલ પાસે જઈ ભરાયો. ફરેફરીક તેને પકડવાનો નિશ્ચય કરી બેઠો હતો. ધીમે ધીમે પલંગની નીચે જઈ તે બદમાસે એક હાથે ટાપીનું ગળું દબાવી દીધું અને બીજા હાથે પાછલા પગ જોરથી પકડી લીધા.

આ નરરાક્ષસના પંઝામાં ટાપી તડફડવા લાગ્યો. ગળું દબાવતી તે બસી પણ ન શક્યો. ફેડરીકે તેનું ગળું એવી ફૂરતાથી દબાવી દીધું હતું કે કુતરો મરી જવાની અણીપર આવી પહોંચ્યો. તેની જીભ બહાર નીકળી આવી અને એ ત્રણ મીનીટમાં તેના પ્રાણ નીકળી જવા જેવી સ્થિતિ હતી એવામાં અચાનક બારણાં ખેંચીને હેરીઅટ અંદર આવી આવી.

હેરીઅટને જોતાંજ ફેડરીક ગાફેલ થઈ ગયો. તેના હાથ ઢીલો થઈ ગયો. અને ટાપી તરત છુટી ગયો. તેણે લાગ જોઈને ફેડરીકના હાથમાં એવા જોરથી દાંત બેસાડી દીધા કે તેના હાથમાંથી લોહીની ધારા વહેવા લાગી. ફેડરીક ચીસ પાડી માળો દેતો ટાપીને પાછો પકડવા જતો હતો એટલામાં તે ટાપી હેરીઅટની પાસેથી ઝોરડાની બહાર આવ્યો ગયો. અને જોતજોતામાં મકાનમાંથી છુ થઈ ગયો.

બારણા ખોલતાંજ હેરીઅટ સમજી મઠ કે તેનો પ્રેમી એસને આશંક થઈ ચુક્યો છે. એ જોતાંજ તેને ધિક્કાર, આશ્ચર્ય અને દુઃખની લાગણી થઈ. બારણાં ખોલીને તે થોડીવાર અવાક જેવી ઉભી રહી હતી પણ તેની પાસેથી કુતરો નાસી ગયો ત્યારે તે ચીસ પાડી ઉઠી અને એ ચીસથી એક પણ જાગી ઉઠી.

હવે હેરીઅટ અને એસ વચ્ચે બોલાઆલી શરૂ થઈ. હેરીઅટ એસને ગમે તેવી માળો દેવા માંડી. બીજી બાજુએ એસ પોતાની પોલ દુકાનના સ્થળના દાસદાસીઓ સમક્ષ ખુલી જવાના કરતી હેરીઅટને હાથ જોડીને સમજાવવા લાગી. અંતે ફેડરીક વચ્ચે પડ્યો. તેણે હેરીઅટને બે ચાર સરસ્વતી સબળાવી ચૂપ કરી દીધી; પણ હેરીઅટની ધિક્કારભરી નજર જોઈ એસ સમજી મઠ કે આ દાસી કોઈ દિવસ તેના પર વેર લીધા વિના રહેવાની નથી.

મકરણ ૧૪૦ મું.

ગરીબી જીવું માત.

તે રાતે " પુચ્છર હાઉસ " મ. મેલ્મથને અવાજ સાંભળી મિસીસ મેલ્મથ અને તેના બાળકોના દીલમાં આશ્ચર્ય થયો હતો. મિસીસ મેલ્મથને એક દુધ પીતું બાળક હતું અને બીજા પણ સંતાનો હતાં. નાના બાળકોને છાતીએ લગાવી બીજા ત્રણ બાળકોને સાથે લઈ એ હતુઆગી સ્ત્રીએ પોતાના સ્વામીની શોધમાં વિશાળ લંડન નગરની મલી ગલીમાં ચાર દિવસ સુધી લુપ્તી તરસી બટકી. પણ તેને તેના પતિનો પત્તો ન લાગ્યો. ચાલતાં ચાલતાં પ્રધણના પગના તળાપા ફાટી ગયા અને કમનશીએના પગના તળાપામાંથી લોહી વેહવા લાગ્યું તેઓનું દુઃખ—તેમની દરિદ્રતા—તેમની કંગાલ્યત વર્ણન કરવા લાયક નથી. એ રીતે હજારો વર્ષથી સુદીબર શ્રીમંતો ના સ્વચ્છંદ વિલાસ માટે લાખો કરોડો મનુષ્યો દરિદ્રાવસ્થામ. મરતા આવ્યા છે પણ તેમના તરફ કોઈ દયાની નજરે જોતું નથી. લાખો મનુષ્યો મજૂરી કરી કરીને મરી જાય છે. કોઈ દિવસ મજૂરી નહી મળવાથી તેઓ લુપ્તે મરે છે. પણ તેઓના પુત્રની કમાણી પર જીવતા બદમાસ શ્રીમંતો પોતાની એક પણ મોજ ઝોછી કરતા નથી.

દરિદ્રતાના ચિન્હો આખી દુનીયામાં મૈજુદ છે. મોટા મોટા શહેરોના વિશાળ રાજમાર્ગો પર છોકલા શ્રીમંતો હરે હરે છે. તેઓ બગીચામાં પોતાની રખાતો સાથે સુમધી વાયુનો રવાદ લે છે. તેઓ અસંખ્ય ગરીબોને પોતાની નજર સામે લુપ્તથી મરી જતા જુએ છે; છતાં એ રાક્ષસોને દયા નથી આવતી કેમકે તેઓ જાણે છે કે એ ગરીબોના માતપરજ તેમની મોજ મળતી ધમારત ચાલુ છે.

ચાર ચાર દિવસ સુધી મિસીસ મેલ્મથ લંડન શહેરની મલીએ ગલીએ બટકી પણ એ કંગાળ સ્ત્રીને પોતાના સૌભાગ્ય રક્ષકોને પત્તો ન મળ્યો, રસ્તામાં એ બદમાસ સીપાઇઓ તેને ધૂતકારી કાઢતા બદમાસ મવાલીઓ તેની મસ્કરી કરતા અને શ્રીમંતો તેને જોઇને નાકના નસકોરા ચડાવી ચાલ્યા જતા. જગતની આવી

નિષ્કૃતતા જોઇ ગરીબ બિચારી મિસીસ મેલમથની આંખમાં આંસુ બરાબ આવતાં. આર દિવસ થયાં તેના પેટમાં અન્નનો એક દાણો પણ પડ્યો નહોતો. થાકથી તેના પગ લોથપોથ થઇ ગયા હતા. પતિને મળવાની દુર્લભનીય આશને લીધેજ એ હતભાગીની ટકી રહી હતી; પણ તેના નસિબમાં એ અંતિમ પતિ મિલનનું સુખ પણ લખ્યું નહોતું. રસ્તા પરથી અનેક અમીરભદીઓ ગાડીમાં બેસી પસાર થઇ જતી હતી. મીસીસ મેલમથનાં બાળકો આજ્ઞાબર તેઓ પાસે બીજા માગવા દોડ્યા જતા; પણ તેઓને કંગાળ પહેરગીરો ધુતકારીને હાંકી કાઢતા અને એ રીતે શ્રીમંતોની યુલામી કરીને પેટ ભરતા ગરીબોજ આ હતભાગીઓના હતભાગ્યની કૂર મસ્કરી કરવાના પાપના ભાગીદાર થતા. શ્રીમંતોના ઘરના દરવાજા પર જતાં તેઓના એવાજ હાલ થતા. પોતાના શેઠ શેઠાણીના પગના જુતા ચાટનારા દરવાનો આ કમનસીબોને જોઇને બાદશાહ બની જતા અને તેઓને માળ દઇ હાંકી કાઢતા. એ બીચારાઓ જાહેર બગીચામાં પણ જઇ શક્યા નહિ. તેમના ફાટયા તુટયા ગંદા વસ્ત્રો જોઇને એ બહામતો સરકારી પ્લાટો તેઓનું અપમાન કરી તેમને હાંકી કાઢે. બધાં ચાલી ચાલીને થાકી ગયાં હતાં. અતે તેઓ એક દેવળના કમ્પાઉન્ડમાં આરામ લેવા ગયાં. પણ નહિ. દેવ મંદિરો પણ બહાસ શ્રીમંતો માટેજ સ્વર્ગયાં છે. ત્યાંથી પણ તેમને પુષ્પાંજલિજ મળી. ઇંગ્લંડની વિશાળ રાજધાની લંડન નગરીમાં આ ગરિબ કુટુંબને એક ધડીબર આરામ લેવાનું સ્થાન પણ ન મળ્યું. લંડન શહેરમાં પોતાના પતિનો પતો ન મળવાથી તે પરાંમાં ચાલી ગઇ. ત્યાં એક પછી એક બંગ્લાની દાર ભાગી હતી. પણ પરાંમાં પગ મુકતાંજ તેની નજરે એક નોટીસ પડી તેમાં લખ્યું હતું કે જો આ મકાનમાં બીખારીઓ પગ મુકશે તો તેમને પોલીસને હવાલે કરવામાં આવશે. મિસીસ મેલમથની લાચારીનો પાર રહ્યો નહિ. તે પાછી શહેરમાં આવી. તેને લખ્યું કે જો તેનો પતિ લંડનમાં હશે તો તેણે પોતાના અસલ ઘરમાં પોતાનાં બાળ બચ્ચાંની તપાસ કરી હશે. બિચારી એ આશાથી પોતાના અસલ ઘરમાં ગઇ ત્યાં જઇ ઘરવાળાને પોતાના પતિ વિષે પુછપાછ કરી. નિહાં અને

સ્વાથી' ધરવાળી બાહુ કઢાવવાની દયાનતથી પ્રથમ તો વાતે વગગી પથ્થુ બ્યારે તેની ખાત્રી થઇ કે મીસીસ મેલમથની પાસે કાણી કોડી પથ્થુ નથી ત્યારે તેણે વાત કરવાની સાફ ના પાડી. મિસીસ મેલમથને ધરવાળી પાસેથી એટલીજ ખબર મળી કે ચાર પાંચ દીવસ પહેલાં તેનો પતિ પોતાના બાળ બચ્ચાંની તપાસ કરવા આવ્યો હતો; પથ્થુ તેઓ જોરડી ખાલી કરી ગયા છે એવી ખબર મળતાં તે નિરાશ થઇ ચાલ્યો ગયો હતો.

પાંચમે દિને પોતાનાં બાળકો સાથે વેસ્ટ એન્ડ તરફ જતાં એ કમનસીબ સ્ત્રીની તબીયત બગડી આવી. લાચારીથી તે એક આલીશાન મકાનના દરવાજા પાસે બેસી ગઇ. જ્યાં બેસતાંજ તેની આંખે અંધારાં આવ્યાં તેને લાગ્યું કે હવે તે બચવાની નથી. પોતાના બાળકોની દશા કેવી થશે એ બચકર ખાલ આવતાં તે બાપડી ચોધાર આંસુએ રોવા લાગી.

માતાની આવી હાલત જોઇ તેનાં બાળકો ગભરાઇ ગયાં અને પોતાની કંઠાળ માની આસપાસ બેસી ગયાં. અચાનક ધરનો પેહરેગીર બહાર આવ્યો આ ગરીબોને દરવાજામાં બેઠેલા જોઇ તેનો મીઠાજ તપી ગયો. તેણે તેઓને એચાર માણે દઇ ત્યાંથી ચાલી જવાનો હુકમ કર્યો. પથ્થુ મીસીસ મેલમથ મોતને કિનારે જઇ પુગી હતી. ઉભાં થવાની તેનામાં તાકાત નહોતી. અશક્તિને લીધે તે જમીનપર સુઇ ગઇ. તેનાં બાળકો કશુંય વદને તેને જોઇ રહ્યો.

“મા! મા! તું આમ કેમ કરે છે?” સૌથી મોટા છોકરો નાદાન બાળકને માની ગાંઠમાંથી લઇ તેને પોતાની બહેનને આપતો બોલ્યો.

મીસીસ મેલમથની છાતી ફાટી જતી હતી. તેની આંખોમાંથી આંસુની ધારા વહી જતી હતી. તે એક શબ્દ પણ બોલી ન શકી. ફક્ત તેનો મોટા પુત્રજ સમજતો હતો કે મા હવે એ ચાર થડીની પોશાક છે. બીજાં નાદાન બાળકો માતાની હાલત જોઇને રોઇ રહ્યાં હતાં.

“જાઓ, બહાસો ! અહિં શા માટે બેસી રહ્યા છો ?” પેશો દયાહીન દરવાન બસડ્યો. પણ આ સમયે ત્યાં અનેક માણસો ભેગા થઇ ગયા હતા. જાણે મરીબોનું મોત જોવામાં પણ આનંદ મળતો હોય તેમ કેટલાય માણસો ત્યાં ભેગા થઇ આ તમારો જોવા લાગ્યા. મિસીસ મેલમથ જે ચાર પળમાં મોતને સ્વાધીન થશે એવી દરવાનની ખાત્રી જાણી ગઇ એટલે રખે ને પંચનામામાં જવાની જરૂર પડશે એમ સમજી ને તે ઘરમાં ચાલ્યો ગયો. તે ગયો અને બીજા પળે મિસીસ મેલમથ લુપ્ત અને તરસથી મરણ પામી. તેનાં લાગ્યાર બાળકો પોક મુકીને રાવા લાગ્યાં. તરતજ એ લતાને ચોકીદાર ત્યાં આવી લાગ્યો. તેણે અનાથોના કબજ્જામાં મિસીસ મેલમથની લાશને ઢાંટી દેવાની વ્યવસ્થા કરી અને તેના નિરાધાર બાળકોને અનાથાશ્રમમાં મોકલી આપ્યાં.

તમેએ અનેક નોએલો વાંચ્યાં હશે !

પરંતુ

અનેક વિચીત્ર સંબંધો તથા સાચા બનાવોથી ભરપૂર
ગુજરાતના પ્રખ્યાત લેખક રા. મહુકર કૃત

માયાની પૂતળીઓ.

એક આશકની છ માથુકેનો સાથો બનેલો રસીલો
હેવાલ વાંચી તમે ખરેખર અબળયખીમાં
ગરકાવ થઈ જશો.

કીંમત ફક્ત રૂ. ૧ પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૧૧.
સીરીઝ ગ્રાહકને કમીશન આના ચાર.

ડીટેકટીવ વારતાના શોખીનો માટે

ખુની કે જાદુગર ?

મુસ્લીમ ડીટેકવની મજબનાક બહાદુરી—હિંદુ
જાદુગરનાં ભયંકર કાવતરાં, સેક્શન બ્લેકની
રસીલી વારતા.

કીંમત ફક્ત બાર આના પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૧.
સીરીઝ ગ્રાહકને કમીશન આના ચાર.

વન્દેમાતરમ ઓફીસ,

૧૮૧, બજારગેટ, રૂઢીદ, કોટ, મુંબઈ.

મકરણ ૧૪૧ મું.

એ પ્રેમીઆ.

સર રીચર્ડ સ્ટેમ્ફર્ડ વીંડસરમાં એક કુદ્ધ બાઇના મકાનમાં રહેતો હતો અને ત્યાં રહેવાથીજ રાજકુમારી એમીલીઆનો પ્રેમ છૂતી શક્યો હતો તે વાંચનાર જાણે છે.

સાંજ વીતી ગઇ હતી. સઘળી બારીના પરદા હઠાવી દીધા હતા. સઘડીમાં સ્ફુર્તિદાયક અગ્નિ સળગતો હતો. ટેબલ પર બત્તી સળગતી હતી. આખો ઝોરડો સુમંધીથી બહેકી રહ્યો હતો. એ સુગંધ સર રીચર્ડને એમીલીઆએ બક્ષીસ કરેલા પુષ્પોના છોડવાઓની હતી.

એમીલીઆ આ સમયે સર રીચર્ડની જોડમાં સોફા પર બેસી પેતાના પ્રિયતમ સાથે કંઈ કંઈ મીઠી મીઠી વાર્તા કરતી હતી. કોઈ ઝાળખી ન લે તે માટે તે સામાન્ય વસ્ત્રો પહેરી પેતાના ખ્યારને ત્યાં આવી હતી. પેતાના પ્રેમીનો હાથ પેતાના હાથમાં લઈ પ્રેમપૂર્ણ નજરે તે તેના મોઢા તરફ એકાદસે જોઈ રહી હતી. જોતાં જોતાં તેના ચુલાખી માલ—તેના અમીબર્યા ઝાળો લાલ લાલ થઈ ગયા અને હૃદયની કોમલ અભિલાષા તીવ્ર થવાથી તેના હૃદયના તાર અચૂકચૂકી ઉડ્યા તેના અધઘુલ પીન પથોધર, સુંદર કપોલ અને મદમાતા નેત્રો જોઈને પણ સર રીચર્ડનું મન બ્યાકુળ ન થઈ જાય એ શું સંભવિત છે? એમીલીઆની સુંદરતા, તેની મદીલી આંખો અને તેના શરીરના આહ્લાદક સ્પર્શથી સર રીચર્ડના હૃદયમાં વિકારની આગ સળગી ઉઠી. તે પ્રેમથી મદમદ થતા અવાજે બોલ્યો.

“એમીલીઆ ! તું પુછે છે કે હું સુખી છું કે નહિ? હવે મારું દુઃખ નહિ થયું કે નહિ? હા. બહાલી ! હવે હું તારા સહવાસમાં તદ્દન સુખી છું. મારા સુખનો પાર રહ્યો નથી. આજથી દર દિવસ પર આપણે એક બીજા સમક્ષ હોઈ જોલી નાખ્યા હતા. આહા ! બહાલી ! એ મંઝલ દિનની મંજળ થકીનું સ્મરણ થતાંજ મારું હૃદય હર્ષથી પાગલ બની જાય છે. ત્યાર પછી દરરોજ તે

મારી રંક ઝુંપડીને પાવન કરી છે બહાલી ! આવા સુખમાં હું છુત-
કાળને કેમ ન લુલી જાઉં ? ખરેખર, એમીલીઆ ! તેં મને સંપુર્ણ
સુખી કર્યો છે.”

“રીચર્ડ !” પોતાના પ્રેમીની છાતી પર માથું મુકી નજર નીચી
રાખી એમીલીઆ મધુરમંદ સ્વરે બોલી: “બહાલા ! મેં દસ દિવસ પર
તમને મારું હરદય અર્પણ કર્યું ત્યારેજ મેં કસમ ખાધા હતા કે
આજથી તમે મારા પતિ છો અને હું તમારી પત્ની છું. તમારા
શિવાય હવે મારા હરદયમાં બીજા કોઇને સ્થાન મળશે નહિ. જન્મતમાં
તમનેજ સર્વસ્વ માનું છું.”

“બહાલી ! આવી પ્રતિજ્ઞા લીધા પછી તને પસ્તાવો થયો નથી ?”
કહી રીચર્ડે તેની કમર પર હાથ નાખ્યો. એમીલીઆ આ સ્પર્શના
મોહક સુખથી કંપી ગઇ.

“પસ્તાઈ ? શા માટે ? રીચર્ડ ! શું મેં વગર વિચારે કસમ
ખાધા હતા કે પસ્તાઈ ? કહી મદમાતી એમીલીઆ છતપર નજર
કરી બેસી રહી.

આ વખતે એમીલીઆનું સૌન્દર્ય મનબળ વરસાવી રહ્યું હતું.
તેની સ્વર્ગીય દેહલતા બેઠ સર રીચર્ડ વિહવળ થઇ ગયો. “આ
રૂપ લાવણ્ય પર પ્રાણ સમર્પણ કરવાને હું તૈયાર છું” તે મનમાં
બોલ્યો.

“રિચર્ડ ! હું તમારી છું—ફક્ત તમારી ! બીજા કોઇની નહિ.
મને લાગે છે કે હજી પછી તમે મારી પદવી લુલી શકતા નથી.
હજી નહિ. બહાલા ! એ વાતજ મનમાંથી કાઢી નાખો. એમજ માની
જો કે હું તમારી પત્ની છું અને તમે મારા સ્વામી છો જ્યાં સુધી
તમે એમ જામજશો કે હું રાજકુમારી છું, મારી સામાજિક પદવી
તમારાથી કંઈ છે ત્યાં સુધી તમે મને તમારી સમજી ન શકશો—
તમે મને પુરેપુરી આઠી ન શકશો.”

“તું આમ કહીને મને શું સમજાવવા માહે છે ?” એમીલીઆને
હરદય સરસી દાખીને સર રીચર્ડે પુછ્યું.

“ઠાલા ! હું તમને એ સમજવવા માગું છું કે હું તમારી છું—બીજા કોઈની નહિ ઠાલા ! આધુનિક સમાજના રીતરિવાજ પ્રમાણે દેવળમાં પાદરી સમક્ષ આપણું લગ્ન થયાં નથી પણ મેં ઇશ્વરની સાક્ષીએ તમને મારા પતિ માન્યા છે એટલે આપણું લગ્ન સમાજક લગ્નથી જરા પણ ઉતરતાં નથી. ઠાલા ! એ લગ્ન બંધન તોડવાની કોઈનામાં તાકાત નથી.”

“ઠાલી ! એ મિલનનું પરિણામ શું આવશે તેનો તો જરા વિચાર કરી જો.” એમીલીયાને ફરીથી આલીંગન દેતો સર રિચર્ડ બોલ્યો.

“જે પ્રેમોન્મત થઈ જાય છે તેને પરિણામનો વિચાર કરવાનો સમયજ મળતો નથી, રીચર્ડ !” પ્રેમધેલી એમીલીઆએ જવાબ આપ્યો. “તે વર્તમાન સુખની લહેરીનેજ સાચી માને છે. પ્રેમીઓ જીતકાળને જીતી જાય છે અને બવિધ્યનો ખ્યાલ પણ કરતાં નથી. મારી દશા પણ એવી છે. હું તમારા પ્રેમમાં પાગલ થઈ ગઈ છું. એટલે હવે મને તમારા પ્રેમ સિવાય બીજા કશાનો વિચાર કરવાનું બાન નથી.”

અહા ! આજે મારે માટે સોનાનો સુરજ હુગ્યો છે.

બંને એકબીજાની આંખો સાથે આંખો મીલાવી કેટલીય વાર બેસી રહ્યાં. એ આંખોએ મુગધુગની વાતો કરી નાખી. એ શબ્દોન મૌન વાતચીતથી બંનેના આત્માને અનિર્વચનીય આનંદ થયો. બંનેના હૃદયમાં અમ્બીરસની ધારા છલકવા લાગી, અને બંને એક બીજાને ચુંબન લઈ પોતાની જાતનેજ જીતી ગયાં સર રીચર્ડના મન પરનો સંકોચો સંક્રમ નષ્ટ થઈ ગયો. તેણે એમીલીયાને છાતી સરસી ચાંપી લઈ તેનાં અંધરનો અમ્બીરસ પીવા માંડ્યો. આજે એમીલીઆએ પોતાનું સર્વસ્વ સર રીચર્ડને ચરણે શમર્પણ કરી દીધું.

મકરણુ-૧૪૨ મું.

રાવની રામકહાણી.

એજવર રેકપરના પોતાના અસલ મકાનમાં આજે ત્રણ દિવસ થયા પોલીન અને એકટેવીઆ રહેવા ગઇ હતી. પોલીને લોડ ફ્લોરેમલ આમનો પ્રેમ સંબંધ તોડી નાખનારો પત્ર પણ લખી નાખ્યો હતો અને એ પત્ર લોડ ફ્લોરેમલને ક્યારનો મળી ગયો હતો.

રાતનો સમય હતો. લોડ ફ્લોરેમલ પોતાના સુસજ્જિત દિવાલખાનામાં બેસી પોલીન અચાનક શ્રી માટે વિરક્ત થઇ ગઇ હશે તે વીધે ગમગીન ચહેરે વિચાર કરતો હતો. પુરુષના નાચમાં જે ઘોટાળો થયો હતો તેની તે વિચારને કંઈ ખબર નહોતી. તેનો ડામીનો પહેરી લોડ મોન્ટગમરી નાચમાં ગયો હતો અને પોલીન તેને લોડ ફ્લોરેમલ માની બેઠી હતી એ બનાવનું તેને સ્વપ્ન શુદ્ધમાં નહોતી એ યુવાન અમીરને ખબર પણ નહોતી કે લોડ મોન્ટગમરી તેને નામે નાચમાં ગયો હતો-ત્યાં તેને પોલીન કુલવાળીના વેષમાં મળી હતી અને લોડ મોન્ટગમરી પોલીનની નજર સામે-પેલી બેઠી સ્ત્રી-સરકેશીઅન ઢાસી ને બહાર બહ ગયો હતો. પોલીન લોડ મોન્ટગમરીને લોડ ફ્લોરેમલજ માની બેઠી હતી અને તેથીજ તેણે પોતાના પ્રિયતમને બેવકા માની નીચેનો પત્ર લખી નાખ્યો હતો:-

લોડ ફ્લોરેમલ,

હવેથી મારે ને તમારે કોઈ બાતનો સંબંધ રહ્યો નથી. હું શ્રી માટે આ પત્ર લખું છું? શ્રી માટે તમારી સાથનો પ્રેમ સંબંધ તોડી નાખું છું તેનું વર્ણન કરવાની કંઈજ જરૂર નથી. તમે પોતેજ વિચાર કરી જોશો તો તમારી ખાત્રી થઇ જશે કે એમ ક્યાં વિના મારે માટે બીજો રસ્તોજ નથી. મારો આ નિશ્ચય અચળ છે. તે કદિ તુટવાનો નથી. મને સંસાર પર હવે વૈરાગ્ય આવ્યો છે. હવે હું તનમનથી મારી બીમાર બહેનની સેવા ચાકરી કરીશ. મને શોષવાની જરાપણ કોશિષ કરશો નહિ. તમને જોવી કોશિષમાં કદિ ફતેહ મળશે નહિ. તકમાં એટલજ કહી દઉં છું કે મનેરજાની કરી હવે મારી પાછળ પડી

મને સતાવશે નહિ. મારી શીકર કરવાની જરૂર નથી. મધ યુજરી
લુલી જાણે. મને મરી ખયલીજ માની લેજો. હવે પછી હું મરી
બહેનની સેવામાંજ જીંદગી પુરી કરીશ. તમારાથી હું હંમેશને માટે
જીદી પડું છું.

લી. પોલીન.

પોલીનનો આ પત્ર વાંચવાથી ફ્લોરેમલને કેવું ભારી દુઃખ થયું
હશે તે વાંચનાર સમજી શકશે. થોડા દિવસ પર બદમાસ બહા
મીસીસ જોસે પોલીનને વ્યથા કરવા માટે રોઝ ફ્રાઈડરને પત્ર આપવાને
બહાને લોડ ફ્લોરેમલ પાસે મોકલી હતી તેવીજ રીતે આ સમયે
પણ પોલીન કોઈ કારણસર તેના ચારીત્ર્ય વિષે શંકિત થઈ હશે
એમ તેને લાગ્યું. પણ આ સમયે એવું શું બન્યું હતું ? ખુબ
વિચાર કરતાં ફ્લોરેમલને તેવું કશું કારણ જણાયું નહિ. પોલીનને
લાયક થવા માટે તે અંતઃકરણ પુર્વક પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા.
એટલા માટેજ તેણે પેલી બેદી માષાવિનીને મળવા જવાની
તકને ઠોકરે મારી હતી. બહુ બહુ વિચાર કરવા છતાં તેને કંઈ કારણ
ન મળવાથી તેની ચિંતા વધી ગઈ.

પોલીનનો પત્ર મળ્યો તેજ દિને તે ક્યુક ઝોફ ડેવનશામરને
ત્યાં પોલીનની ખબર કાઢવા ગયો પણ સાંધી તેને નિરાશાજ મળી.
નોકર આકરો પણ કંઈ બોલ્યા નહિ. ડયેસે પણ તેને સ્પષ્ટ નકારજ
સંભળાવ્યો. ફ્લોરેમલે દુઃખીત હરદયે ડયેસને પ્રાર્થના કરી ત્યારે
ડયેસનું હરદય પીગળી ગયું. પણ તેને વિશ્વાસ આવ્યો નહિ. ખાસ
કરીને ફ્લોરેમલે ધુરખા નામનું નામ શુધ્ધાં ન હોઈ ત્યારે ડયેસને
એમજ લાગ્યું કે તે નકામી લાલચરી કરી રહ્યો છે અને તેને
પરતાવા દેવામાંજ સાર છે. લોડ ફ્લોરેમલ સાંધી નિરાશ થઈ પાછો
ફર્યો. તે પછી તેણે મોડેસ્વાર થઈ લંડન શહેરનાં પરાંઓ ખુંદી
કાઢ્યા. પોલીન પાછી “પેરેડાઈઝ હાઉસ”માં રહેવા ગઈ હશે તેનો
તેને ખ્યાલ શુધ્ધાં ન આવ્યો. બન્ને ત્રણ ત્રણ દહાડા શોધ કરીને
તે શક્યો અને અંતે આજે રાતે મહાન વદને પોતાના ધરમાં શુ
થયું હશે તેનો વિચાર કરવા લાગ્યો.

તે આમ વિચારમસ્ત દશામાં બેઠો હતો એવામાં ધીમેથી દ્વાર ખોલી તેના નોકર રાવે તેના તરફ જોયું. પણ ફ્લોરેમલની નજર તેના પર નહિ પડવાથી તે ધીમે પગલે ઓરડામાં ગયો અને એક બગ્યાએ ઉભો રહી પોતાના શેઠના મહોપરનું ભાવ પરિવર્તન જોવા લાગ્યો.

બોર્ડ ફ્લોરેમલ શુન્ય નજરે સધડી તરફ જોઈ રહ્યો હતો. રાવે જોયું કે તેનો માલીક તદ્દન નિરાશ થઈ ગયો છે. તે જોઈ તેને આનંદ થયો. તેના ઓળખ પર જરા હાસ્ય ચમક્યું. રખેને તેના શેઠ તેને અચાનક જોઈ લેશે એવા ભયથી તે ત્યાં ઉભો ન રહેતાં બોર્ડ ફ્લોરેમલની સામે જઈ ઉભો. ફ્લોરેમલને તેનું આમ અચાનક આવવું ઠીક ન લાગ્યું.

“રાવ ! તું હમણાં શા માટે આવ્યો ?” તેણે જરા ગુસ્સાથી પૂછ્યું.

“સરકાર ! રાતના બે વાગી ગયા. પણ આપે કંઈ ખાધું નથી તેથી આજા હોય તો ડીનર રજુ કરે—” અલંત નમ્રતાથી રાવે જવાબ વાળ્યો.

“નહિ. રાવ ! નહિ. મને જરા પણ લુખ નથી; પોતાને માટે નોકરની કાળજી જોઈને ફ્લોરેમલ જરા ખુશી થયો: “મને લુખ લાગશે તો ડીનર મગાવી લઉં.”

“સરકાર ! માફ કરજો. આપની તખીઅત સારી નથી ?”

“નહિ. ઠીક છે...પણ રાવ ! તું તખીઅતની વાત કેમ પૂછે છે ?”

“નામદાર ! હું આપનું લુખ ખાઉં છું. આપનો ઉદાસ ચહેરો જોઈ મને દુઃખ થાય છે.”

“ઉદાસ ? હું ઉદાસ છું તે તે શી રીતે જાણ્યું ?”

“નામદાર ! મારાથી કંઈ લુખ થઈ હોય તો માફ કરજો.”

“નહિ. નહિ. હું તારા પર ગુસ્સે નથી થયો. બોલ, હું કેવેન છું તે તે શી રીતે જાણ્યું ?”

“નામદાર ! હું દીલના હૃદ સારી પેઠે જાણું છું. જ્યારે દીલમાં હૃદ થાય છે ત્યારે કુદરતી રીતેજ ચહેરાના રંગદંડ બદલાઈ જાય છે.” રાવે અત્યંત નમ્રતાથી કહ્યું. આ વાત સાંભળી પ્રેમના હરદી અમીરનું હૃદય જરા હલકું થયું.

“રાવ ! હજી તું નાદાન છે. આટલી વારમાં તેં દીલના હૃદનો કયાં અભ્યાસ કર્યો ?”

“નામદાર ! મારા એક ખાસ સગાના હૃદય પર થયેલો આધાત જોઈ મારે હૃદય જળંરીત થઈ ગયું છે. મારા શરીર પર તેની અસર થઈ નથી; પણ મારે મન અત્યંત દુઃખી થયું છે.”

“આ પરથી એમ લાગે છે કે તું જેની વાત કરે છે તેના પર તું અનુરક્ત થયો હતો. આટલી નાની ઉમ્મરમાં—”

“નહિ. સરકાર ! એ મારી સગી બહેન હતી,”

“બહેન ? તારી બહેન ? તું મારે ત્યાં રહ્યો ત્યારે તો તેં કહ્યું હતું કે તારે કોઈ નથી.”

“હજીર ! મેં કહ્યું હતું કે તદન અનાથ છું.” આટલું કહેતાં તો રાવની આંખમાં આંસુ બરાબ આવીયાં. “મારા માત પિતા નથી અને આપને ત્યાં નોકરી નહોતી મળી ત્યાં સુધી મને કોઈનો આશરો પણ નહોતો. જે હું અનાથ ન હોત તો મને આટલી મનોબાતના સહન કરવી ન પડત.”

“તું કેવી યાતનાની વાત કરે છે, રાવ ?”

“હું કંઈ યાતનાની વાત કહું છું તે આપ નામદાર હજી ન સમજ્યા ? રાવનો સ્વર બદલાયો. તેના ઓઠ પર વિચિત્ર જાતનું હાસ્ય ફરક્યું અને બીજીજ પણ તેના હોઠ બીડાઈ ગયા. એ હાસ્ય ચિકકારતું હતું કે વ્યંગનું તે બોલે ફલોરેમલ સમજી શક્યો નહિ. તરતજ રાવ મન પર કાણુ બાવી પાછો બોલ્યો : “નામદાર ! હું મારી બહેનની દુર્દશાની વાત કરતો હતો.”

“કેવી દુર્દશા ?”

“દુર્દશા નહિ પણ એને ઘેર અભાચારજી કહેવો ‘જોષ્ઠએ.’”

“અફસોસ ! રાવ અને તારી દયા આવે છે. હમણું તારી બહેન ક્યાં છે ?

“મારા દેશમાં.”

“તેના ગુજરાનની વ્યવસ્થા તો છે ને ? તેને કાંઈ જાતની આપદા તો પડતી નથી ને ?”

“નહિ નામદાર ! તેને ખાવા પીવાનું દુઃખ નથી પણ તેનું હૃદય ફાટી ગયું છે. તે ફક્ત એકજ આશા પર જીવી રહી છે.”

“કયું આશા ?”

“વેર ! વેર !” રાવની આંખો ફાટી ગઈ.

“તારી બહેન પર ભારી જીલમ થયેલો લાગે છે.” લોડ ફ્લોરે-મલની કુતુહલતા વધવા લાગી.

“જીલમ ! મારી બધી બોણી બહેનનો જે જાતનો નીચ છળ થયો હતો તેવો લાગ્યેજ કાઢતો થયો હશે. જેના પ્રેમમાં મુગ્ધ થઈ તેણે પોતાના જીવનનું સત્યાનાશ વાળું નાખ્યું હતું તેજ બહારો એ બિચારીને ભયંકર દગો દીધો. લગ્ન કરવાનું વચન આપી એ જીવતાને મારી બહેનને ફસારી. આહ ! એ બિચારી પોતાના પ્રિયજન પર જાન ન્યોછાવર કરી નાખતી હતી. તેની સઘળી વાતો માની તે તેની દાસી થઈ ગઈ હતી. અંતેના દરજ્જામાં સામાજિક નજરે મોટો ભેદ હતો તેનું પણ પ્રેમના આવેશમાં તેને જ્ઞાન ન રહ્યું. તે એક કુચ્છના નીચ હૃદય પર વિશ્વાસ રાખી તેની પાછળ પાગલ થઈ અને તેના દગાબાજ આશકે તેના બોળપણનો લાભ લઈ તેનું શિયળ છુટી લીધું, અને પોતાની હવસી વાસના તૃપ્ત થવા પછી એ નીચ જીવતાને તેને દગો દઈ ચાલ્યો ગયો.” રાવ બોલ્યો.

આ વાત સાંભળતાં લોડ ફ્લોરેમલને પોતાનો જીવતકાળ યાદ આવી. તેને લાગ્યું કે આવાં નીચ કામ મેં પણ કર્યાં છે. તેને મનમાં ને મનમાં દુઃખ થયું. પણ તે બહાર વ્યક્ત ન કરતાં તે તે બોલ્યો : “હું રાવ પછી શું થયું ?”

“નામદાર ! મારી બહેનનો એ દગાબાજ આશક આજનીજ અંગેજ જાતિનો છે. તેનું વક્ત ધણું જીવલેલું છે. મારી બહેન

પણ રૂપરૂપની પરી છે પણ મારી બહેનના જીવનમાં સ્નેહ, અનુરાગ અને દયાની લાગણી છે જ્યારે એ સુખરેલા શયતનના હૃદયમાં હાથાણ અને વિષય લંપટતાનું હળાહળ ઝેર ભર્યું છે. એ અજ્ઞને જ્યારે ખબર પડી કે તેનાથી મારી બહેનને ગર્ભ રહી ગયો છે. ત્યારે તે તેને છોડીને ચાલ્યો ગયો. તે પછી મારી બહેનની દશા લાચાર યથ મથ. તે સમાજની નજરે કલંકિત યથ, હતી. અસહ્ય યાતના સહન કરી કેટલીક વાર ગુસ્સે એકાંતવાસ સેવી તેણે એક પુત્રને જન્મ આપ્યો!." રાવે વાત આગળ ચલાવી.

"શું એ છોકરો હજી જીવતો છે?" ફલોરમને અન્યમીથી પૂછ્યું.

"જી નહિ. તે તો જન્મતાંજ મરી ગયો હતો. પણ એ હૃદય-હીન વિચારસાક્ષાતનું સ્મરણ મારી બહેનના હૃદયમાંથી હજી દૂર થયું નથી અને દૂર ચાલ તેમ પણ નથી. મેં મારી બહેનપર ગુજરેલા સીતમ માટે વેર લેવાનો ઠરાવ કર્યો છે અને તેથીજ હું મારો દેશ છોડી હંમેશને માટે આ દેશમાં આવી વસ્યો છું."

"એ જાલીમ ઇંગ્લંડમાંજ છે તે વિષે તારી ખાતરી છે?"

"જી હા. તે ઇંગ્લંડમાંજ છે. મેં તેને જોયો છે શુદ્ધાં!"

"જેમ હોય તેમ. રાવ! તારે સાવધાન થવાની જરૂર છે. ગુસ્સાના આવેશમાં તું કંઈ આડું પગલું ભરી બેસશે તો આફતમાં ફસી પડશે. યાદ રાખજે કે કોઈને નુકસાન કરનારને કાયદો સજા કરે છે. તારી બહેનને કોઈએ દગો દીધો છે તેથી તું ગુસ્સે થઈને તેને મારી નાખશે તો આ દેશનો કાયદો તારો પણ જન લેશે." ફલોરમને સલાહ આપી.

"નામદાર! મેં બધું વિચાર કર્યો છે."

"હીક. તારી વાત પરથી જણાય છે કે તું અકસ્મથી કામ કરી રહ્યો છે. પણ જો રાવ! હું તને આડું છું તેથી કહું છું કે જો તું કંઈ આફતમાં આવી પડશે તો મને દુઃખ થશે. વાર, તારી બહેનને કલંકિત કરનારનું નામ મને કહી શકશે?"

રાવણું મન જરા ચંચળ થયું. પણ તરતજ તે શાંત થઇ
 બોલ્યો: “નામદાર ! નામ જણાવવાની મારી હિમ્મત આવતી નથી.”

“વાહ, તારી મરજી પડે તેટલી વાત કહે. પણ જો ! હું તારો
 શેઠ છું તેથી તને બે બોલ કહેવા માગું છું. તું મારે ત્યાં લાભાર
 દશમાં નોકરીએ રહેલા આવ્યો. હારે તારાપર દયા આવવાથી મેં
 તને વગર સર્ટીફિકેટ અને વગર જમીનમીરીએ મારે ત્યાં રાખી
 લીધો હતો. કારણ કે મને તારી વાત સાચી લાગી હતી. તું અંગ્રેજોનો
 સ્વભાવ તો જાણે છે. તું બારણે બારણે બટકતો તો પણ વિના
 પીછાને તને કોઇ રાખત નહિ. હું મારી મોટાઇ બતાવવાને આ
 વાત કહેતો નથી. હું એટલા માટે તને આ ખીનાની યાદ આપું છું
 કે જો તારા દીલમાં મારે માટે આભારની લામણી ઉત્પન્ન થશે તો
 તું મારી સલાહ પર ધ્યાન આપશે. સાંભળ ! જે સખસે તારી
 બહેનને અન્યાય કર્યો છે તેનાપર વેર લેવાની વાત મનમાંથી કાઢી
 નાખ કેમકે તેમ કરવા જતાં તુંજ આશ્રતમાં આવી પડશે.”

“નામદાર ! તમારી સલાહ માટે હું તમારો આભાર માનું છું.”
 બીજી બાજુ મ્હો ફેરવી રાવે કમ્પિત અવાજે જવાબ આપ્યો.

“તું મારી સલાહ પ્રમાણે વર્તશે ને ?”

“જોઇશ, વિચાર કરી જોઇશ.” રાવ બોલ્યો. પણ તેના મન પર
 પોતાની સલાહની કેવી અસર થઇ છે તે ફોરેમલ સમજી શક્યો નહિ.

“વાહ ! તારી બહેન પર જે અત્યાચાર થયો છે તેનો બદલો
 વાળવાની કોશિષ થઇ છે કે નહિ ? મને લાગે છે કે જો તું તે સખસ
 પાસે જશે તો તારી બહેન આરામથી જીંદગી ગાળે તેવો બંદોબસ્ત
 કરી આપશે.” ફોરેમલ કહ્યું.

“ઓહ ! સમજી ગયો. આપ નામદાર આર્થિક બદલાની વાત
 કરો છો.” બિહારથી હસીને રાવ બોલ્યો. “નોકર થઇ ને આપની સામે
 હું જે વાત કરી રહ્યો છું તે માટે માફ કરજો. હું મારું દીલ ખોલી
 રહ્યો છું. અંગ્રેજો એમ માને છે કે લક્ષ્મીથી સંવળા પાપોનું પ્રાપ-
 ત્તિ થઇ જાય છે. પણ નામદાર ! મારી બહેન એટલી નીચ નથી.

તે સતીત્વનેજ સર્વસ્વ સમજતી હતી. જે સતીત્વ કલંકિત થયા પછી તેને હીરા મોતીમાં દાટી દેવાથી તે પાછી પવિત્ર થઇ જવાની છે ? તે જુએ તરફડીને મરી જવાનું પસંદ કરશે; પણ તેના દમાખાજ આશક પાસેથી એક પાછ પણ લેવાની નથી. નામદાર ! શું જે ભોર અત્યાચારનો બદલો પેસાથી વળે તેમ છે ? વળી એ દમાખાજ માણસનો એવો હેતુ પણ નથી.”

બોડ ફ્લોરેમલ રાવની વાત સાંભળી જરા હસ્યો. પછી ગંભીર અવાજે બોલ્યો : “રાવ ! તારી બહેન ખુબશુરત હતી, તેની હું ના પાડતો નથી પણ તારે ખ્યાલ રાખવો જોઇએ કે અહિનો કોઇ અંગ્રેજ અમીર તારા દેશની સ્ત્રી સાથે લગ્ન કરે તો વર અને કન્યા ઉભયને સમાજ બહિષ્કાર કરે.”

“તમારા રિત રિવાજો હું જાણું છું નામદાર ! પણ જે વાતનો વિચાર કરવાની પેલા નરાધમની ફરજ નહોતી ? તેણે મારી બહેનના પ્રેમની બીજા માગી તે પહેલાં આ રિવાજોનો વિચાર શા માટે ન કર્યો ? નામદાર ! જો તેની લગ્ન કરવાની દમાનત ન હતી તો તેવું વચન આપીને એક સરળ હૃદયની બાળાને તેણે છેતરી શા માટે ? શુ એ જેવી તેવી નીચતા છે. આપજ કહો નામદાર ! જો આપની બહેન સાથે કોઇ બદમાશે આવી દમાખાજ કરી હોત તો આપ તેને કેવી સજા કરત ?” રાવે બોડ ફ્લોરેમલ પર તીવ્ર દબ્બી તાકી આ સવાલ એવી રીતે પુછ્યો કે ફ્લોરેમલના હૃદય પર પ્રહાર થયો. તેનું અંતર તેને ડાબવા લાગ્યું. તે શરમનો માર્ગો નીચું જોઇ બેસી રહ્યો.

“નામદાર ! મારા સવાલનો શો જવાબ આપો છો ?”

“રાવ ! તું મને એ સવાલ શા માટે પુછે છે ?”

“એટલા માટે કે તમે મને વેર નહિ લેવાની સલાહ આપી રહ્યા છો. આપ ઉદાર ચરિત સદગૃહસ્થ છો તેથી પુછું છું કે જો આપની બહેનનું શિયળ હુંડી કોઇએ તેને તણ દીધી હોત તો આપ શું કરત ?”

રાવનો એકે એક શબ્દ ફ્લોરેમલની બાલાની પેઠે ખુંચવા લાગ્યો.

“રાવ !” તે જેમ નેમ બોલ્યો : “આ દેશમાં આવા કર્મો બારી મુન્દા મણ્ડા નથી.”

“થું? આ જેવો તેવો ગુન્હો છે? નામદાર! જોકે પવિત્ર, સહાચારી કુમારિકાને લગ્નનું પવિત્ર વચન આપી બ્રૂટ કરવી અને તેને કલંકિત બ્રાહ્મણ છોડી દેવી તે સામાન્ય ગુન્હો છે? થું આપ જેવી દગાબાજ કરી આરામથી જીવી શકસો? મારી ખાત્રી છે કે આપ એવું કંઈ કદિ નહિ કરો.” રાવ ગુરસાથી બોલ્યો.

હવે હદ થઈ. ફોરેમલને લાગ્યું કે “રાવ તેને જ ઉદ્દેશીને કહી રહ્યો છે. પણ નહિ. મારું મન પાપી છે તેથી જ અને આપ લાજે છે.” તે મનમાં આવા વિચાર કરી કંઈ કહેવા જતો હતો. એવામાં કોઈએ જોરથી દાર ખખડાવ્યા રાવને આ નડતર નડવાથી તે મનમાં અત્યંત ગુસ્સો થયો. તે જોઈ આવતો બહાર નીકળ્યો અને ફોરેમલને વચીલ મી. ફોસવેલ દિવાનખાનામાં દાખલ થયો.

પ્રાકરણ ૧૪૩ મું.

હસ્તાવેળે શુભ.

ભોડ ફ્લોરેમલનો વકીલ મી. ફોસવેલ લોડ મોન્ટગમરીના વકીલ મી. રીગડનથી જુદીજ નતનો માણસ હતો, મી. રીગડન શંકાશીલ, ચતુર, થોડાભોલો ચાણક્ય હતો જ્યારે મી. ફોસવેલ ઉદાર, સરલ હૃદયી અને કર્તવ્ય પરાયણ હતો. તેનું કામદાનુ માન કાઢીથી ઉતરતું નહોતું પણ તે હંમેશા ન્યાયને રસ્તે કામ લેવાના સ્વભાવવાળો હતો કાંઈ કાર્ય દગાખાજીથી પોતાના અસીલને જીતાડવાનું તે ષસંદ કરતો નહોતો.

“મારા લોડ ! આજે એક મીઠી ખબર આપને સંભળાવાની ફરજ પાળવવા હું અહીં આવ્યો છું” મી. ફોસવેલે શિષ્ટાચાર કર્યો પછી ખુરશી પર બેસતાં કહ્યું.

“એવું તે શું છે મી. ફોસવેલ ?” લોડ ફ્લોરેમલે અન્ય-ખીથી પુછ્યું,

“મી. રીગડન નામના એક વકીલે આજે મને ખબર આપી છે કે લોડ ફ્લોરેમલ પર અમુક કેસ મંડાનાર છે તેમાં હું બચાવ કરવા નો છું કે નહીં ?”

“મારા પર કેસ ! શાનો ?”

“આપની એસ્ટેટ અને ખિતાબનો એક દાવાદાર નીકળ્યો છે”

“વાહ ! એ પણ ઠીક છે તે કાણ છે ? શાને આધારે તે દાવો કરે છે ?”

“મી. જ્યોર્જ વુડફાલ નામનો એક દાવાદાર નીકળ્યો છે ?” વકીલે જવાબ વાળ્યો.

“વુડફાલ ! હાં હાં હવે મને યાદ આવે છે.” થોડીવાર વીચારમાં પડી ફ્લોરેમલ બોલ્યો.

“મારા કુટુંબીક કાગળ પત્રો વાંચવાથી મને માહિતી મળી છે કે મારા દાદાની એસ્ટેટ અને ખિતાબ મેળવવા માટે મી. વુડફાલે દાવો માંડ્યો હતો પણ હાલસે આ ફ્લોડસમાં તે હારી ગયો હતો. આ વુડફાલ એજ વંશનો વારસ લાગે છે,”

“ જી હા. એણે શું જોઈને દાવો માંડ્યો છે તે કંઈ સમજ શકતો નથી મી. રીમડને ધંધાદારી રિવાજ સુજળ્ય મને એટલુંજ જણાયું છે કે તે મી. વુડફાલના ધારાશાસ્ત્રી છે. ”

“ તમે મારા વકીલ તરીકે લડશો તે તો તમે તેને લખી નાખ્યું ને ? ”

“ જી હા. ”

“ શીકર નહી. પુરાવા રજૂ થતાં વુડફાલ હાથ ધોઈ એસરો, હકીકત એમ છે કે મારા દાદાના પિતા પ્રૌઢાવસ્થામાં એના વુડફાલ નામની એક સામાન્ય વર્ગની યુવસુરત સ્ત્રી પર મોઢી પડ્યા હતા મારા વડીલે એ સ્ત્રીને પહેલા રખાત તરીકે રાખી હતી પણ પાછળથી તેની સાથે શાદી કરી હતી. એ સ્ત્રીને પેટે એ પુત્રો થયા હતા. પણ તેનો પુત્ર લગન થયા પહેલાં જન્મવાથી તેનો એન્ટેટ યા ખિતાબ પર કંઈ હક્ક નથી તે સીધું થઈ ગયું હતું. બે મારા પ્રપિતામહ તેના નામનું વીલ કરી ગયા હોત તો અવશ્ય તેનો હક્ક ચાલત પણ તે વીલ કરી ગયા નહોતા તેમ પ્રથમ કેસ વખતે એવું કોઈ વીલ અદાલતમાં રજૂ પણ થયું નહોતું. એમાં વુડફાલનો મોટો પુત્ર નાની ઉંમરમાં પરણ્યો હતો, અને તેને એક પુત્ર થયો હતો તે મારા પ્રપિતામહની હધયાતીમાંજ મરી ગયો હતો. પણ તેનાં પુત્રથી વુડફાલ વંશની ઉત્પત્તિ થઈ હતી. એના સાથે લગન થયા પછી જ પુત્ર થયો હતો તેના અમે વંશને છીએ. એટલે એસ્ટેટ અને ખિતાબ પર અમારોજ હક્ક છે- એમાંના મોટા પુત્રના પુત્રે દાવો માંડ્યો હતો તે સમયે કોર્ટમાં પુરવાર થયું હતું કે તેનો બાપ મારા પ્રપિતામહ સાથે એમના લગન થયા પહેલાં જન્મ્યો હતો. ખિતાબ માટેનો દાવો રદ થયા પછી એન્સરી કોર્ટમાં મિલકત માટે દાવો ચાલુ રહ્યો હતો પણ મારા દાદાએ વુડફાલને પૈસા આપી માંહે માંહે સમાધાની કરી તેની પાસે લખાવી લીધું હતું કે હવે પછી તેના વારસેના અમારા ઉપર કંઈ દાવો રહેશે નહી, એ બધા છૂતાવેજે મારી પાસે મોજીદ છે. ” ફોલો-રેમ્બે વાત પુરી કરી.

“ ત્યારે તો કંઈ શીકર કરવાની જરૂર નથી. મી. જ્યોર્જ વુડફાલ વિષે તમે કંઈ જાણો છો ? ”

“હું એટલું જાણું છું કે તે ચિત્રકાર છે. તેના આપતુ ચારિત્ર્ય સાથે નહોતુ. તેણે બધા પૈસા ઉડાવી દીધા હતા અને અમારા કુટુંબની સાથેની ખોલચાલ પણ બંધ થઇ ગઇ હતી. તે વખતે અમારો જન્મ થયો નહોતો. મી. જ્યોર્જ વુડફ્રાલ મને કદી મળવા આવ્યો નથી તેમ તેણે કદી મારી મદદપણ માંગી નથી. આ વાતમાં કંઈ દમ નથી. તમે આપણા દસ્તાવેજો મી. રીગડનને બતાવશો એટલે તે સમજી જશે કે તેના અસીલનો દાવો નકામો છે.”

“હ. મહેરબાની કરી મને દસ્તાવેજો આપો. આજે રાતેજ હું મી. રીગડનને બતાવીને બધો ફેસલો કરી નાખીશ.”

“હું હમણાંજ દસ્તાવેજો લઇ આવું છું.” કહી લોર્ડ ફ્લોરેમલ દિવાનખાનામાંથી બહાર નીકળ્યો. દાદર તરફ જતાં તેને રાવ મળ્યો. રાવને જ્ઞાનસ લાવવાનું કહી તે આગળ વધ્યો રાવ તરતજ જ્ઞાનસ લઇ તરતજ થઇ ગયો. લોર્ડ ફ્લોરેમલ તેની સાથે પોતાના શયન-ગૃહમાં ગયો.

“રાવ ! પક્ષંગની નીચેની લોખંડની પેટી બહાર કાઢ.”

તરત રાવે હુકમનો અમલ કર્યો. ફ્લોરેમલે ગળવામાંથી આવીને ખુમખો કાઢી એક ચાવીથી પેટી ખોલી અને તે ખોલતાં સાથેજ તેનાથી એક કારમી ચીસ પડાઇ ગઇ. પેટી તદ્દન ખાલી હતી.

“શું છે મારા લોર્ડ !” રાવે અજબ થઇ પુછ્યું.

“અફસોસ ! મારું સત્યાનાશ વળી ગયું. મારા શયનગૃહમાં પણ ચોર ઘુસ્યો ! અફસોસ !”

“શું કોઇ જરૂરી દસ્તાવેજો મળતા નથી ?”

“જરૂરી શું ? મારી આખી જીંદગીજ પાપમાલ થઇ ગઇ. હાય !”

“હાય !” કહી રાવે કોણું જાણે કેમ પોતાનું મ્હો ફેરવી લીધું.

“આ શું ? શું કોઇ ખીજ જગ્યાએ કાગળો સુકાઇ ગયા હશે ? નહિ. નહિ. કોઇએ પેટી તોડી હોય તો તેની નિશાની જણાવી જોઇએ. શું ઘોટાળો થયો છે તે સમજાતું નથી.” ફ્લોરેમલ બબડ્યો. રાવ તેનો એકેએક શબ્દ સાંભળતો હતો. ફ્લોરેમલ થોડી વાર શૂન્ય

દૃષ્ટિએ ખાલી પેટી જોઈ રહ્યો. તે પછી તેણે આખું શમનગૃહ ફેરી નાખ્યું. પાગલની પેટે તેણે ખુણે ખુણામાં શોધ કરી. એક કલાક વહી ગયો. અંતે નિરાશ થઈ તે દિવાનખાનામાં પાછો ફર્યો અને કોસવેલને મ્હોટાંજીના સમાચાર સંભળાવ્યા. રિગડન પોતાના અસીલને લાભ માટે કાવાદાવા કરતાં અચકે એવો માણસ નથી એ ખ્યાલ આવતાં મી. કોસવેલને ભારી અફસોસ થયો. દસ્તાવેજો ચોરાઈ ગયા છે એ બીના કોઈને પણ નહિ જણાવવાની તેણે ફ્લોરેમલને સલાહ આપી.

“મી. કોસવેલ !” ફ્લોરેમલ હતાશ થઈ બોલ્યો : “મારા મહા માફા લાગે છે. આ દસ્તાવેજો મારા દુસ્મનના લાભ માટેજ કોઈ ચોરી ગયું છે તે વિષે કંઈ શક નથી. હાથ ! એક બાબુથી મારી બહાલી પોલીસ મને તજી ગઈ અને બીજી બાબુથી આ આફત !” ફ્લોરેમલની આંખમાં આંસુ આવ્યા. કોસવેલે તેને દિલાસો દીધો.

“મી. કોસવેલ ! હવે હિમ્મત હારવાથી કંઈ વળવાનું નથી.” ફ્લોરેમલ આંસુ લુંછી નાખી બોલ્યો : “તમે મારા બચાવ બાદે બનતી તૈયારી કરો. હું દુસ્મન સામે પુર જોશથી લડવા મથું છું. આવી નીચ દગાબાજી ? દસ્તાવેજો ગયા તો જહન્નમમાં ગયા. હું અંત સુધી લડ્યા વિના નમતું આપવાનો નથી. તમે તમારી સમજી કુશળતા વાપરી કેસ તૈયાર કરો.”

“હ.” કોસવેલ ફ્લોરેમલની હિમત જોઈ આનંદ પામ્યો અને સલામ કરી વિદાય થયો.



આ બનાવ બન્યા પછી એક કલાક બાદ લોર્ડ મોન્ટગમરીના વકીલ મી. રીગડનને કોઈ બીના હાથની લખેલી નીચેની ચીઠ્ઠી મળ્યા :

“લોર્ડ ફ્લોરેમલ પોતાના દસ્તાવેજો શોધી રહ્યો છે પણ તે તો ક્યારના ગુમ થઈ ગયા છે તે તમે જાણો છો, તે અને તેનો વકીલ

કોસવેલ બન્ને ડરી ગયા છે. બન્ને સમજી ગયા છે કે તેમની બાળ નયણી છે પણ કેસ જીતવા માટે લોડ ફોરેમલ તનમન ધનથી લડવાનો નિશ્ચય કરી બેઠો છે. દસ્તાવેજો કેમ ગુમ થયા તે તે સમજી શકતો નથી પણ તે પોતાના વિરોધીના હાથમાં જવાનો તેને બધ હપજ્યો છે, તમે ખુબ સાવધાન રહેજો. હું તમારા કથ્યાણ માટે કોશિષ કરતી રહીશ અને કંઈ પણ અગત્યનો બનાવ બનશે તો તમને ખબર આપીશ.”

ચીઠીની નીચે કોઈની સહી ન હતી. પણ મી. રીગડન તરત સમજી ગયો કે ફોરેમલના દસ્તાવેજો આપી જનારી પેલી બેદી સ્ત્રી-એજ આ ચીઠી મોકલી છે.

પ્રકરણ—૧૪૪ મું.

બેગર્સ રટાફ.

ગયા પ્રકરણમાં વર્ણુવેશો બનાવ બન્યો. તેજ દિને રાતે આઠ વાગે કેરોટી પોલ અને ગેલોઝવીડો બેગર્સ રટાફના ઝોરકામાં બેસીને શરાબ પીતી પીતી કંઈ કંઈ મપ્પાં મારતી હતી. હજુ શરાબીઓની ધુમ મચી નહોતી તેથી બંનેની વાતચીતમાં ઝાઝી ખલલ પડતી નહોતી, બેગર્સમેન અને બેગર્મેનનું શું થયું હશે ? કેટલાક દિવસ થયા મપ્પસ કેમ ગુમ થઈ ગયો છે ? વિગેરે સવાલો વિષે બંને તર્ક વિતર્ક કરી રહી હતી.

“મપ્પસ હજુ કેમ નહિ આવ્યો હોય ? મને નથી લાગતું કે તે કંઈ આફતમાં ફસી ગયો હોય.” કેરોટી પોલ બોલી.

“બેસની ખુબસુરતી પર લડુ થઈને પોતાનું સત્યાનાશ વાળે ઝેવો એ આંધળો નથી. બેસે ઝમલેનું ખુન કર્યું છે. તે વિષે કંઈ શક નથી પણ મપ્પસ પણ તેની જાળમાં ફસી જાય એમ હું માનતી નથી.” ગેલોઝવીડો બોલી.

“તો પછી તે ત્રણ દિવસ થયા જણાયો કેમ નથી ? તે દહાડે આવીને તે બેસ સાથે થયલી બધી વાતચીત કહી ગયો હતો.”

“હા. તેણે કહ્યું હતું કે તે બેસ સાથે વાત કરતો હતો એવામાં કોઈની ચીસ સંભળાવવાથી બંનેની વાતચીત અટકી હતી. તેણે કહ્યું હતું કે બેસે તેની પાસે પોતાના પાપનો એકરાર કર્યો હતો અને સમાધાની કરવાની આતુરતા બતાવી હતી. મને લાગે છે કે કાંતો બેસે તેનું પણ ખુન કર્યું છે કાંતો તે પૈસા લઈ ક્યાંક નાસી ગયો છે.”

“બેસે તેનું કાંઈ ખુન કર્યું હોય એમ લાગતું નથી. તે ક્યાંક નાસીજ ગયો છે. ગમે તેમ હોય પણ એ ત્રણ દિવસ સુધી રાહ જોયા પછીજ આપણે કંઈ કરીશું.”

“તેટલામાં એ બદમાશ બેસ પણ નાસી જાય તો ? તો તો આપણે બંને તરફથી ભટકી જઈશું.”

“નહિ. નહિ. એસ આટલી બધી દોલત છોડીને નાસી જાય એવી નથી. તેને ડર શાનો છે ? જો મળ્સતું તેણે ખુન કરી નાખ્યું હોય તો તેને લાંચ આપી સમજાવી લીધો હોય તો પછી તે શા માટે નાસી જાય ? મને લાગે છે કે મળ્સ એક બે દિવસમાં આવશે.”

“ભલે. બે દિવસ થોભી જઇ પછી જ કરવું હશે તે ક્ષીયું.”
ગેલોઝવીડો બોલી: “હાં ! મારે તને એક બીજી વાત કહેવાની છે.”

શી ? કરોટીએ કાન ડાંચા કર્યા.

“મેં જીલીઆ લાઇટફુટને શોધી કાઢી છે.”

“કોણ મીસીસ પેન્ને ? એ છોકરી પેન્ને પરણી ગઇ છે તે તો તું જાણે છે ને ? રામસે, માર્ટીન અને મારા પિતાને ફસાવનાર પેન્ને તો તું જાણે છે ને ? એ બદમાસ જીલીઆને પરણ્યો છે. ભલા, જીલીઆનો પતો તને ક્યાં મળ્યો ?”

“તું જાણે છે કે કીંગ્સન ઝાંડ કેટલાક દિવસથી તેની તપાસમાં ફરતો હતો. કાલે એજવર રોડ પર ધણી ધણીઆણી ઘર જોવા નીકળ્યા હતા. કીંગ્સન ઝાંડે તેમની પાછળ પડી ખાત્રી કરી લીધી છે કે તેઓ આવતા અઠવાડીયામાં એજવર રોડ પર પેરેડાઇઝ મેન્શનમાં રહેવા જવાનાં છે.”

“આહ ! હવે એ બદમાસ પર આપણે વેર લઇશું. એને લીધેજ આપણે પાયમાલ થઇ ગયા છીએ.” કરોટી પોલે દાંત કચકચાવ્યા.

“હા. એજ બદમાસે મારા બહાલાને ને તારા બાપને જોલમાં નખાવ્યા હતા.” ગેલોઝવીડોને મહેરો પણ વિકરાળ થઇ ગયો.

આ સમયે એક નોકરે આવી એક ગૃહસ્થના આગમનની ખબર આપી. કરોટીનો હુકમ મળતાંજ નોકર એક ખુબસુરત જવાનને લઇ પાછો આવ્યો. એ જવાનનું શરીર ઝાવરકોટથી ઢાંકાયેલું હતું પણ તેનો ખુબસુરત મહેરો સ્પષ્ટ જણાતો હતો. ખન્ને સ્ત્રીઓ તેને ધારી ધારીને જોઇ રહી પણ કંઈ પીછાન પડી નહિ.

“તમે મને બીલકુલ પીછાનતાં : નથી.” આવનારે ખુરશી પર બેસી મુલાયમ અવાજે કહ્યું: “હું એક ખાસ કામ માટે તમારી પાસે

આબો છું. જે તમે મારું કામ કરશો તો હું તમને મ્હો માગ્યું
ધનામ આપીશ.”

“મહેરબાની કરી પ્રથમ તમારું નામ કહો અને પછી કામની
વાત કરો.” કેરાટી પોલ બોલી.

“મારું નામ બોડું ફલોરેમલ છે,” જવાબ મળ્યો.

“પહેલા તો એ કહો કે તમને આ જગ્યા કાણે બતાવી ?”

“આ જગ્યા કાણે બતાવી તે કહું ? તમે નારાજ થશો.”
ફલોરેમલ બોલ્યો.

“નહિ. બોલો.”

“લંડનના રહીશો સારી પેઠે જાણે છે કે બેગસ સ્ટાફ કંઈ જાતનો
અડ્ડો છે. મોટા મોટા અમીર ઉમરાવો કોઈ ખાસ ગુપ્ત કામ કરાવવા
માટે અહિં આવે છે તે હું જાણું છું. હું પણ એવાજ કામ માટે
આવ્યો છું.”

“બોલો, હવે તમારા પર અવિશ્વાસ કરવાની કંઈ જરૂર નથી.
બોલો, તમારો શો ફુકમ છે ?”

“પહેલું કામ તો એ છે કે મારે એક સ્ત્રીનો પત્નો જોઈએ છે.
જે સ્ત્રી સાથે મારા લગ્ન થવાના હતા પણ કાણે જાણે કેમ તે
મારાપર નારાજ થઈને ક્યાંક ચાલી ગઈ છે. હું તેનું નામ પણ
તમને જણાવીશ પણ કદાચ તે નામ બદલીને રહી હોય તે માટે
તેનો ફોટો પણ બતાવીશ. તમે તેને સોધી શકશો ?”

“જરૂર. કાલથીજ અમે દશ બાર માણસોને શહેરમાં મોકલી
દેશું. તેઓ લંડનના ખુલ્લે ખુલ્લા શોધી વળશે.”

“તેનું નામ પોલીન કલેરંડન છે. આ તેનો ફોટો ! કહી ફલોરેમલે
કેરાટી પોલના હાથમાં પોલીનની છબી મુકી :” પણ જુઓ ! તમારા
માણસો તેની શોધમાં ફરે છે તેવો તેને શક પણ ન જવો જોઈએ.
જે તેમ થશે તો તે મારાપર વધુ ગુસ્સે થશે.”

તમે તેની જરાપણ શીકર ન કરો. વાઈ, બીજું શું કામ છે ?”

“સાંભળો ! મારા કીમતી દસ્તાવેજો એક બોર્ડની પેટીમાં અંધ કરી મારા પલંગની નીચે હું રાખતો હતો. પેટીની ચાવી દિવસે મારા ગળવામાં રહેતી અને રાત્રે મારા ઉશીકા નીચે ! કાંઈ ખીજ ચારીથી પેટી ઉઘડતી નથી, છતાં પેટી ખોલી કાંઈ દસ્તાવેજો ઉઠાવી ગયું છે. મારા નોકર ચાકરામાંથી મને કાઢના પર શક નથી.” ફ્લોરેમલે ખીજી કામ બતાવ્યું.

“તમારા કહેવા પરથી એમ લાગે છે કે કાંઈ ખાસ કારણસર દસ્તાવેજોની ચોરી થઈ છે.”

“હા. મી. જ્યોર્જ વુડફાલ નામના સખસનો રીગડન નામનો વકીલ છે.” ફ્લોરેમલે બોલ્યો.

“સહુર ! તમે શું નામ કહ્યું ? જ્યોર્જ વુડફાલ ? કાણ દલો ચિત્રકાર ?” ગેબ્રોઝ વીડો કંઈ યાદ આવવાથી બોલી.

“હા. તેજ. તમે તેને જાણો છો ?”

“હા. મેં તેને એક વાર અપસોલ નામના ચીત્રો વેચનારની દુકાનમાં જોયા હતા.” ગેબ્રોઝ વીડોએ આટલું કહી કરોટી પોલ તરફ માર્મિક નજર ફેંકી.

વાંચનારને યાદ હશે કે મેગ્સમેન બ્યારે ન્યુગેટ જેલમાંથી નાસી ગયો હતો ત્યારે ગેબ્રોઝ વીડોએ અપસોલના મકાનમાં પોતાની ટોળીને છુપાવી હતી.

“વુડફાલ મારાપર કેસ માંડવા ચાહે છે અને રીગડન તેનો વકીલ છે.” ફ્લોરેમલે વાત આગળ ચલાવી. રીગડન દમાખાજ માણુસ છે. મને શક છે કે મારા દસ્તાવેજો વુડફાલ અથવા રીગડન બેમાંથી એકના હાથમાં હોવા જોઈએ. જે સખસ મારા દસ્તાવેજો ભારી આપશે તેને મે હજાર ગીની આપવાને હું તૈયાર છું.”

મે હજાર ગીનીનું નામ સાંભળતાં બન્ને ચોકીને એક ખીજના મ્હોં જોવા લાગી.

“બોલો, તમે આ કામ કરી શકશો ?”

“તમને કામ સાથેજ મતલબ છે ને? અમે કામજો ગમે તે રીતે લઇ આવીએ તે સાથે તમને કંઈ સંબંધ છે?”

“નહિ. મારે ત્યાંથી ચોરી થઇ છે. હવે તમે તેની ચોરી કરી લાવો તો મને કંઈ વાંધો નથી.”

“એ કામજો કેવા છે?” ગેબોઝ વીડો સમજી કે કરોટી પોલીસીગડનનું મકાન તોડી કામળ ચોરવા માગે છે તેથી તેણે દસ્તાવેજો પીછાનવાની નીશાની માગી.

“નહિ. નહિ ધીજી ! મકાન તોડવાથી એ કામ થવાનું નથી.” કરોટી બોલી: “ચોરી કરવા જતાં કદાચ બીજાજ કામજો હાથમાં આવે ને કામના કામળ રહી પછી જાય ! મારા મનજમાં એક યુક્તિ સુઝી છે તેથી જરા વિલંબ થશે પણ દસ્તાવેજો જરૂર મળશે.”

હવે લોર્ડ ફોરેમબેને આશા આવી.

“મે ચાર મહિનાની દીલ થાય તો કંઈ લય નથી.”

“તો જાઓ. તમારાં બંને દામો માટે અમે અમારી સહળી શક્તિ ખરચી નાખીશું.”

“શાબાશ ! બ્યાના તરીકે શું આપું?”

“તમારી મરજી હોય તો સો ગીની આપી જાઓ.”

“સો નહિ. કું હજાર ગીની પહેલાથી આપી જાઉં છું. તમે મારી સાથે ખુલ્લા દીલથી વાત કરી છે તે પરથી મને લાગે છે કે તમે મારું કામ પાર ઉતારશો.” કહી ફોરેમબે સો સો ગીનીની દશ નોટ ગણી આપી. કરોટી અને ગેબોઝ વીડોના હર્ષનો પાર રહ્યો નહિ. બંને આંખો ફાડી ફાડીને નોટો જોવા લાગી.

“તમારો આભાર મારા લોર્ડ ! અમે ગમે તે ભોગે તમારું કામ પાર ઉતારશું.”

ફોરેમબે તે પછી બંનેની રજા લીધી.

પ્રકરણ ૧૪૫ મું.

રાવની જાસુસી.

લોર્ડ ફોરેમલ રાતે અગીઆર વાગે ઘેર ગયો કે તરતજ રાવ તેની પાસે જઈ તેને એક પત્ર આપી બોલ્યો: “મારા લોર્ડ ! આ પત્ર લાવનાર આ પત્ર અત્યંત જરૂરી હોવાનું કહી ગયો છે.”

“પત્ર કોણ આપી ગયું ?” સગડી પાસે ખુરસી પર બેસી બેદરકારીથી ફોરેમલે પુછ્યું.

“એક લાંબો સરખો સીપાઈ ! તે કાનો નોકર હતો તેની મને ખબર નથી” રાવે અત્યંત નમ્રતાથી જવાબ આપ્યો.

“લાંબો સીપાઈ” ફોરેમલ બબડ્યો. તેણે પરખીડીયા પર નજર ફેંકી અને તેની ખાત્રી થઈ કે આ અક્ષર ખુરખા નામ વખતે જે ચીઠી મળી હતી તેના જેવાજ છે. પરખીડીયા પરના અક્ષર ઓળખતાંજ ફોરેમલે તેને સગડીમાં ફેંકી દેવાનો વિચાર કર્યો પણ ખીજી પળે તે અચક્યો. પોલીને વિના કારણે તજ દીધો હતો તેથી લેનું ચિન્ત અતિ વ્યથ થઈ ગયું હતું તેના જેવા વીલાસી સ્વભાવના અમીરથી સ્ત્રીનો વિરહ સહન થતો નહતો. થોડો સમય દીલનું દર્દ સુલવા માટે પેલી માયાવાની મળતી હોય તો તેની સાથે દીલ બહેલાવવામાં શી હરકત છે. એવો તેને ખ્યાલ આવ્યો અને તે પરખીડીયું બોલી પત્ર વાંચવા લાગ્યો:

હું આપને એકવાર મને મળી જવાની વિનંતી કરું છું થોડા દિવસ પર મારા આમંત્રણનો અસ્વીકાર કરીને તમે મારે અપમાન કર્યું હતું તે હું સુલી નથી. પણ લાયકારીથી એક અતી અગત્યના કારણસર તમને મળવાની જરૂર પડી છે. હું ફક્ત પાંચ મીનીટ તમારી સાથે વાત કરવા માંગું છું. આ ચીઠી લાવનાર તમે જ્યારે ઘેર આવશો ત્યારે તમને મળશે અને તે કહે તે પ્રમાણે તમે તેની સાથે આવવાની કૃપા કરશો એવી હું નમ્ર વિનંતી કરું છું.”

“રાવ હું ક્યારે ઘેર આવવાનો છું તે તને સીપાઈએ પુછ્યું હતું ?” પત્ર વાંચી રહ્યા પછી ફોરેમલે પુછ્યું.

“જી હા, મેં તેને કહ્યું હતું કે હમણાં આવવા જોઈએ.”

“ પછી તેણે શું કહ્યું ? ”

“ કહ્યું કે તે મધરાતે પત્રનો જવાબ લેવા પાછો આવીશ. ”

“ તેનો દેખાવ કેવો હતો ? ”

“ નામદાર ! તેણે મેં જરાબર જોયું નહોતું કેમકે તેણે જાણી જોઇને મેં ફરવી રાખ્યું હતું. ”

“ તેણે જાણી જોઇને મેં ફરવી રાખ્યું હતું તે તે કેમ જાણ્યું ? ” ફોરેમલે અજબ યશ સવાલ કર્યો.

“ નામદાર ! મને એવો ભાસ થયો હતો. ” રાવે નિર્દોષ જાણે જવાબ આપ્યો.

“ ઠીક છે જા. તે આવે તો તેને કહેજે કે હું તેની સાથે જવાને તૈયાર છું તે આવે કે મને ખબર આપજે. ”

“ જેવી આજ્ઞા ” કહી રાવ બહાર ગયો.

હવે ફોરેમલના દીલમાં અવનવા તરંગો તોફાન અચાવવા લાગ્યા.

“ એને એકવાર મળવામાં શી દરકત છે ? પાંચ મીનીટ વાત કરવાથી હું પોલીનને એવજા યશ જવાનો હતો. ? તેના નાજનખ-રાંથી હું લોભાઇ જઉં એવો મુખ નથી. એ ખીચારી મને ખાસ કામજાર મળવા માંગે છે તો એને ન મળવું તે કાયરતા છે. પોલીનને હું મારા ખરા હૃદયથી ચાહું છું. પણ આજે આ ખીચારીને તો મળવું જ જોઇએ. ”

“ નામદાર ! પેલો સીપાઇ આવ્યો. ” ફોરેમલ ઉપલા વીચાર કરતો હતો તેવામાં રાવે આવી ખબર આપી. ફોરેમલ તરત ડાબો અને હેટ પહેરી રાવની સાથે દરવાજા પર ગયો. ત્યાં જઇ તેણે જોયું તો એક લાંબો હળુરીઓ થોડે દુર અધારામાં ઉભો હતો. ફોરેમલ તેની પાસે જઇ બોલ્યો : “ ચલ ક્યાં જવું છે ? ”

પેલો નોકર ઉતાવળે પગે હાઇક પાકે તરફ ચાલવા લાગ્યો. ફોરેમલ તેની પાછળ ચાલતો હતો. અંતે થોડે દુર ગયા પછી કોઇની નજર ન પડે તે રીતે રાવ પણ તેમની પાછળ પડ્યો.

થોડીવારમાં નોકર હાથક પાકેનો ફાટક વટાવી બગીચાનાં દાખલ થયો. ફ્લોરેમલ તેની સાથેજ હતો. થોડુંક વધુ અંતર કાપ્યા પછી એક કાળી ગાડી ઉભેલી જણાઈ. તેને એ કાળા ઘોડા જોડેલા હતા. કાચમેનનું મેંદાં બીલકુલ જણાતું નહોતું.

“નામદાર ! અંદર જાઓ,” ગાડી પાસે જતાંજ પેલા હજુ-રીઆએ ફ્લોરેમલને કહ્યું. નોકરનો અવાજ તેને હુકમ જેવો લાગ્યો. પણ તે ગાડીમાં દાખલ થયો કે તરત એ કોમળ હાથોએ તેને પકડી લીધો અને તેના ઝોડપર એક રમણીએ પોતાના ઝોડ દાખી દીધા. ગાડીનું દ્વાર તરતજ બંધ થઈ ગયું. અંદર ગાઢ અંધાર હતું. ફ્લોરેમલ પેલી રમણીના ગાઢ આલીંગનમાં મસ્ત થઈ ગયો. તેને પોલીસનું સ્મરણ શુધ્ધાં ન રહ્યું. નોકર કાચમેલ્સ પર જઈ મેંદાં તેજ વખતે રાવ બીલાડીની પેઠે ગાડીની પાછળ ધીમેથી બેસી ગયો હતો. અંધારી રાતને લીધે તેને કાંઈએ જાણ નહોતો. રાવ ગાડીની પછાડી મેંદાં ને તરતજ ગાડી પુરવેગેથી ચાલી.

“જેપ્પીલ ! શું મારા પર નારાજ થયા છો ?” પેલી રમણીએ પ્રેમનો ઉચ્ચાર આવી કરી મૂક્યું.

“તારાપર નારાજ ? બહાલી ! તારા જેવી મદમાતી રમણીપર કોણ નારાજ થાય ?” ફ્લોરેમલે કહ્યું.

“મેં ખાસ કામનું મેંદાનું કાઢી તમને બોલાવ્યા તેથી તમે નારાજ તો નથી થયાને ?”

“શું તને કંઈ ખાસ કામ નથી ?”

“નહી બહાલા ! ફક્ત તમારા પરના પ્રેમને લીધેજ મેં પકડી મંગાવ્યા—”

“આહ ! તું જાણી જાણી છે.” કહી ફ્લોરેમલ તેના આખા શરીર પર હાથ ફેરવવા લાગ્યો. “તારું શરીર કેવું સુડોળ છે ! આલ કેવા રેશમ જેવા સુલાયમ છે. ? તારી ખુબસૂરતી બળખનાક છે બહાલી ?”

“ તમે ક્યાં કમી ખુબસુરત છો વહાલા ? ” વહાલથી ફોરેમલનું ચીખક પકડી પેલી સ્ત્રી બોલી. “ હું તમને પ્રાણથી પણ અધિક માફ છું ” કુનઃ તેણે ફોરેમલને છાતીએ લગાવી તેને ચુંબન બેવા માંડ્યા.

“ વહાલા જેઘીલ ! સાચું કહેજો. તમે ખુરખાનાચમાં કેમ નહોતા આવ્યા ? ” થોડી પણ પછી ફોરેમલના મળામાં હાથ નાખી તે મામાવિનોએ કોમળ સ્વરે પુછ્યું.

“ જોહ ! વહાલી ! ” ફોરેમલ ચોંક્યો : “ એ દીવસની વાત ન કર. મને માફ કર. ”

“ નહિ વહાલા ! એ વાત તો કહેવીજ પડશે. ” ફોરેમલને ચુમી લઇ તે બોલી : “ હું તમારા પરથી જીન કુરખાન કરી નાખુ છું અને તમે આવી બેઠરકારી ખતાવો એ શું વહાલા ! હું તમને ખરા જીમરથી ચાહું છું તેથીજ આજે તમને પાછી મળી છું. બોલો વહાલા ! તમે તે દહાડે કેમ ન આવ્યા ? ”

ફોરેમલને પોલીનનો વિચાર આવતાં તેનું હૃદય કંપવા લાગ્યું પણ હવે તે પેલી મામાવિની પર મુઠ્ઠા ચઢ મચો હતો.

“ ખરી વાત કહું ? ” ફોરેમલ બોલ્યો.

“ જો, વાત એમ છે કે પોલીન નામની એક સદાચારી કન્યા સાથે હું લગ્ન કરવાનો હતો. તારો ડોમીનો મલ્યો તારે હું તેને વફાદાર રહેવાને અંધાયરો હતો તેથી હું આવ્યો નહોતો ? ”

“ હવે તેના પર તમારું દીલ નથી. ? ”

“ નહિ. તે મારા પર વગર કારણે નારાજ થઇ છે. તેણે મને એક પત્ર લખી કહ્યું છે કે મને લુલી જાઓ. આજે રાતે હું એને મારેજ ધણો મેચેન હતો હતો તેવામાં તારી ચીઠી આવીને લાચારીથી હું ધસકાઇ આવ્યો. ”

“તો તમને શું તુકશાન થયું?”

“નહિ. વ્હાલી! મને તુકશાન નથી થયું. હું તું મળવાથી ઘણોજ હર્ષિત થયો છું.” કાની અમીર વિચાર શુન્ય થઇ બેઠો.

“વ્હાલા! તમારી વાત કેટલી મીઠી લાગે છે! પ્રેમથી ગદગદ થતાં તે બોલી: “વ્હાલા! હવે એક બીજી વાત પુછું. તમે આપણા યુમ પ્રેમની વાત કાઢને કહી હતી?” ફોરેમલ કમ્પો: “કેમ વ્હાલા! કમ્પો છે કેમ? મને લાગે છે કે તમે કાઢને એ વાત કહી દીધી છે.”

“હા. વ્હાલી! ફક્ત એકવાર એ વાત માર મ્હોડેથી નીકળી હતી.” ફોરેમલ ખસી ખાણો પડી બેઠો.

“કોને વાત કરી હતી?”

“મારા દીલોગ્ગન મીત્ર બોર્ડ મોન્ટ ગમરીને! તું તેને જાણ્યો છે?”

“જાણખતી નથી પણ મેં તેને એકવાર જોયો છે. હશે. મારા ડોમીનોને તમે ક્યાં નાખ્યો હતો?”

“જો વ્હાલી! મારું મન તને મળવા માટે સજ્જત થઇ જાય તે માટે એ ડોમીનો આજી નાખવાનો મેં મારા નોકરને હુકમ કર્યો હતો. અને તેણે તે જરૂર આજી મેલ્યો હશે.”

“તમારી ખાત્રી છે કે તમારા નોકરે ડોમીનો આજી નાખ્યો હતો?”

“મને મારા નોકર પર વિશ્વાસ છે. પણ આ વાત તું શામાટે લંબાવ્યા કરે છે?”

“અમસ્તીજ વ્હાલા!”

આ સમયે ગાડી ઉભી રહી. પેલી રમણીએ ફોરેમલની આંખ પર પાટો બાંધી દીધો. ફોરેમલ તદ્દન પરાધીન થઇ ગયો હતો. તેના અંગ પ્રત્યંગમાં મદનની જવાબા સળગી રહી હતો.

“વ્હાલી! મને કેલી મદીરમાં લઇ જશોને?”

“હા તમારી મરજી હોય તો.”

“ઠાલી ! હું ફક્ત તારાજ છું—” ફોરેમને તેને ચુંબન લઈ કહ્યું.

રમણીએ પોતાના વદન પર ધુરખે ઢાંકી દીધે કે તરત ગાડીનું આરણ્ય ખુલ્યું. પેલી સુંદરીએ અત્યંત ઠાલથી ફોરેમલને નીચે ઉતાર્યો. તરત ગાડીનું દાર બંધ કરી નોકર કાચ બોક્ષ પર બેઠાને તેજ પળે ગાડીની પાછળ છુપાએલો. રાવ બગીચાની દિવાલ પાસે છુપાઈ ગયો. તે પછી ગાડી ચાલી ગઈ. પેલી રમણી બગીચાના દરવાજામાંથી ફોરેમલને લઈ અંદર ગઈ. આગનો દરવાજો બંધ થવાથી રાવ અંદર જઈ શક્યો નહિ. પણ તે પુરો સાહસિક હતો. તે દિવાલ પર ચઢી ગયો. અને બડી સીકતથી એક ઝાડ પરથી બગીચામાં ઉતરી આશ્ચર્ય માણકની પાછળ પડ્યો.

પેલી રમણી બગીચાની મધ્યમાં આવેલા બંગલાના આરણ્ય આગળ જઈ ઉભી રહી. રાવ છેક નજીક આવી પુગ્યો હતો. આરણ્યનું તાણું ખોલી ખેંલી: “ગેશીલ ! લો, મારો હાથ પકડી સાથે આવો”

પેલી રમણી ફોરેમલને હાથ પકડવા ગઈ એટલામાં રાવ અત્યંત ચાલાકીથી ઉધાડા આરણ્યમાં ધુસી ગયો. તે ગયા પછી પેલી રમણી ફોરેમલને લઈ દાર બંધ કરી દાર પર ચઢવા લાગી. રાવ તેમની પાછળજ હતો. ઉપર જઈ રમણીએ શયનગૃહના આરણ્ય ખોલ્યાં. આ સમય ભારી આફતનો હતો. પણ ચાલક રાવે અંધકારનો પુરો લાભ લીધો તે બીલાડીની પેઠે ઝોરડામાં ભવાઈ ગયો અને એક જગ્યાએ છુપાઈને આ પ્રેમીઓના રંગરાગ જોવા લાગ્યો.

પ્રકરણ ૧૪૬ મું.

કબ્રસ્તાનમાં.

જે સમયે બોર્ડ ફોરેમલને લઇ પેલી બેદી રી રંગરાગ કરવા જતી હતી તેજ સમયે એક શાપ્સ અત્યંત સાવધાનીથી એક નાની ગલીમાંથી લંડનનાં પરામાંનાં એક ચર્ચ તરફ છુપાઇને જતો હતો.

તેનાં કપડાં માછો જેવાં હતાં તેનાં મ્હો પર તેણે એવી રીતે ટોપી પહેરી હતી કે જેથી તેનો ચહેરો આખો દેખાતો નહોતો, તેનો મ્હેરો મુરદા જેવો શીકકા અને ભુત જેવો બયાનક હતો. આખો અંગરા જેવી લાલ હતી. પાગલની પેઠે તેની આંખો ફાટી ગઇ હતી, તેના ઓઠ ચાવી ચાવીને તેણે બોલી કાઢ્યું હતું. ટુંકામાં તેનું મ્હો બેતાં એમજ લાગતું હતું કે અસહ્ય યાતના સહન કરીને તે નર પિસાય બની ગયો હતો, જેમ જેમ તે દેવળની નજીક જતો ગયો તેમ તેમ તેના મ્હેરાની બયાનકતા વધવા લાગી. એનું શરીર પસીનાથી રેખાંબ થઇ ગયું. તે કંઇ બંધકર કાર્ય કરવા જતો હતો પણ તેનું જીગર તેને ના પાડતું હતું. જાણે તેના હૃદયમાં ભયંકર દ્રંદ્રચુષ્ક ચાલી રહ્યું હોયની એવો તેના ચહેરા પરથી ભાસ અતો હતો. તેણે કપડાની નીચે એક કોદાળી છુપાવી હતી. એકવાર તેણે કોદાળી ફેંકી દીધી પણ તરતજ તેના હીલ પર શયતાન સ્વાર થયો અને તે કોદાળી લઇ આગળ વધ્યો.

ચંદ્રની ઝાંખી રોશની પૃથ્વી પર પડતી હતી પેત્રો પુરુષ અર્ચના દરવાજા પાસે આવ્યો અને ત્યાં શોકચસ્ત થઇ થોડીવાર ઉભો રહ્યો. તે નિશાસા નાખવા લાગ્યો. અને અંતે ધીમે ધીમે રડવા લાગ્યો. ચંદ્રના ઝાંખા પ્રકાશમાં દેવળનું કબ્રસ્તાન ભયંકર લાગતું હતું કબરોવાળી જગ્યાએ હજી અધકાર છવાયેલો હતો ચારે બાજુ સુનકાર હતી. હવા ઠંડી હતી. આવી ઠંડકતી ઠંડીમાં પેલો પુરુષ ફાટકની રેલીંગ પકડી દિવાલ પર ચઢી ગયો અને તે પરથી ધમ દધને નીચે કુદી પડ્યો, તરતજ તે એક પછી બીજી કબર કુદવા લાગ્યો.

એક પછી એક કબર વઢાવી જતાં જો તે ઝાઝની ડાળી ખખડવાનો
યા કુતરા બસવાનો અવાજ સાંભળતો તો તરત કબર પાસે છુપાઈ જતો
અને અવાજ બંધ થયાં પછી પાછો કબરો શોધવા મંડતો. અતે એક
કબર પાસે હોતો રહ્યો. બીજી કબરો કરતાં આ કબર નવી હતી. તેની
બંને બાજુ માટીના ઢગ હતા. તે જોતાંજ જણાઈ આવતું હતું કે
કોઈ લાચાર દરિદ્રીની લાશને સરકારી ખર્ચે બેદકારીથી ઢાટવામાં
આવી છે.

પેલો પાગલ કોદાળી લઈ કામે વળગ્યો. થોડીજ વારમાં તેણે
ઉપરની માટી ખોદી નાંખી અને તેની કોદાળી કોશીન સાથે અથડાઈ.
તેણે હવે કોદાળી ફેંકી દીધી. કોશીન પરની માટી હાથથી સાફ કરી
અને પોતાનું સંધજી જોર એકઠું કરી તેણે કોશીન બહાર ખેંચી કાઢી.

આ સમયે ચંદ્રનો પ્રકાશ વધી ગયો હતો. ચારે તરફ નિવંતા
છવાઈ હતી. કુતરા બસવાનો અવાજ પણ આવતો નહોતો. પેલા
પાગલે કોશીન ઉધાડી લાશ પરનું વસ્ત્ર ચીરી નાખ્યું અને લાશ પર
નજર પડતાંજ એક ભયંકર ચીસ પાડી માટીના ઢગપર ઢળી પડ્યો.
પુનઃ તે લાશ પાસે ગયો અને ઘુંટણીએ પડી લક્ષ્યપૂર્વક લાશનું મોં
જોઈ રહ્યો. ભયંકર સંદેહથી તેનું મન અશાંત થઈ ગયું. પ્રથમ તો
તેને લાગ્યું કે આ ભ્રમ છે, પણ નહિ, એ ભ્રમ નહોતો. એ લાશ
તેની સ્ત્રીનીજ હતી, તે ચીસ પાડી જમીન પર પડ્યો અને અમાનક
વજાલાત થવાથી બેભાન થઈ ગયો.

એક કલાક પછી તે બાંનમાં આવ્યો. બાંનમાં આવતાંજ તે
ચોંક્યો અને ભય અને અગ્નયબીથી ચારે તરફ જોવા લાગ્યો, એ
ભયંકર કષ્ટસ્તાનમાં તેના સિવાય બીજું કોઈ નહોતું. ચંદ્રની રોશની ચારે
તરફ છવાઈ ગઈ હતી. ધીમે ધીમે તેને સંધળી વાત યાદ આવી. તેનું
કલેજું ફાટી ગયું. આંખો ચોધાર આંસુ રડવા લાગી “ઝા મારી
બહાલી” કહી તે છાતી માથું કુટવા લાગ્યો. વાંચનાર, તે લાશ તેનું
પ્યારી સ્ત્રીની હતી. એ આને અભાગી પાગલ મેદમથ હતો.

થોડીવાર રોવા પછી તે લાશ પાસે ગયો અને અલંત પ્રેમથી
લાશનું મોંવા ચુમ લાગ્યો.

“ઢાલી ! હું ભુખથી તરૂડી તરૂડીને મરી ગઇ. હા. આ વિશાળ ભંડન શહેરમાં તને રોટીનો ટુકડો પણ ન મળ્યો. અફસોસ ! તારા આ હાડપિંજર જોઇ મને શ્રીમંતો પર ધિક્કાર છુટે છે.” તે બબડ્યો. થોડીવાર ચુપ રહ્યો. તરત તેની આંખો ભયંકર બની ગઇઃ “તને ભુખે મારી નાખવામાં આવી છે.” તે કઠોર આવજો બબડવા લાગ્યો.

“આ દેશની નિર્દય સમાજે તારી આ દશા કરી છે. હું કસમ ખાઇને કહું છું કે આ નિર્દયતાનો ભયંકર બદલો લઇશ. સમાજના બૂદ્ધિમંથી-રાજના ત્રાસથી હજારો મરીખો તારીજ પેઠે ભુખે તરૂડીને મરી જાય છે, ઠીક છે. આ દેશની નિર્દય સરકારને હું જોઇ લઇશ તેણે મારા ધરખારનું સલાનાશ વાળ્યું-મને દેશપાર કર્યો-મારી પામમલી કરી નાખી-હું એ માટે વેર લઇશ-ભયંકર વેર લઇશ. લોકો મારું નામ સાંભળતાંજ ચરચરી જશે. ધણે અને મનુષ્ય બનાવ્યો હતો પણ સમાજે અને નર રાક્ષસ બનાવી દીધો. ઠીક છે. હવે હું શયતાન બનીશ...હાય મારા બાળકો ક્યાં હશે ? ...સપુર જીવ ! હવે મારા પ્યારા બચ્ચાને શોધતાં વારલાગવાની નથી કાંતો તેઓ ખાણમાં કોલસા ખોદતા હશે યા રસ્તે રસ્તે બીજા માગતા હશે. કદાચ તેઓ પણ શ્રીમંતોની દેવડી પર બીજા માગતાં મામતાં ભુખે મરી ગયા હશે. આહ ! આવો જુલમ ? હું એનું વેર લઇશ-વેર લઇશ.” આટલું બબડી તે બદનસીબ રોતો કકળતો પોતાની સ્ત્રીની બાજને ચુમવા લાગ્યો. તે પછી તેણે બાજને કોશીનમાં નાખી. કોશીન બંધ કરી કબરમાં મુકી અને ચરધા કલાકમાં જોવી હતી તેવી કબર બનાવી દીધી, તેણે છેલ્લી પ્રાર્થના કરી અને તે પછી તે પાગલની પેઠે એક પછી એક કબર વટાવી દિવાલ કુદી કબરસ્થાનમાંથી બહાર નીકળી ગયો.

મકરણ ૧૪૭ મું.

ગાદુગરી જાળ.

વાંચનાર, ચાલો આપણે ફરીથી પેલી માયાવીની રમણીના રંગ-ભવનમાં જઈએ.

એ અલભેલી પોતાના ચાર ફોરેમલ સાથે યૌવનનો લ્હાવો લેવાને આતુર હતી તેટલીજ તેને પોતાની આજરની દરકાર હતી. પોતાની વસના તૃપ્ત કરવા છતાં પ્રજામાં તે સતી સાધવી મણાય તે માટેજ તે આટલી સાવધાનીયા ફોરેમલને પોતાના શયનગૃહમાં લઈ આવી હતી. પણ આજે તેની બધી ચાલાકી ધુળમાં મળી ગઈ. કેમકે ફોરેમલનો નોકર રાવ બડી ચાલાકીથી ઓરડામાં ઘુસી ગયો હતો. અને એ વાતનો બેમાંથી એકને જરાપણ સંશય નહોતો.

ઓરડાની વચમાં એક ટેબલની સામેના સોફાપર એ પ્રેમોન્માદીની પોતાના આશકને વળગીને બેઠી હતી. ઓરડામાં ઘેર અંધાર હતું. ફોરેમલ નજરે કંઈ જોતો નહોતો પણ પેલી રમણી મદમાતી થઇને જેમ જેમ તેને વળગતી હતી તેમ તેમ ફોરેમલની કંઈપનાશક્તિ તિવ્ર થતી જતી હતી. તે કંઈપનાથીજ પેલી માયાવી રમણીને જોવા લાગ્યો. તેના વચ્ચે અરત વ્યસ્ત થઈ ગયા હતા. તેના લાંબા રેશમ જેવા મુલાયમ બાલની લટો તેની પીઠ પર લટકતી હતી. તેની આવેશભરી આંખો અરધી મીચામેલી હતી. ચુલાખી ગાલ અને અમીભર્યાં ઓઠપર વાસનાની લાલી આવી હતી. અને મદનજ્વરની પીડાથી રમણીના કુચ મુમલ ઉંચા નીચા થતા હતા. અંધકારને લીધે પેલી રમણી પોતાના ચારને નવન બાણથી વીંધી શકતી નહોતી. પણ એ અલભેલીને ખોળાપર બેસાડી તેની સાથે વિષવિષ એક્ટ કરતાં ફોરેમલ ઉન્મત થઈ ગયો. એ મદીલી સ્ત્રીના શરીરમાંથી નીકળતી સુમધુર સુગંધથી તેનું મન મસ્ત થઈ ગયું. એ જોખનના ગાદુની અસર અજળ હતી. જેમ શરાબીના મનની હજારો ચિંતા ફક્ત એક નાનીશી પ્યાલીમાં ડુબી જાય છે તેમ આ જોખનવંતી, મદમાતી પ્રેમોન્માદીની રમણીનો અધરરજ પીતાં ફોરેમલ પોલીનની પવિત્ર મુર્તિને જુલો ગયો.

રાવ એક જગ્યાએ છુપાઈને બેઠો હતો. અંધકારને લીધે તે કંઈ જોઈ શકતો નહોતો પણ તે અત્યંત લાવધ હતો. જોરડામાં બીલકુલ અવાજ થતો નહોતો. ચુંબનના મધુર અવાજ સિવાય એ રંગીલા શયનગૃહની શાંતી તુટતી નહોતી.

“બહાલી જેઘીલ !” પેલી રમણીએ મૈન તોડ્યું: “હું તમને કેવા પ્રયત્ન પ્રેમથી ચાહું છું તે હવે તમે સમજી ગયા હસો. જોલો, તમને મારો પ્રેમ સાચો લાગે છે ?”

“બહાલી ! તારા પ્રેમમાં કંઈજ કમ્બાસ નથી. આવો પ્રેમ દેવતાઓને પણ મળવો દુર્લભ છે.” કામી હિમરાવે જવાબ વાળ્યો.

“બહાલી ! મારા પ્રેમની સીમાજ નથી. મારો પ્રેમ સંતીકરવા માટે હું મારો પ્રાણ પાથરવા તૈયાર છું.”

“બહાલી ! તારા જેવી સુંદરી મેળવવા માટે હું મારી જાતને ભાગ્યશાળી માનું છું. હવે એકવાર તારું મધુર નામ સાંભળી તારા ચદ્રવદનના દર્શન કરવા ચાહું છું.”

“હમણાં નહિ, બહાલી ! જરા ધીરજ ધરો. ઇચ્છાની ઇચ્છા હશે તો એ દિન બહુ જલદી આવશે.” પેલી રમણી ફોરેમલને જોડું ન લાગે તે માટે તેને પોતાના બાહુપાશમાં જકડીને જોડી.

“બહાલી ! તારું નામ જાણવાની મને ઇચ્છા નથી: પણ ફક્ત એકવાર તારું મોહક મુખ હું મને બતાવી દે. તારા અપૂર્વ લાવણ્યના દર્શન કરી મને ધન્ય બનાવ.”

“જેઘીલ ! અધીરા ના થાઓ. બહાલી ! સમજ આવ્યે તમે મારું મોહ જોઈ શકશો એટલુંજ નહિ પણ મને તમારી દાસી બનાવી શકશો. વખત આવ્યે હું તમારાથી કંઈ પણ વાત છુપાવીશ નહિ. પણ બહાલી ! એવો સમજ આવે ત્યાં સુધી તમારો પ્રેમને મૌન્ય કરવા માટે હું શું કરું ? જેઘીલ ! મારી પાસે પુષ્કળ દોલત છે. જોલો, બહાલી ! તમારા એક બોલ પર હું તમે માગો તેટલી લક્ષ્મી ન્યોછાવરા કરવાને તૈયાર છું.” જાદુગરી ફોરેમલને વશ કરવા લાગી.

“બહાલી ! તું પ્રેમ વિદ્યામાં આરંગત છે તેમ તારું હૃદય પણ ઉદાર છે. બહાલી ! તારી ઉદારતા માટે હું તને ધન્યવાદ આપું છું. પણ તું જાણે છે કે ઇશ્વર કૃપાથી મને ધન સંપત્તિની જરૂર નથી. મારી પાસે પુષ્કળ પૈસા છે એટલે તારી ઉદારતા હું સ્વીકારી શકતો નથી.”

“ગેબ્રીલ !” રમણી ગદગદ કંઠે બોલી.

“બહાલા ! હમણું તમને કોઈ જાતની કમી નથી તે હું જાણું છું પણ બિવિધ્ય માટે તમને કંઈ શંકા નથી ? તમારી એરટેટ અને ખિતાબનો કોઈ દાવાદાર નીકળ્યો છે એ વાત ખરી છે ?”

આવાત સાંભળતાંજ ફોરેમલનું આપુ શરીર કમ્પી ઉઠ્યું. આ બેદી સ્ત્રીને આ વાતની શી રીતે ખબર પડી હશે એ ખ્યાલથી તે ચિંતામાં પડ્યો.

“બહાલી ! તને એ વાતની શી રીતે ખબર પડી ?” થોડી વાર પછી તેણે પુછ્યું.

“ગેબ્રીલ ! એ સવાલ જવા દો. હું કોણ છું તેની તમને ખબર પડી જાય તો પણ આ વાતની મને શી રીતે ખબર પડી તે હું તમને કહેવાની નથી. હું તમને જીવ જાનથી ચાહું છું તેથીજ મેં એ વાત છેડી છે. જેથી તમને નુકસાન થાય તે માફજ નુકસાન છે તેટલા માટે હું કહું છું કે આનું વિષયમાં હું તમને કંઈક ઉપયોગી મદદ શકીશ.”

“શાબાશ ! બહાલી ! શાબાશ !” ઉન્મત્તતાથી તે સુંદરીના ગાલ અને ઝોઠ પર ચુંબનોનો વરસાદ વરસાવતો ફોરેમલ બોલ્યો : “તું માનવ કન્યા નથી પણ દેવકન્યા છે. તું સ્વર્ગમાંથી તું મને રનેહનું દાન દેવા અહિં આવી છે ? હું તને ઓળખતો નથી -તારું નામ જાણતો નથી-મેં તારું મ્હો જોયું નથી; છતાં મારું મન તારી પર સુખ મદ મળ્યું છે, બહાલી ! તું ખરે કોઈ જાદુગરી છે. બહાલી ! હું તારો શુભામ થવાને તૈયાર છું. હવે તારાથી હું વધુવાર દુર રહી શકીશ નહિ. તારો વિચાર મને મારી નાખશે. બહાલી ! આપણે આ માટે વિચારનું દુઃખ સહન કરવું જોઈએ ? જોમ હું મારા ધરનો

માલીક છું તેમ તું પણ તારા ધરની માલીક છે. આપણા પર કાંઈની સત્તા નથી. તો પણ શામાટે આપણે જીવ્યા પડીએ ?” ફોરેમલનો સ્વભાવજી આવેશમય હતો. તે પેલી બેદી રમણીના શયનગૃહમાં તેને ગોઠમાં લઈ બેઠો હતો. પોલિનના વર્તનથી તે દુઃખી થયો હતો. આ બધા સંજોગોને લીધે તે તત્પત ઉન્મત્ત થઈ ગયો હતો.

“જેણી ! તમે કહેવા શું માગો છો ? તમે તમારી જાતના માલીક નથી; છતાં માની લો કે તમે સ્વતંત્ર છો અને હું પણ સ્વતંત્ર છું. પણ એ સ્વતંત્રતાનો શો લાભ લેવો છે ?”

તેના હું જવાબ આપું છું પણ પહેલા એ કહે કે હું મારી જાતનો માલીક કેમ નથી.”

“ઝેટલા માટે કે તમે પોલીન પર મરો છો એ વાત તમે પોતે કયુલ કરી છે.” જાણે શોકપર બળતી હોય તેની રીતે તે સ્ત્રી બોલી.

ફોરેમલ અત્યારે મદનજીવરથી બળી જઈ રહ્યો હતો. તે બેદી રમણીના મોહપાશમાં ઝેટલો બધો મુગ્ધ થઈ ગયો હતો કે તે તેના વાક્યમાં રહેલો માર્મિક કટાક્ષ પણ સમજી ન શક્યો.

“બહાલી ! હું જેની આરાધના કરી રહ્યો છું તે મને વીના કારણે તજી ગઈ છે એવા સંજોગોમાં તારા જેવી રૂપસુંદરી પર હું જાન પાથરવા તૈયાર થાઉં તેમાં કંઈ નવાજ છે ?” તે પેલી સુંદરીના વાળ સાથે રમત કરતાં બોલ્યો.

“તમે પોલીનને છોડી મને ચાહી શકશો ?” ધડકતે હૃદયે તે જાદુમરી બોલી.

“બહાલી ! હું ખરેખર તને ચાહું છું એકવાર તારૂં મોહક વદન જોવા દે, હું તારો શુભામ થવાને તૈયાર છું.”

“બહાલી ! મને માફ કરજો. હું અત્યારે માફ મેં તમને બતાવી શકતી નથી પણ ખાત્રીથી માનજો કે તમે ધારો છો તેવીજ હું ખુબસુરત છું. તમે મારા વાળ સાથે રમત કરી રહ્યા છો તે ખરથી તમને નથી લાગતું કે મારા વાળ રેશમ જેવા મુલીયમ અને લાંબા

છે. જુઓ, મારા કપાળ પર હાથ મુકી જુઓ મારા કપાળ વિશાળ નથી ? મારા ગાલ મુલામમ નથી ? મારા મ્હોંપર જુવાનીની રંગત છવાઈ છે તે તમને નથી જણાતું ? મારા દાંત કવિઓ કહે છે તેમ દાકમની કલીઓ જેવા છે. તમે મારા પ્રેમની લજ્જત તો ચાખી ચુક્યા છો. પછી આકી શું રહ્યું છે ?”

“બરાબર છે, બહાલી ! બરાબર છે તું દેવલોકની અપસરા છે. તારા મ્હોંમાંથી આવતો આસ ચુક મધુર વસંત લહરી જેવો છે.” લોક ફોરેમલ તદ્દન પ્રેમાંષ થયો.

“ત્યારે હું તમે ધારો છો એવીજ રૂપવંતી છું એટલી તો ખાત્રી થઈને ?”

“હા બહાલી ! તું મને તે હો પણ તન મન ધનથી હું તારો છું અને તારોજ રહીશ.” કહી તે કામી ઉમરાવ તેને પામલની પેઠે મુમવા લાગ્યો.

“બહાલા જેઘીલ ! હમણાં તો તમે મારા છો; પણ મને ભમ લાગે છે કે કાલે તમારું મન બદલાઈ જશે અને તમે મને આપેલા વચન માટે પરતાશો.” ફોરેમલને પોતાની જાળમાં પૂરેપૂરો ફસા-યેલો જેઘ તે માયાવિની બોલી.

“નહિ. નહિ. બહાલી ! હું કદિ પરતાવાનો નથી. હું તારોજ છું. હું કસમખાઈને કહું છું કે હું તારોજ છું.”

“એટલે ?”

“એટલે એમ કે કાંતો મારી પત્ની તરીકે યા માથુક તરીકે તું હંમેશાં મારી થઈ રહે.”

“પત્ની તરીકે યા માથુક તરીકે ?” તે બોલી અને જરા વિચારમાં પડી: “જુઓ જેઘીલ ! તમારા કરતાં ઉમ્મરમાં હું જરા મોટી છું એટલે તમારી માથુક તરીકે રહેવામાંજ સાર છે; પણ જ્યારે હું મારા ખાનદાનનો વિચાર કરું છું ત્યારે મને તમારી પત્ની થવાની બાલસા થાય છે. બોલો, બહાલા ! તમે મારી સાથે લગ્ન કરવાની હિમ્મત કરી શકશો ?”

“જરૂર. જો તેથી તું રાજ થતી હોય તો હું તને લેડી ફોરેમલ
અનાવવાને તૈયાર છું.”

“અને બહાલ ! તેના અદલામાં તમારી મીઠકત અને ખિતાબ
સામે હમણાં જો ભય ઝાંખી રહેશે છે તે હું દુર કદી નાખીશ.
તમારી સામે જો કેસ મંડાનર છે તેને મૂળમાંથી જ હું દાખી નાખીશ.”
પેત્રી સ્ત્રી ઉત્સાહથી બોલી.

“આહ ! માયાપિની ! તું છે કોણ ?” ફોરેમલ આ વાત
સાંભળી મસ્ત થવા સાથેજ અજાણ થઈ બેઠો.

“હું કોણ છું તે વાત પડતી મેંભો.” પુત્ર : નખરાં કરતી તે
બોલી : “તમે મારી સાથે લગ્ન કરવા તૈયાર થયા છો; છતાં તે પર
વિચાર કરવાને હું તમને થોડીક મહેતવ આપું છું. હું તમારી સાથે
કદ સરતે લગ્ન કરવા માગું છું તે બરાબર સાંભળી લો. જો તમે
મારી સાથે લગ્ન કરશો તો તમારી સામેના કેસ હું નાબુદ કરી
નાખીશ. તમે હમણાં મસ્ત થઈ ગયા છો તેથી ગમે તેવાં વચન
આપશો; પણ તે પર અંધવિશ્વાસ રાખું એટલી હું નાદાન નથી.
મારી સાથે લગ્ન કરવાથી તમને ચનારા લાભાકાબનો પૂરો વિચાર
કરી જુઓ. હું કેવી રીતે તમારી સામેના કેસનો નીકાલ કરી નાખીશ
તે તમારે પૂછવું હોય તો તે પણ પૂછી લો.”

“તું શી રીતે કેસ મંડાતો અટકાવે ?”

“તમે મારા વકીલ મી. કોસવેલને એટલુંજ કહી દેજો કે તમે
એ કેસમાં ધર બેઠા સમાધાની કરવા માંગો છો.”

“આ પરથી એમ લાગે છે કે તું મારા વકીલને સારી પેટે
ઓળખે છે.”

“જેમીલ ! હું કસમથી કહું છું કે મેં બેનું મ્હો પણ કદિ
જોયું નથી.”

“તો પછી હું તેને જો વાત કહીશ તેની તને શી રીતે તે
અબર પડશે ?”

“હં હં! સમજ્યો! મારા વડીલને હું સમાધાનીની વાત કરીશ તેની મારા વિરોધીને ખબર પડશે અને મારા વિરોધી મારફતે તને ખબર પડશે એમજને? ત્યારે તને મારા દુશ્મન સાથે પીઠાન છે?” ફલોરેમલ તર્ક કરવા લાગ્યો.

“નહિ. તે લોકો પશુ મને ઝોળખતા નથી. તમે મારી સાથના સંબંધ પરથી એટલું તો સમજી શક્યા હશે કે હું ધણી ભેડી બી છું. મારી મરજી સિવાય મારો ભેદ જાણવાની કોઈનામાં તાકાત નથી. મને તમે તમારા વડીલને જે વાત કહેશે તેની ગમે તે રીતે ખબર મળશે તે ખબર શી રીતે મેળવીશ તેની તમારે શીઠર કાવની શી જરૂર છે? ખાત્રીથી માનજો કે તમારી મીત્રકત બચાવવની મારામાં પુરી તાકાત છે અને તમે જે હકીકત યદને તમારા દુશ્મનને અદલતમાં જવા દેશો તો તમે જરૂર હારી જશો તેની પશુ ખાત્રી રાખજો. તમને મારી મદદનો સ્વીકાર કરતાં હોબ થાય છે; પશુ મહિનો બે મહિના વિચાર કરતાં જો તમને એમ લાગે કે મારી મદદ વિના તમને સાલવાનું નથી તો મારું વચન યાદ કરજો.”

“હીક છે.”

“તો હવે એ વાત છેડી આનંદ કરો.” કહી તે માયાવિનીએ ફલોરેમલને આડુપાશમાં જકડી લીધો.

સમય વીજળીક વેગે પસાર થઈ ગયો તેનું ફલોરેમલને ખાન પશુ ન રહ્યું. બાળુના દેવળના ઘડીઆતમાં ચારના ટકોરા થયા. ચારના ટકોરા સાંભળતાંજ પેશી રમણી ગભરાઈને બેઠી થઈ. ફલોરેમલ ગાઢ ભંડ્રામાં પડ્યા હતો તેને તેણે જગાડ્યો.

“શું? જૂદા પડવાનો વખત થઈ ગયો?” આંખો ઝોળતો ફલોરેમલ બોલ્યો.

“હા. બહાલા! કૃપા કરી વિજંબ ન કરો.”

ફલોરેમલ તરત ઊભો થયો. અત્યારે પણ એ કેલી મંદિરમાં ગાઢ અંધકાર છવાયો હતો. પેશી રમણીએ ફલોરેમલની આંખ પર રેશમી રૂમાલ બાંધી લીધો અને તેની હાંટ પોતાના હાથમાં લઈ તે તેને શય-

નગદમાંથી બહાર લઇ ગઇ. રાવ સાવધજ દતો. તે સહેલાઇથી ઓર-
ડામાંથી બહાર નીકળી ગયો દારણ કે સર્વત્ર ઘોર અંધકારજ હતો.

દાદર ઉતરી નીચેના બારણાં ખેલી પેલી સુંદરી ફ્લોરેમલને
બગીચામાં લઇ ગઇ, રાવ પણ બારણાંમાંથી સાવધતાથી બહાર નીકળી
પડ્યો. બગીચામાં ગયા પછી પોતાના શેઠની પહેલાં ઘેર જવું જોઇએ
એ વિચારથી તે છુપાઇને બગીચાના ફ્લોરેમલની દિવાલ પાસે જઇ
પહોંચ્યો. આ બાબત પેલી સ્ત્રી પોતાના ચાર સાથે મુખ્ય દરવાજા
તરફ ગઇ. રાવ ચાલાકીથી દિવાલ પરથી રસ્તા પર ફેરી પડ્યો.
બહાર જઇ તેણે એ બેટી મકાન ધ્યાનથી જોઇ લીધું અને પછી
થોડે દુર જઇ એક બાડાની ગાડી કરી ફ્લોરેમલના મકાન પર જવાને
ઉપડી ગયો.

આ બાબત પેલી સ્ત્રી ફ્લોરેમલને લઇ મુખ્ય દરવાજા પર આવી.
ત્યાં જઇ તેણે ફ્લોરેમલને મદદ કરવાનું વચન આપ્યું અને તેની
સાથે લગ્ન કરી પ્રેમનો અજબ લ્હાવો લેવાનું પ્રલેખન બતાવ્યું. ફ્લોરે-
મલે પણ તેને ફરીથી મળવાનું વચન આપ્યું. તે પછી બન્ને એક
બીજાને સુખ લેતાં એ પણ ઉમાં રહ્યાં. આટલામાં પાંચ દશ મીનીટ
વહી ગઇ અને તેટલામાંજ રાવ વિદાય થઇ ગયો હતો.

એ ત્રણ પળમાં પેલી જાદુગરી સ્ત્રીની ગાડી દરવાજા પાસે આવી
ઉભી રહી. ફ્લોરેમલ ગાડીમાં બેસતાંજ ગાડી અંધ થઇ અને ક્રેચ-
એને થોડા હાંકી મુક્યા. હવે ફ્લોરેમલે આંખ પરનો પાટો કાઢી નાખ્યો
ગાડીની બારી ઉઘાડવાની કોશિષ કરી; પણ બહુ જોર કરવા છતાં બારી ન
ખુલી ત્યારે તે નિરાશ થઇ યુપયુપ બેસી રહ્યો હવે તેને પોલીસનો વિચાર
આવ્યો. એ વિચાર આવતાં તેના મનમાં ગ્લાનિ ઉત્પન્ન થઇ. વિચાર-
માં ને વિચારમાં તેને લાગ્યું કે તે કેમ માયાવી જાળમાં ફસી
પડ્યો છે. થોડીજ વારમાં તેના મકાનની પાસે ગાડી ઉભી રહી. ગાડીનું
બારણું ઉઘાડ્યું અને તે નીચે ઉતર્યો કે તરત ગાડી ચાલી ગઇ ફ્લોરે-
મલ અચાક થઇ ચાલી જતી ગાડીને જોઇ રહ્યો વિચિત્ર મનોદશામાં

તે પોતાના મહેલના દરવાજામાં દાખલ થયો. રાવ તેની સેવામાં હાજર રહ્યો હતો. રાવને જોઈ તે તાબુબ થઈ બોલ્યો: “તું હજી સુતો નથી?”

“કદાચ આપને કંઈ કામ છે એમ ધારી જાગતા રહ્યો છું.” રાવ અતિનમ્રતાથી બોલ્યો.

“તું ધણેજ વફાદાર છે.” કહી ફોરેમલે બહાલથી રાવના માથાપર હાથ ફેરવ્યો. ફોરેમલનો રૂપશ અંતરજ રાવનું આખું શરીર કમ્પી ઉઠ્યું. તેની નસેનસમાંથી વીજળીની ઝડપે બોલી વહેવા લાગ્યું.

“રાવ! શરદીને લીધે તારું શરીર ધુન્ને છે. હજી તું બાળક છે. જો! હવે મને આટલું મોઢું થાય તો જાગતો ન રહેતો.”

“નામદાર! આપની સેવા કરતાં મને આનંદ થાય છે.” રાવ બોલ્યો.

“જા, હવે સુઈ જા.” કહી ફોરેમલ પોતાના શયનગૃહમાં ગયો. તેને તરત ઉંઘ આવી ગઈ પણ સ્વપ્નમાં તે પોલીસ અને પેલી ભેદી અને જોઈ કમ્પવા લાગ્યો.

પ્રકરણ ૧૪૮ મું.

હરીઆષ ચાંચીઆ.

ફાંસીને લાકડે ચઢેલા શીલીપ રામ્સે જીવતો રહ્યો તેને ગસ્ટેવ વેકશીલ્ડ નામના કેનેડીઅન તરીકે કાઉન્ટેસ ઓફ ડેસઅરને પોતાની માથુક બનાવી અને તે બદમાસ રામ્સે છે એવી અર્લને ખબર પડતાં પોતાની આખરે બચાવવા માટે અર્લે તેને લીવરપુરથી ન્યુયોર્ક જવું જઠાજ પકડવાનો કુકમ કરી પોતાના ઘરમાંથી ઢાંકી કાઢ્યો, એ વાતને આજે લગભગ એક મહિનો થઈ ગયો હતો. તે સહેલાઈથી અર્લને કુકમ માને એવો નહતો પણ ઇંગ્લાંડમાં રહેવાથી જો તેની પોલ ખુલી જાય તો તેને માટે ફાંસીના લાકડા સિવાય બીજી કાંઈ જગ્યા નહોતી તેટલા માટેજ તે “ ફાયર ફ્લાઇ ” નામના વહાણ પર ચડી બેઠો હતો. વહાણ લીવરપુલનું બંદર છોડી માર્ગે બાગ્યુ ત્યાં સુધી તે બચથી ચરચરી રહ્યો હતો; પણ બંદર છોડી ગયા પછી તેને એલીનર જેવી માથુક છોડી જવા માટે શોક થયો. હશે. થયું તે થયું. અમેરીકા પહોંચ્યા પછી કાંઈ મોટા માણસ ઉપર લાગયગ ચલાવી સરકાર પાસે માથી માંગી પાછો ઇંગ્લાંડ આવીશ. એમ મન વાળીને શાંત થયો. “ ફાયર ફ્લાઇ ” બધું ઝડપી વહાણ હતું સારે નસીબે તે પર રામ્સેનો કાંઈ ઓગળીતો નહોતો તેથીજ ગસ્ટેવ વેકશીલ્ડને નામેજ તે ઉતાર્યોમાં બળી ગયો હતો, ભેતભેતમાં જઠાજ અમેરીકાની નજીક જઈ પુગ્યું હવે થોડોજ રસ્તો બાકી હતો એવામાં એવો બનાવ બન્યો કે જેથી રામ્સેની આખી બાજી પલટાઈ ગઈ.

રહવારનો સમય હતો. રામ્સે ડેક પર ઉભો રહી સ્પષ્ટ સૈદ્ધ્ય જોઈ રહ્યો હતો. એવામાં દુરથી એક બીજી વહાણ જોશથી ફાયર ફ્લાઇ તરફ દોડી આવતું જણાયું. કેપ્ટને દુરબીન માંડી એ વહાણ જોયું, પછી સેકંડ ગેટ દુરબીન માંડ્યું. બંને અમલદારના મોઝા ઉપર ચિંતાની છાયા આવી.

“ તમે આ વહાણને આ તરફ આવતું જોઈને શીકરમંદ કેમ થયા છો ? ” રામ્સેએ કેપ્ટનને પુછ્યું.

“ મી. વેકશીલ્ડ ! એ જહાજવાળા આપણી સાથે વાત કરવા માગે છે. કાંતો તેઓ પાસે સીધું ખુટલું હશે અથવા તેઓ નાના વહાણો જીંદનારા ચાંચીઆઓ હશે.” કેપ્ટને જવાબ આપ્યો.

“ તમને શું લાગે છે ? ”

“ મને તો એ ભોકો ચાંચીઆ લાગે છે. કેમકે એ જહાજ પર કોઈ રાજ્યનો વાવટો નથી. જેઓ પાસે અનાજ ખુટયું હોય તેઓ આવી તડામારી કરતા આવતા નથી.” આ વાત કેપ્ટને ઠીકે તે ખલાસીઓએ પણ સાંભળી લીધી. સઘળાની ખાત્રી થઈ ગઈ કે આવતા વહાણમાંના માણસોની દયાનત સારી નથી. હવે નાસ્ત્યા વિના છુટકો નહોતો. કેપ્ટને સઘળા સહ ચઢાવી જહાજને પુર જોશથી છોડી મેલ્યું. પણ આવતું વહાણ તેનાથી વધુ ઝડપી હતું. હવે સામનો કર્યા વિના છુટકો નથી એમ ધારી કેપ્ટને ફાયર ફ્લાય પરનાં સઘળા માણસોને ભેગા કર્યા. અને સઘળાના હાથમાં પીસ્તોલ તથા તલવાર આપી તેઓને ચુકવને માટે તૈયાર કર્યા. બધા પોત પોતાના જન માલની જાલાગતી માટે લકવાને તૈયાર થયા. એકબે રાત્રે થોડે દુર ચિંતામસ્ત થઈ ઉભો હતો.

“ શું તમે અમને મદદ નહીં કરો ? ” કેપ્ટને તેની પાસે જઈ તેના ખભા પર હાથ મુકી કહ્યું. “ હા, હા, જરૂર કરીશ.” કેપ્ટનના હાથમાંથી તલવાર લઈ રાત્રે જરા ચોકાને બોલ્યો.

જોતજોતામાં પેલું વહાણ નજીક આવી પુગ્યું ને તે પરનાં સખસોના રંગદંગ જોતાંજ તેઓની દયાનત સાફ જણાઈ આવી, એક ભયંકર માણસ ફાયર ફ્લાયને પકડવા માટે ખીજ જહાજના તુતકપર ઉભો હતો. પેલું જહાજ છેક નજીક આવી પુગતાંજ તેણે હુકમ કર્યો. વાવટો ઉતારી નાંખો, સહ ખોલી દો, હથિઆર ફેંકી દો, અને જમીન તરીકે તમારા બે માણસોને અર્પિત રવાના કરો.

“ તમે કોણ છો ? ” કેપ્ટને સવાલ કર્યો.

“ બકબક ન કરો. મારા હુકમનો અમલ કરો.”

“ જોમ કે ? અદમાસ ડાકુઓ ! હમણાંજ હું તમને કેડાણે લાવું છું. બાપજો ! મારો કમબખ્તોને ! ”

કેપ્ટનનો હુકમ થતાંજ ફાયર ફલાઇ પરથી જાળી છુટવા લાગી. ડાકુઓ પથુ લડાઇ કરવા માટે તૈયારજ હતા. તેઓ જાળી છોડતાં છેક ફાયર ફલાઇની પાસે પોતાનું વહાણ બંધ ગયા તે પરનાં જે બચંકર માણસો ફાયર ફલાઇ પર કુદી પડ્યા, બીપથુ મારામારી શરૂ થઈ ડાકુઓમાં મેગસમેન અને બેગરમેનને જોઇને રામ્સેની મા મરી ગઇ, ખંને અદમાસો જીવ પર આવીને લડી રહ્યા હતા. રામ્સે એક બાણુ થી બચી ચરચરેા આ બનાવ જોઇ રહ્યો. મેગસમેન અને બેગરમેન જાણે મોત જીવતો સોદો હોય તેમ બચંકર લડાઇ કરી. પ્રથમ કેપ્ટનનો જીત ગયો. પછી તેના બીજા ચાર માણસો મુઆ. અને જે જણુને કેડ કરી મેગસમેને બીજા વહાણ પર મોકલી દીધા. રામ્સે આ વખતે જેઉ હાથે મ્હાં ઢાંકી જહાજના પાછલા બાગમાં બેઠો હતો. મેગસમેન અને બેગરમેન તેને કાઇ શાંત માણુસ સવજી તેની પાસે ગયા પથુ તેણે મ્હાં ઉઠાવતાંજ ખંને અદમાસોના મ્હાંમાંથી એક ચીસ નીકળી ગઇ. વોટકીન્સ અને બેહલી “ ફાયર ફલાઇ ” પરનો માલ લુટવામાં મશગુલ હતા તેથી તેઓ આ લોકોની ચીસ સાંભળી શક્યા નહિ. રામ્સે તો અદમાસોને જોઇને આમોજ બની ગયો હતો. તે જોમ તેમ લજડતી જીખાને બોલ્યો : “ બાપજો ! મારો પોલ ના ખોલતા, હું તમારો જીતો દોસ્તજ છું. ”

“ ઓ ખુદા ! આ શું ગોટાળો છે ? ” બેગરમેનને રામ્સે હજી પથુ લુત થઇ આવ્યો છે એવો બચ લાગવાથી તે બચડયો.

“ સ્ટીફન ! તું ગાંડો થયો છે કે શું ? આ માણુસ માણુસ જોવો માણુસ છે તે જોતો નથી ? મેગસમેન હિંમત રાખી બોલ્યો : “ તમે કેણુ છો ? ”

“ બાપજો ! તમે મને ધારો છો તેજ સખ્સ હું છું અદલુત સંજોગોને લીધે હું મોતના પંઝામાંથી છટકી ગયો હતો. જે બધી વાત હું પછી કહીશ, હાલમાં તો હું આ જહાજનો મુસાફર છું. ”

“ શું તમે શીલીપ રામ્સે છો ?”

“ હા, હું તેજ હત્તભાગી છું. કૃપા કરી મારો બેદ ના ખોલતા; નહિ તો હું આપઘાત કરી રસ્તે પડીશ.” રામ્સેએ હાથ જોડ્યા.

“ નહિ, નહિ. તમે ડરો ના. પણ શું તમે રામ્સેજ છો ?”

“ કે રામ્સેના બાપ ?”

“ અરે દોસ્તો ! હું રામ્સેજ છું ! મી. બેગરમેન ! તમે તે દિવસે પૈસાની બાલચે મને નદીમાં ફેંકી દીધો હતો તે યાદ છે ને ?”

“ હા. હા. હવે મને ખાત્રી થઈ. વાઈ, તમને કયે નામે બોલાવીએ ?”

“ ગરટેવ વેકશીલ્ડ !”

“ વાઈ, મી. વેકશીલ્ડ ! હવે તમે અમારા રાયલ જોન્ પર આજો. અમે તમને બનશે તેટલી મોજ કરાવીશું.”

રામ્સે બદમાસો સાથે જવાને તક્યાર થઈ ગયો. તેને પોતાના સરસામાનની આ પળે માદ આવી અને તે પોતાના ઓરડામાં જઈ જરૂરી કામજો અને પૈસા ગબવામાં નાખી, તથા પેટી કાંધ પર લઈ “ રાયલ જોન્ ” પર રવાના થઈ ગયો બીજી બાજુએ પેલા બદમાસોએ “ ફાયર ફ્લાઈ ” પરનો માલ લુટી લઈ તે પોતાના વહાણ પર ચઢાવી “ ફાયર ફ્લાઈ ” માં ગાયકુ પાડી તે જલ્દી કુબી જાય એવી વ્યવસ્થા કરી નાખી.

રાયલ જોન્ હવે ઝડપથી અમેરીકા તરફ જવા લાગ્યું. રામ્સે, બેગરમેન અને મેગ્સમેન ત્રણ જરી પુરાણા બદમાસો સાથે બેસી એક બીજને પોતાની રામકહાણી સંબળાવતા હતા. વાતચીતમાં થોડો સમય પસાર થઈ ગયો એવામાં જહાજનો કેપ્ટન વોટ્કીન્સ હાકિતો હાકિતો ત્યાં આવીને બોલ્યો. “ જોડે દુર ઇંગ્લાંડથી આવતુ કોઈ જંગી જહાજ માલુમ પડે છે.

આ વાત સાંભળતાંજ ત્રણે બદમાસોના મ્હેરા ઉતરી ગયા રામ્સે તો ડરનો માર્થો થરથર પુજવા લાગ્યો.

સાંજનો સમય હતો થોડીજ મીનીટમાં તોપનો અવાજ સાંભળાયો એ અવાજ સાંભળતાંજ બદમાસોએ રાયલ જ્યોર્જ પર અંગ્રેજી વાવટા ચઢાવી દીધા. ખીજવાર તોપનો અવાજ થયો. તેનો અર્થ . એ હતો રાયલ જ્યોર્જ થોભી જવું. બદમાસોને આ ઠીક ન લાગ્યું. તેઓએ સાથે મળીને અંધારામાં નાસી જવાનો નિશ્ચય કર્યો. સુર્યાસ્ત થઈ ગયો હતો. બદમાસોએ જહાજ પર બત્તી પણ ન કરી. સામા જહાજ પરથી ખીજો તોપનો અવાજ થયો પણ તેની દરકાર ન કરતાં કેપ્ટન વોટકીન્સે “ રાયલ જ્યોર્જ ” પુર ઝડપથી હાંકવા માંડ્યું, આખો રાત નાશભાગ ચાલી, પ્રભાત થવાનો સમય થયો. બદમાસો સલામત છટકી જવાથી ખુશ થયા પણ તેમનો આનંદ થોડીજવાર ટક્યો સુર્યોદય થયા પછી તરતજ પાછળથી એક જંગી જહાજ આવતું નજરે પડ્યું. થોડીવારમાં અંગ્રેજી જહાજ ખુબ નજીક આવી લાગ્યું. વોટકીન્સે સલાહ કરી લેવાનું યોગ્ય ધાયું પણ બદમાસો તે માને તેમ નહોતું. તેઓ હથિયારબંધ થવા લાગ્યા એવામાં અંગ્રેજી જહાજપરથી રાયલ જ્યોર્જ પર એક તોપનો ગોળો આવી પડ્યો અને તે જમાની સઘળી વસ્તુના ચુરેચુરા થઈ ગયા. હવે બદમાસો ડર્યા અને સંધી કરવા માટે તેઓએ “ રાયલ જ્યોર્જ ” ઉભું રાખ્યું, દર મીનીટમાં પેલું વહાણ એટલું બહુ નજીક આવી લાગ્યું કે બંને વહાણપરનાં માણસો એક ખીજની વાત સાંભળી શકે. તે જહાજ પર મોટી મોટી છત્રીસ તોપ હતી. એ મોટા વહાણમાંથી એક હોડી નીચે ઉતારવામાં આવી અને તે છૂંટારાના જહાજ તરફ જવા લાગી.

“ તમારા જહાજનું નામ શું છે ? ” અંગ્રેજી જહાજ પરથી એક સેનાપતિએ પૂછ્યું.

“ રાયલ જ્યોર્જ ” વોટકીન્સે જવાબ આપ્યો. હવે નામ છુપાવવામાં તેને કંઈ સાર જ ન જણાયો.

“ તમે ક્યાંથી આવ્યા છો તે ક્યાં જાઓ છો ? ” સામો સવાલ પૂછાયો.

“લીવરપુલથી ન્યુયૉર્ક જઈએ છીએ. તમે અહિં આવો છો કે હું કાગળ પત્રો લઈ તમારા જહાજ પર આવું?”

“તમેજ અહિં આવો.”

“ઠીક, હું આવું છું.” વોટકીન્સ જરૂરી કાગળો લેવાને પોતાના રૂમમાં ગયા, ત્યાં મેક્સમેન, બેગરમેન વિગેરે બદમાસો તેની પાસે જઈ પહોંચ્યા.

“કેમ થું છો?”

“જેતા નથી? એને શક ઉપજ્યો છે. મને તો લાગે છે કે તે દહાડે પેલા અમેરીકન જહાજને ધમકાવીને આપણે એક હજાર ડોલર પકાવી લીધા હતા તેની આ લોકોને ખબર પડી ગઈ છે.” કેપ્ટન વોટકીન્સે કહ્યું.

“હશે એમ તો કાલે પણ આપણે પેલા વહાણને લુંટી લીધું હતું. પણ કામનું વહાણ કુખી ગયું છે અને અમેરીકન જહાજ સાથે અંગ્રેજી વહાણવાળાને કંઈ સંબંધ નથી.” મેક્સમેને ગંભીરતાથી જવાબ આપ્યો.

“એ ખરું, પણ આપણે લુંટારા છીએ એ ખીનાની ખબર પડી જશે તો આપણે માર્યા જઈશું.”

“વાર. તમે કરવા થું માગો છો?”

“હું અંગ્રેજ જહાજ “ડાયેના” ના કેપ્ટનને મળીને ગમે તે તરફથી તેને સમજાવી દઈશ કે અમે ચાંચીઆઓ નથી પણ સોદાગરો છીએ. મારી સાથે તું આવે છે એકલી?”

“આવો” એકલી તૈયાર થયો.

બંને કાગળપત્રો લઈ “ડાયેના” માંથી આવેલી હોડીમાં બેઠાં અને હોડી જલ્દીથી “ડાયેના” પાસે જઈ પહોંચી.

“સ્ટીફન!” મેક્સમેનને બેગરમેને કહ્યું: “આ બદમાસો આપણને છેલ્લી મળ્યા.”

“કેવી રીતે?”

“જે સાંભળ! પેલા અમેરીકન વહાણ પાસેથી એક હજાર ડોલર લઈને સમાધાની કરવા માટે વોટકીન્સ અને એકલો ગયા હતા ને?”

“હા.”

“તેજ વખતે એ ભોકાએ અમેરીકન વહાણના કેપ્ટનને કહી બીધું હશે કે જે સરકારી વહાણ મળી જાય તો આપણી પોલ તેની આગળ ખોલી દેવી. હવે એજ બદલાસો “ડાયેના” ના કેપ્ટનને કહી દેશે કે આપણે બદલાસ લુટારાઓ છોએ.”

“ઓહ ! ભારે તો સભાનાશ !”

“હો !”

આ વખતે રામસે ત્યાં આવ્યો. દુગ્ગો અને સત્યાનાસ શબ્દો સાંભળતાં તેના હાંજ મમડી ગયા.

“મી. વેક્ષીલ્ડ ! અને મારા બહાદુર સાથીઓ ! આપણી સાથે બચકર દમાખાજ થઇ છે. જે જન બચાવવો હોય તે લડવા તક્યાર થાઓ.”

તરત બધા હથીમાર સજી લડાઇ કરવા તક્યાર થયા આજ વખતે રાયલ જ્યોર્જ પર એક તોપનો ગોળો આવી પડ્યો. વહાણ હલક ડોલક થઇ ગયું.

“અરે ! ડાયેનાનો કેપ્ટન કંઇ કહે છે. સાંભળો તો ખરા.” એક ખલાસી બોલ્યો : બધા કેક પર જઇ ઉભા.

“ખલાસીઓ !” ડાયેનાનો કેપ્ટન મોટેથી બોલ્યો : “જો તમે ગુપત્યુપ શરણે થશો તો તમને માફી આપવામાં આવશે; પણ તમારા સરદારો મેગસમેન અને બેગરમેનની વાત જુદી છે.” ખલાસ ! આ શબ્દો સાંભળતાંજ રાયલ જ્યોર્જ પરના સધળા માંજીઓ વાધની પેઠે બેગરમેન અને મેગસમેન પર તુટી પડ્યા. બદલાસોનું જોર આટલા બધા માણસો આગળ થું ચાલે ? તેમના હથીઆર છીનવી લઇ તેમને મુસ્કેટાટ બાંધી દેવામાં આવ્યા. ડાયેનાના કેપ્ટને આ જોઇ બધાને બેવા માટે એક હોડી મોકલી. તેમાં ખલાસીઓ સાથે રામસે પણ જઇ ખેડો. ફાયર ફલાઇ પરનો એક જખમી ખલાસી રાયલ જ્યોર્જમાં હતો તેને પણ “ડાયેના” માં બેવામાં આવ્યો અને મેગસમેન અને બેગરમેનની ચાંચાઆ તરીકેની કારકીર્દિને અંત આવ્યો. અને “ડાયેના”ના કેદી થયા અને તેઓ વોટકીન્સ અને બ્રેડલીને ગાળો દેતા લાચારીથી કેદી જીવન ગાળવા લાગ્યા.

પ્રકરણ-૧૪૯ મું.

વખતની બલીહારી.

પીકાડેલી ઝીટમાં લોડ ફોરેમલના મકાનની પાસે એક થાણું સુંદર મકાન હતું. વાંચનાર, તારે આજે એ મકાનમાં અમારી સાથે કંઈ નવોજ તમાસો જોવાને આવવાનું છે.

અગ્નીઆર વાગ્યા હતા. એક બાજુ સગડીમાં મંદ મંદ આતશ સળગી ઝોરડાને ગરમ કરતો હતો. બારીઓ પર સાટીનના સુંદર પરદા લટકતા હતા. તેમાંથી જે સૂર્યના કીરણો દિવાનખાનામાં આવતા હતા. તેથી દિવાનખાનામાં લાલ રોશની પડતી હતી. ટેબલ અને ખુરસીપર લાલ મખમલ જડી હતી અને તેથી સોફાપર બેઠેલી નાઝનીનની ખુબસુરતી મજબનાક દેખાતી હતી. તે જતેજ ખુબસુરત હતી, તેના લાંબા, ચીકણા ભુરાભુરા વાળની સુંદર લટો સોફાની પાછળ લટકતી હતી, અને કેટલીક લટો તેનાં જોરા સુડોળ ખભા પર રમત રમી રહી હતી. રોજ તે પોતાનો કેશકલાપ મુંઘવામાં ખુબ પરિશ્રમ લેતી હતી. પણ આજે તેણે શણગાર સંખ્યા નહોતા. આજે તેનું મોં સુકાઈ ગયું હતું. તેનાં વદન પરથી સ્પષ્ટ જણાતું હતું કે લેના દિલમાં કોઈ ભયંકર ચિંતાની ચિંતા સળગી રહી હતી. તેના ગાલ પરની લાલ્લી ઉડી ગઈ હતી છતાં તેની કમળ જેવી કામળતા નષ્ટ થઈ નહોતી. આવી ચિંતાઘસ્ટ હાલતમાં પણ તેના ચિમ્માધરની સરસતા અને નેત્રોની મનોહરતા જોનારને ધડીભર મુગ્ધ કરી નાખતી હતી.

સોફાપર પગ લાંબાવી એક સફેદ સાજા ઝોહી તે બેભાન જેવી ઉદાસ થઈ બેઠી હતી. તેના શરીરનો સંપૂર્ણ વિકાસ થયો હતો. એ પુષ્પ જેટલું ખીલવું જોઈએ તેટલું ખીલ્યું ન હતું. તો પણ અંગ પ્રલંબમાં નૌજવાનીની બબક જણાતી હતી. તેના શરીર પરની શાલ જરા ખસી જવાથી તેનું મોઢક શરીર જરા સ્પષ્ટ થયું હતું તેના નાજુક ચરણો, તેના ઉભત હૃદયમધ્યજે, મદીચી આખો, અને પાલળી કમર બબભલા ચોગીના તપને ભંગ કરવા સમર્થ હતા. આ સુંદરી કોઈજ નહીં પણ બહારથી પ્રિન્સની રખાત ગણાતી પણ ખરું જોતાં

તેની સાથે સુખ ભગનથી પરણેલી પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સની પૂતિ-
મીસીસ શીટ્ઝ હારખટ હતી.

એ બિચારીના દુઃખનો પાર નહોતો. પ્રિન્સે તેને તજ દાંધી હતી.
ચોકલેટથી ભરેલો ખાલો ટેબલ પર પડ્યો હતો. પણ શીટ્ઝે એક
પણ ચોકલેટ મોંમાં નાખી નહોતી. સોફાપર અનેક અખબારો જેમના
તેમ પડી રહ્યા હતાં. મીઝબાની અને નાચના આમંત્રણોના કાર્ડો
આમથી તેમ વીર વીખેર પડ્યાં હતાં.

પ્રિન્સની એકવારની એ માનીતી માથુક પાસે આજે કાણી કોડી
પણ નહોતી. પ્રિન્સ પાસે માથા કરવાને તે નારાજ હતી. તેણે
અનેક ચીજો ઉપાર ખરીદી મકાન સજ્જગાર્યું હતું પણ હવે દુકાન-
દારોના તકાદા પર તકાદા થતા હતા. હવે બજારમાં તેની આખર રહી
નહોતી. લગભગ પાંચ હજાર પૈસાનું તેણે કરજ કપ્યું હતું, પૈસા
નહિ મળવાથી એક દુકાનદારે એ હજાર પાઉંડ વસુલ કરવાને કાર્ટેના
આશરો લીધો હતો. અને મીસીસ શીટ્ઝ પાસેથી કાયદાસર પૈસા
મેળવવા માટે તેણે વકીલ મી. રીગડનને રોક્યો હતો.

ડયેસ ઓફ ડેવનશાયર અને કાઉન્ટે ઓફ ડેર બે તેની
પ્રાણપ્રિય સખી હતી. તેણે લાચારીથી પોતાની કંગાળ હાલત આ
જે ઉમરાવગદીઓ સમક્ષ ખુલ્લી કરી. આજે સાંજ સુધીમાં તેની
કોષ પણ સખી તેને પછસા મોકલી આપી અદાલતના પંડામાંથી
બચાવશે એવી તેની આશા હતી. પણ અફસોસ તેની આશા ન ફળ્ય
તેની ખાત્રી થઇ ગઇ કે તેની બંને સખીઓ લંડનમાંથી બહારગામ
મથલી હોવી જોઇએ. ત્યારે શું કરવું ? પ્રિન્સને ખરજ કરવી ? નહિ.
તેનો માની સ્વભાવ તેમ કરવાને તૈયાર નહોતો. પ્રિન્સનો ખાલ
આવતાંજ તેનું દીલ ખળભળા ઉઠતું, તેને શરમભરી રીતે કલંટન
મેનશનમાંથી હાંકી કાઢવામાં આવી હતી. એ બનાવનું સ્મરણ થતાં
તેને કંઈનું કંઈ થઇ જતું હતું. પ્રિન્સનું આખું જીવન શીટ્ઝની
દયાપર ભટકતું હતું. પ્રિન્સ તેનો પરણ્યો પતિ હતો. જો શીટ્ઝ ધારે
તો પ્રિન્સ રાજગાદી પરનો હક ગુમાવી બેસે એમ કરવાની તેનામાં

શક્તિ હતી; છતાં પ્રિન્સે તેનું અપમાન કરી તેને કાઢી મુકી એ નીચતા શીટઝથી લુલ્લાય તેમ નહોતું. બન્ને કરબદારો તેને જેલમાં લઇ જાય બન્ને તે કેદમાં જ મરી જાય; પણ નીચ પ્રિન્સ પાસે તે બીજા માંગવાને તક્યાર નહોતી.

તે અનેક જાતના વિચારો કરતી બેઠી હતી એવામાં અચાનક બારણું ખુલી ગયું, બીજી પળે બે બદલાકલા માણસો અંદર દાખલ થયા પણ શીટઝને તેનું જાન પણ ન હતું. બંને શીટઝને એતાંજ ઘડીબર થંભી ગયા તેની ગળખનાક ખુબસુરતી જોઇ બંને એકબીજાને આંખના ધસારા કરવા લાગ્યા. પછી જેમ તેમ મનને મારી બંને શીટઝના સોફા પાસે જઇ પહોંચ્યા પગલાના અવાજથી શીટઝ ચોકી અને આ બે બેઠાળ સખસોને જોઇ બચથી કંપી ગઇ પણ તે અસહ્યથીજ આજ્ઞા કરવાને ટવાયલી હતી. તરતજ તે વચ્ચે સંભાળી ઢબી થઇ અને સત્તાદર્શક અવાજે બોલી: “ તમે કાણ છો ?”

“ જેક સાંભળો કે કે ? શાહજાદા પુછે છે કે આપણે કાણ છીએ ? તારા બેઠાળ મહેરા જોઇ એને શક ઉપજે તે કુદરતી છે.” એક જણે પોતાના સાથી તરફ જોઇ કહ્યું.

“ તો તું કેવોક ખુબસુરત છે કે તારા પર એ મોઢી પડવાની હતી.” જેક ગુસ્સે થઇ બોલ્યો.

જેની કૃપાદ્રષ્ટિ મેળવવા માટે ઇંગ્લાંડના કલકલા અમીરો વલખા મારતા હતા તેની નજર સામે આ કલકા માણસો આવી ગંદો વાત કરતા જોઇને શીટઝના ગુસ્સાનો પાર રહ્યો નહી.

“ તમે કાણ છો ?” તે બરાડી.

“ સાંભળો મેમ સાહેબ ! ચેન્સરી લેનમાં મારી ઝોશીસ છે. માફ નામ નેચન કીમ્પ અને મારા આ મદદનીશનું નામ છે જેક ?” બેલીફે જવાબ આપ્યો.

“ ત્યારે તમે કોર્ટના માણસો છો ?”

“ જી મેમસાબ ! મી. રીગડને અમને આ કામ સોંપ્યું !”

“એમ ! ત્યારે રીગડન જેટલું કરવું હતું તેટલું કરી ચુક્યો !”
ધિક્કારથી નજર ફેંકી મીસીસ શીટઝ હરખટ બોલી.

“હા ! રીગડન ધારે તે કરી શકે છે એના જેવો બાહુશ વધીલ મેં જોયો નથી. ખરેખર જોક !”

“હા. બાહુ ! રીગડન મારો બહાલો બહુજ ચાલાક !” જેકે પુષ્ટિ આપી.

“ચાલો ત્યારે મેકમ ! અસલ હિસાબના બે હજાર પાઉંડ સત્તર શીલીંગ અને ખર્ચના ચાર પાઉંડ ચુકવી આપો.” નેથન કેમ્પે કહ્યું.

“નકામી બકબક ના કરો. તમે ટાંચ લગાવી જાઓ. હું થોડા દિવસ પછી મારા મિત્રો પાસેથી પછસા મેળવી આપીશ. હાલમાં મારી પાસે કંઈ નથી.” શીટઝ બોલી.

“મેકમ ! હવે એમ ચાલવાનું નથી. આ હુકમ જુઓ ! કાંતો પછસા આપો; નહિ તો સાદુકારી જેલમાં મારી સાથે પધારો.” બેલીફે વાતની ગંભીરતા સમજાવી.

હવે મીસીસ શીટઝની આખી ખુશી, કેવળાં જાણે નહોતી. તેનાં તાંજ તેનાથી ધીમી ચીસ નખાણ ગઇ. આજે તેની આખરું પાન થવાનો વખત આવ્યો. આ હલકટ માથુસો તેને ગીરફતાર કરવા આવ્યા છે તે જાણતાંજ તેનું કામળા હૃદય ચીરાઇ ગયું. તેનું શરીર શીથીલ થઇ ગયું અને બચથી તે ચરચર ધુબવા લાગી. તે નસોસ થઇ ખુરસીપર બેસી ગઇ.

“હું તમને રાજી કરૂં તો તમે એક દિવસ આ હુકમ સુલતવી ન રાખો ?” શીટઝ થોડીવાર વિચાર કરી બેલીફને લાલચ ખતાવી.

“નહિ મેકમ ! એમ હવે બનવું અશક્ય છે. હવે તો એક બાજુ પછસા-નહિ તો કેદ-ત્રીજો રસ્તોજ નથી.” નેથને કહ્યું.

“હીક. પણ મારા મિત્રોને પત્રો લખવાનો વખત તો આપશોને ?”

“હા, તે માટે હું તમને એક કલાક આપીશ. એટલો વખત જેક તમારા પર દેખરેખ રાખશે. પણ તમારે એની નજર સામેજ પત્રો લખવા પડશે.”

“ શું ? તમારી નજર સામેથી હું જરા દૂર ન જઇ શકું ?”

“ નહિ. એન્સરી લેનમાં ગયા પછો ગમે તેમ કરજો.”

શીટઝને આ વખતે મોત આવ્યું હોત તો તેનો તે ખુદીથી સ્વીકાર કરત. તેના અભીમાનના ચુરેચુરા થઇ ગયા. જેના સામે અમીરો પણ હાંચે અવાજે બોલી નહોતા શકતા તેનું આજે એ બદામના બેલીફો અપમાન કરવા લાગ્યા તે જોઇને શીટઝની દશા અવર્ણનીય થઇ પડી.

“ વાઈ-કપડા બદલવાને તો બીજા રૂમમાં જવા દેશોને ?”

“ હા. પણ પહેલાં તેમાંથી નાસી જવાનો રસ્તો છે કે નહી તેની તપાસ કરવી પડશે.”

“ બસ-બસ કરો ! હવે હદ થઇ.” કહી શીટઝ મગગીનીમાં ગીરફતાર પ ગઇ. તે ડીવાર ત્યાં ગંબીર મૌન છવાયું. એવામાં બારણાં ઉઘાડી એક નખરાળી સ્ત્રી અંદર હુમક હુમક કરતી વગર રજાએ ચાલી આવી. તે મીસીસ શીટઝની દાસીઓની સરદાર હતી. તેને વગર રજાએ અંદર આવેલી જોઇ તે નારાજ થઇ બોલી:-
“ એલીસીઆ ! હમણાં મારે કામ નથી. કામ પડશે ત્યારે હું ઘંટડી વગાડી તને બોલાવીશ.”

“ તમારે ઘંટડી વગાડવી હોય તો બહે શોખથી વગાડજો. પણ હવે હું તે સાંભળી તમારી હેનનાતમાં ખડી થવાની નથી.” એલીસીઆ પોતાનો ધમંડ બતાવવાજ આવી હતી. તે શીટઝને બાળવા માટે ધ્રુષ્ટતાથી જવાબ આપવા લાગી.

મીસીસ શીટઝ આ દાસી પર ધણીજ મહેરબાની રાખતી હતી અને એલીસીઆ પણ તેનાં શુભચિન્તન ગાતાં ધરાતી ન હતી. આજે પડતીનો સમય આવતાં એ દાસી પણ બદલાઇ ગઇ તે જોઇને શીટઝને બહુ લાગી આવ્યું: “ એલીસીઆ ! તું મારી સાથે આવી વાત કરે છે.”

“ હા મેમસાહેબ ! એવી વાત ન કરે તો કેવી કરે ! મારો અહાર મહિનાનો પગાર મહી મર્યો છે અને એવીસ પાઉંડ મેં તમને

સાચવવા આપ્યા છે તે હમણાં ને હમણાં તોલી દો.” એલીસીઆ બ્યંગથી બોલી.

દાસીના આ કઠોર શબ્દ સાંભળી શીટઝની આંખમાં આંસુ બરાબર આવ્યા. “એલીસીઆ !—” તે વીનીત સ્વરે બોલી: “મહારી હમણાં કેવી હાલત છે તે તું જાણતી નથી ? આ બે જણ કેમ આવ્યા છે તે તું સમજતી નથી ?”

“સમજતી કેમ નથી ? બહુય સમજી છું.” નીમકકરમ દાસી બોલી: “તેથી તો હું મારો પગાર માગવા આવી છું તમે તમારી સેવા ચાકરી કરનાર ભોંડી સાથે દગાબાજી કરશો એમ હું ધારતી નથી.”

હવે હવે થઈ. શીટઝના મહેરા પર ગુસ્સાની રતાશ આવી. તે બોલી: “એલીસીઆ ! મેં કોઈ સાથે દગાબાજી કરી નથી.”

“સારી વાત છે. મહેરબાની કરી મારો પગાર ચુકવી મને રજા આપો.”

“એલીસીઆ ! મારી આવી પડતી દશામાં તું પણ મને છોડી દેવા માગે છે ?” રૂંધાતા અવાજે શીટઝ ગળગળી થઈ.

“મેમસાહેબ ! તમે મને શી રીતે રાખવા આહો દો. તે હું સમજી શકતી નથી કેમકે હું મફત નોકરી કરવા માગતી નથી અને હવે તમારી નોકરી કરવાનું મને ગમતું પણ નથી.”

શીટઝ કંઈ ન બોલી તે નીચું નજર તાપી બેસી રહી એજ વખતે તેનો મોટો ખાન સામે ઝોરડામાં આવ્યો. તેણે શીટઝ પાસે જઈ તેને નમન કરી કહ્યું “મેડમ ! મારો થોડોક હિસાબ છે તે ચુકવી આપવાની કૃપા કરો.

“રાખીનસન ! હું પણ મારી સામે થઈ ગયો છે ?” શીટઝ બરા ગુસ્સે થઈ.

“મેડમ ! આમ ગુસ્સે ન ચાઓ હું શું કરું ! કલ્લાલ, કણ્ઠીઓ, માંધી, કસાઈ વિગેરે વિગેરે બધા દુકાનદારો પૈસા માટે મને સતાવી

રહ્યા છે. જો આજે તેમનો હિસાબ ચુકતે ન થાય તો મારી હાલત ખુરી થઇ જશે. ” આવરચી બોલ્યો.

“ રોખીનસન ! મારા કરજ માટે તારી હાલત શી રીતે ખુરી થશે ? ”

“ એ લોકો મને જમીન માને છે. એવા હલકા લોકો સાથે કું તકરાર કરાને મારી આપણ ગુમાવા માગતો નથી ”

શ્રીટક આવરચી કંઈ જવાળ આપે તે પહેલાં ત્યાં કાચમેન આવી ભાગ્યો. આવરચી અને દાસીના રંગદંત્ર જોઈનેજ તે સમજી ગયો કે એ લોકોની મતલબ ખુરી થઇ નથી. ને બહુ આદાબઅદા સમજતો નહોતો. જેમતેમ સલામ કરી તે ઉભો રહ્યો શ્રીટક નોકરોની આવી ધરૂટતા જોઇ છેલ્લે પાટલે બેઠી. ગુસ્સાથી તેના જન્ને ગાલો લાલ લાલ થઈ ગયા.

“ તું કેમ આવ્યો, મેથ્યુસ ? ” તેણે દમામથી પુછ્યું.

“ મેડમ ! નીચેના ઓરડામાં સઘળાં દાસ દાસીઓ બેગા થયા છે તેઓના પ્રતિનિધિ તરિકે કું આવ્યો છું. ”

“ શું ? ”

“ એ બધા નોકરો તરફથી તમને કંઈ કહેવા આવ્યો છે. ” રોખીનસન પ્રમાણથી બોલ્યો. “ સાચી વાત કહેવામાં શરમ શાન્તી ? મેમસાહેબ ! તમારે આવા વખતમાં ઉમરાવજીની પેઠે તોરથી વાત કરવી યોગ્ય નથી. ” આ શબ્દો બહાર નીકળતાંજ શ્રીટકની આંખોમાંથી અંગારા નીકળવા લાગ્યા.

“ શું છે મેથ્યુસ ! ”

“ બધા નોકરો એમ કહે છે કે તેઓના ચઢેલા પગાર અત્યારે ચુકવી આપો. ”

“ જુઓ ! ” શ્રીટક હવે જીવ પર આવી : “ તમારા સઘળાના પગાર ચઢી ગયા છે એ વાત ખરી છે. તમારા પગાર કું આજ જવા માગતી નથી પણ મારી આવી દુર્દશામાં તમે મને જે રીતે

સતાવે છે તે ગેત્ર નથી. હું તો કરજને માટે જલ જવા બેઠી છું. પણ ત્યાંથી કુટયા પછી આજ કાલમાં મારા મિત્રો પાસેથી પૈસા ભ્રષ્ટ તમારી કાઠીકાઠી ચુકવી દેશ.”

“હાય રે મા ! આ દમાખાજે તો મને ધીજે દહાડે છુંટી લીધી !” એલીસીઆ બોલી.

“હા આ છુંટ નહિ તો ખીજી શું ? પગાર ન ચુકવાતા નહોતા તો નોકરો શા માટે રાખ્યા ?” બાવરચીએ તાણો માર્યો.

“બાપ સાહેબને ગાડી ઘોડે ફરવાનું જોઈએ. મોટી શાહનશી હતી તો પૈસા કેમ ચુકવતી નથી ?” કાચમેન બોલ્યો.

“હું તો પહેલાંથીજ જાણુતો હતો કે આવી વેશ્યાની નોકરીજ કરવી ન જોઈએ.” રેખીનસન જાત પર ગયો.

“વેશ્યા” શબ્દ સાંભળતાંજ મીસીસ શીટ્ઝ પગથી માથા સુધી સળગી મધ્ય તે રાણીની પેટે એકદમ ડબી થઈ હાથ લાંબો કરી સનાદશ્વક સ્વરે બરડી “દુર ચા—હરામજનદા ! નીચ ! પાછા ! મારી સામે આવી ચુસ્તાખી !”

“હવે એસ એસ ! ચુસ્તાખી વાળી ! તું પ્રિન્સની રખાત—”

“એ બદામતી રખાત ! તે દહાડે જ્યેનું ને ! પ્રિન્સે કેવા અપમાન સાથે રાજ મહેલમાંથી હાંકી કાઢી ! વાહ ! શું રચાય બતાવે છે ? રચાય બતાવવો હોય તો ધરી દે રૂપીયા !” દાસી એલીસીઆએ શીટ્ઝને વળાંક કપ્યો. બદનસીબ શીટ્ઝ સોફા પર નિઃશ્વાસ નાખી એસી મધ્ય અને માથે હાથ મૂકી મનમાં બબડી : “આહ ! જે અસલ વાત કહી દઉં ?” થોડીકવાર વિચાર કરી અંતે તે બોલી : “હમણું તમે અહિંથી ચાલ્યા જાઓ—કહાને ખાતર નહિ તો મારાપર દયા કરી ચાલ્યા જાઓ.”

“મી. રેખીનસન ! હવે અહિં ઉભા રહેવામાં સાર શું છે ? પગાર તો ગયો પણ આ અજીબ જીનીની નોકરી કરવાથી હવે કોઈ સારા માણસને ત્યાં નોકરી પણ મળશે નહિ ચાલો, ધૂળ નાખી

એના નામ પર !” એલીસીઆના આ નીચ શબ્દો શીટઝ સાંભળી શકી નહિ કેમકે આ સમયે તે સોફા પર એભાન થઈ પડી હતી.

થોડીવાર પછી તે સાવધ થઈ ત્યારે તેના નોકરો આવ્યા ગયા. હતા. કીમ્પ તેને સાવધ કરવાને તેના મહોપર પાણી છાંટતો હતો અને જોકે તેની પાસે ઉભો હતો.

“તમે મારી સારવાર કરી તે માટે હું તમારો આભાર માનું છું.” શીટઝે કહ્યું; “તમે જુઓ છો કે મારી હાલત તદ્દન લાચાર છે. મારે કેદમાં જવું પડશે એમ લાગે છે. પણ જેડ? મને એક કલાકની મહેતલ આપો. હું મારા કેટલાક મિત્રો પર ચીકી મોકલી જોઉં.”

કીમ્પે તેને એક કલાકની મહેતલ આપી શીટઝે પોતાની સાથે ગાઢ મિત્રાચારી ધરાવનારી છ સખીઓ પર ચીકી લખી તેમાં પોતાની હીન હાલતનું વર્ણન કરી પૈસાની ચાચના કરી તે પછી ચીકી મોકલવા માટે નોકરને બોલાવવાને તેણે ઘડી મારી પણ કોઈ આવ્યું નહિ કીમ્પે તેને ખબર આપી કે બધા નોકરો ધર છોડી ગયા છે.

અંતે કીમ્પ જાતે ચીકી લખ જવાને તૈયાર થયો. પણ તે સાથેજ શીટઝ ક્યાંક નાસી ન જાય તે માટે તેના પર દેખરેખ રાખવાને તે જોડને મોકલ ગયો. શીટઝને એ નજર કેદ સ્વીકાર્યા વિના બીજો રસ્તોજ ન હતો.

કીમ્પ પ્રથમ બેડી સીંગલટનને ત્યાં ગયો. પ્રથમ તો મિસીસ શીટઝ હરખઈતો નોકર પોતાને ત્યાં આવવાથી બેડી સીંગલટન રાજી રાજી સહ ગઈ જે શીટઝ માટે જનકેશાની ખતાવી તેને માટે જનન પાલક તરીકે તારી; પણ જ્યારે તેને ખબર પડી કે શીટઝ હવે પ્રિન્સની માનીતી નથી એટલુંજ નહિ પણ તે ગરીબ થઈ એ હજાર પાઉંડ ઉધાર માગે છે ત્યારે તેની સંધળી “જનકેશાની” હવામાં ઉડી ગઈ તેણે શીટઝને દુરાચારી સ્ત્રી કહી ધિક્કારી કાઢી અને કીમ્પને ખાલી હાથે છુટકારી કાઢ્યો.

તે પછી કીમ્પ બેડી બનખરીને ત્યાં ગયો. એ ઉમરાવજાદીએ પોતાના હીકરાને કર્નલની પદવી અપાવવાની શીટઝને વિનંતી કરી

હતી અને તેના બદલામાં પ્રિન્સને એ હજાર પાઉંડ આપવાની લાલચ આપી હતી. શ્રીટકે પ્રિન્સ પર સત્તા ચલાવીને પોતાના પુત્રને કંનલ બનાવી દીધો હતો એમ ધારી પહેલાં તો ભેડી બનબરી ખુશખુશ થઈ મધ પણ અસલ વાત જણાતાં તેનું “સતીત્વ” પણ તેની છાતીપર ધાધ આવ્યું અને તે કુલટા, ભૂટા, નીચ બચિચારીણી શ્રીટકને અનેક ગાળો દઈ કીમ્પને રસ્તો માપવાનો હુકમ કર્યો.

કીમ્પ નિરાશ થયો પણ હાર્યો નહિ. તેણે કાઉન્ટેસ ઝોફ મોન્ટગમરી પરની ચીડી અજમાવી જોવાનો વિચાર કર્યો. જુદા કાઉન્ટેસ આ સમયે એ ચાર ઉમરાવજાનો સાથે ટહેલટખ્યા મારતી બેઠી હતી. કીમ્પે તેને જઈ શ્રીટકની ચીડી આપી. કાઉન્ટેસે વાતમાં કીમ્પ પાસેથી ફોટકની બધી હકીકત કહાવી લીધી અને પછી તેની દુર્દશા માટે મ્હોડે દિલસોજી બતાવી કીમ્પને વિદાય કર્યો.

હવે તે નિરાશ થયો અને પડતીના સમયમાં કોઈ મિત્ર થવાનું નથી એમ ધારી પાછો વળ્યો. ફોટક તેનો ચહેરો જોતાંજ સ્નાનના સમાચાર સમજી ગઈ. તેની આંખમાંથી દડ દડ આંસુ નીકળી પડ્યાં. તે એ હાથ જોડી બોલી: “મી. કીમ્પ! મારા પર દયા કરો. મને કેદમાં ન લઈ જાઓ. મને થોડા દિવસની મહેલ આપો.”

“એમસાહેબ! મબરાજો નહિ.” કીમ્પ પીગળ્યો. “હું તમને જોશમાં મોકલીશ નહિ પણ મારા ઘરમાં નજર કેદ રાખીશ.”

“મારે મન બંને સરખા છે.”

“તો હું શું કરું? તમારી કોઈ સખીએ તો તમને મદદ ન કરી પણ કરે ના. હું મારી શક્તિ પ્રમાણે તમને સખી રાખીશ.”

“હું ખમાં કોઈ સાથી થતું નથી. ચાલો, હું હાજતમાં આવવાને તૈયાર છું.” ફોટક અચાનક કંઈક નિશ્ચય પર આવી: “ચાલો, પ્રેમ અને મિત્રતાની છેલ્લી કસોટી કરી લઉં. એ દિવસ સુધી હું સુકા થવાની કોશિષ કરીશ એ દિવસમાં મારી હાલતની આખા લંડનને ખબર પડી જશે અને જે માણસ આ બધું કરાવી રહ્યો છે તેને માટે દુનીયાને જે કહેવું હોય તો કહેશે. જે એ દિવસમાં મને કોઈ છોડાવવા ન આવે તો-તો પછી હું બીખ મામત્રા ન જાઉં. પણ મારો જે હાલો છે તે રહી કરીશ.” આટલું કહી તે શેરીફના નોકરો સાથે હાજત પર જવાને તૈયાર થઈ,

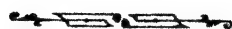
એશીયાના મહાન કવી સર રવીન્દ્રનાથ ટાગોરનાં નાટકો.

ચીત્રા અને માલીની (સચિત્ર.)

લેખક:—ડૉ. નરવરલાલ શેઠ, એમ. બી. બી. એસ.

આ ભાવવાહી નાટકો વાંચશો, ત્યારેજ તેની સહજત
જણાશે, જીવનને ઉન્નત અને સ્વર્ગીય ભાવોથી ભરી
નાંખવા માટે આ પુસ્તક અવશ્ય વાંચો.

કીંમત માત્ર બાર આના પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૧.



ડીટેકટીવ વારતાના શોખીનો માટે

ખૂની કે બદુગર ?

સેક્ષન બ્લોકની વારતા ઉપરથી એક હિંદુ બદુગરનાં
ભયંકર કાવત્રાં અને મુસ્લીમ ડીટેકટીવની અભયબ
ભરેલી ચાતુરી ભરેલું

આ પુસ્તક વાંચી તમે અભયબ પામશો.

કીંમત બાર આના પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૧.

વીલાસ એશીસ,

બજારગેટ, સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

પ્રકરણ ૧૫૦ મું.

નર રાક્ષસ.

આકાશમાં અશ્વિન તારા ચમકતા હતા. સર્વત્ર નિર્જનતા અને નિરવતા છવાઈ હતી. ચંદ્ર પોતાના શિતલ કીરણો પૃથ્વી પર રેડી રહ્યો હતો. મધરાતનો સમય હતો. શરાબીઓ ખાલી અને પાટલી છોડી કેરી આંખોના એકબીજાને ઇશારા કરી દાયરો બરખાસ્ત કરવાની ઇચ્છા દર્શાવતા હતા. રસ્તા પર રખડી રખડીને કાંઈ રંગીલા આશકની શોધ કરવા નીકળેલી હતુભાગી વેશ્યાઓ હવે નિરાશ થઈને પોતાના પાપબલન તરફ ચાલી જતી હતી. આપઘાત કરવાને તૈયાર થયેલા કમનસીબો પોતાને કાંઈ ન જુએ એવા ખુલ્લા શોષતા હતા. ન્યુજેટ જોલમાં ફાંસીની સગ્ન પામેલો ગુનેહગાર પોતાના આયુષ્યની ઘડી ગણી રહ્યો હતો. સરકારી પ્રધાનો પ્રજા પર કષ્ટ નવા કરે નાખવા તેના વિચારમાં સુખે નિદ્રા પાળુ લેતા ન હતા. પ્રજાનું લોહી ચૂસનારા નિર્દય અમીર ઉમરાવો પોતાની લયડની સત્તા શી રીતે વધારવી તેની માઠ સમસ્યા ઉકેલવાની કોશિષ કરી રહ્યા હતા. બાર વાગતાં મીઝલસમાંથી સઘળા ઉઠીને ઉભા થયા. પાલુ જુગારીઓ હજુ ઠંડા પડ્યા નહોતા. તેમનો ઉત્સાહ વધવા લાગ્યો. હાર્યો જુગારી બમણું રમે એ કહેવત પ્રમાણે તેઓ રહવાર સુધી પાશા અને પાના ખેલવાનો નિશ્ચય કરી બેઠા. પેટ ભરીને હોબરૂં ભરવા છતાં શહેરનો બોર્ડ મેયર મુલાયમ ખીસ્તરાપર ફાંસી રહ્યો હતો. અભાગી દરીદ્રાસ્થાને શાપ દેતા જૂએ પેટે પોતાની પર્ણકૂટીમાં પડ્યા પડ્યા હાથ હાથ કરી રહ્યા હતા. ગરીબ દરબજો આંખ ફાડી ફાડીને વ્યાસતેલના ઠીવાની જ્યોતસમી કરતી પાછ પૈસાની વધુ કમાણી કરવા માટે મોડી રાત સુધી દેહને કળ આપી રહી હતી. ચોર લોકો મ્હોં પર જુરખા લગાવી, હાથમાં ચાવીના ગુચ્છા, ચોર ફાનસ અને પીસ્તોલ લઈ કાંઈ મકાન ફાડવાની તક શોધતા હતા. વિલાસીઓના બગ્ચ દિવાનખાનામાં ગાના બગ્ગનાની ધૂમ લાગી હતી. સેંકડો હતુભાગીઓ ગમે તે જમાએ પડીને રાત કાઢી નાખવાની વેતરણ કરતા હતા.

આવી બયાનક રાત્રીએ પેલો હતુભાગી મેલમથ માણના વેશમાં છૂપાતો છૂપાતો કબ્રસ્તાન તરફ જતો હતો. તે ફાટક ફૂદીને કબ્રસ્તાનમાં દાખલ થયો અને કુહાડી જમીન પર ફેંકી એક જગ્યાએ ઉભો રહી બબડવા લાગ્યો.

“ઓ પ્રભુ ! મેં તારો શો ગુન્હો કર્યો કે તેં મારી આવી દશા કરી ? કયા પાપને લીધે મને આવું થોર કમ કરવાનું સજે છે ? શું હું ગીધ ફૂતરાઓની પેઠે બાજુ સાથે રમત કરવા સરળયલો છું ? નહિ નહિ. મગર અફસોસ ! હું એવુંજ પાપ કર્મ કરી રહ્યો છું. આ સ્વપ્ન નથી. પાગલપણું નથી પણ એક બયાનક સાચું પાપ કર્મ છે. ધણે ધણે વિચાર કરું છું. પણ અંતે પિશાચને વશ થયે જાઉં છું. આહ ! જેમ સાપ ધીમે ધીમે મનુષ્યના શરીરને વીંટાઈ વળે છે તેવો રીતે આ ભયંકર ભાવના મને વશ કરી લે છે. આમની પેઠે એ ભાવના મારા જીવનમાં ધીમી રહી છે. ઓ પ્રભુ હું નસીબ સાથે શી રીતે લડું ? વિષાદાળ મને આવી નીચતા તરફ ખસડી જાય છે. મેં કોઈનું ખુન કર્યું નથી મેં કોઈના વાળને પણ ઇજા કરી નથી. હું રાત દિવસ પ્રાર્થના કરતો હતો. તો પછી મારી આવી દશા કેમ થઈ ?.....હા. અમળ્યો ! મારી આવી દશા ઇશ્વરે નથો કરી પણ સમાજે કરી છે. હું જીવભી-ઓના જલીમપણાનો ભોગ થઈ પડ્યો છું. ગુજરાન કરવા માટે હું મહેનત મજૂરી કરવાને તૈયાર હતો પણ મને સમાજે મજૂરી પણ ન કરવા દીધી. અંતે હું ફરીદ્રા થઈ ગયો. અરકારના કપટથી મારા પ્યારા બાળબચ્ચાંથી હું વિખુટા પડ્યો. મેં કેટલું દુઃખ સહન કર્યું છે અને અત્યારે મારી મનોદશા કેવી ભયંકર થઈ ગઈ છે તે ઇશ્વરજાણ છે ! આહ ! આ સમસ્થથીજ હું પાગલ થઈ ગઈ જાઉં છું. ઓ મારી બહાલી પત્ની ! તું ક્યાં છે ? તું હું કબરમાં આરામથી સૂતી છે ? ઓ મારા બહાલાં બાળકો ! તમે ક્યાં છો ? આ સવાલનો જવાબ કોણ આપશે ? બાળકો ! મેં તમારી શોષમાં આપું સહેર ખુંદી નાંખ્યું પણ ક્યાંય પણ પતો ન લાગ્યો. આવી દશામાં હું કુર પાગલ થઈ જાઉં તેમાં કંઈ નવાઈ છે ?” આટલું કહી તે અભાગી રાતો કંઈક જોઈને છાતી કુટવા લાગ્યો. થોડેક દુર થોડાક મકાન હતા. તેમાંના રહીશો કમારના બીજાના પર પડ્યા હતા.

કાષને કાને આ હત્તબાગીના શબ્દો પડતાં તેણે એમજ માની લીધું કે કાષ શરાબી દારૂના નીચામાં થમે તેમ બકતો હશે આ પહે વૃક્ષો પર કામડાઓ કાકા કરવા લાગ્યા. એક ગીધ એ પાગલના માથા પરથી ઉડી મયું. તરતજ કચ્છસ્તાનમાં શાંતિ હવાય મ્મ. અચાનક તેનું દુઃખ નાશ પામ્યું, તે ઉશ્કેરાય મયો. તરત તેણે કુહાડી જમીન પરથી ઉંચકી લીધી અને એક ફલાંગ મારી તે એક કપર ખોદવા લાગ્યો. પ્રથમની પેઠેજ તેણે કપર ખોદી કાઢીને લાશ છુદવા માંડી. લાશને અનેક જખમો કર્યા પછી તે એકદમ સ્થિર થયો. લાશની હાલત જોતાંજ તેનું મનુષ્યત્વ પાછું જાગ્યેલ મયું અને તે રડી પડ્યો.

“ઓ રામ ! મેં આ શું કર્યું ?” આટલું બોલી જણે પિત્રાશને જોયો હોય તેમ ડરીને ત્યાંથી જીવ લઈને નાઠો. તેના પમ સ્પ્રોગવાળી બંદુક પર પડતાં તરત ગોળાઓ છુટી અને તેનાં આખા શરીરમાં જખમ થયા. કોણ જણે કેમ તેના આખા શરીરમાં રાક્ષસી બળ આવ્યું. તે વીજળી વેગે ત્યાંથી નાશી મયો. સ્પ્રોગવાળી બંદુક ફુટવાનો અવાજ આવતાંજ કપર ખોદનાર બદમાસને પકડવાને નીમાયલા માણસો દોડી આવ્યા પછી ત્યાં કાષ જણ્યાનું નહીં એટલે કાષ જીવનુંજ કામ હશે એમ ધારી તેઓ બચતીત થઈ વિદાય થઈ ગયા.

શુંમાર અને પ્રેસરસથી છલકાતી નવલ કથા.

કુવાન દમ્પતીઓ માટે સંસરમાં સ્વર્ગ.

ઉષા અને અરણ્ય.

આવશે

ત્યારેજ સૂર્યોદય થશે.

અનેક સુંદર આર્થિક ચિત્રો, પોણી ચારસો પાનાનું
ગ્લેઝ પેપરનું પાકી બાઈડીંગ સાથે આર્થિક્સ્ટીક પુસ્તક.

કીંમત ફક્ત રૂ. ૩ પોસ્ટેજ આઠ આના.

વીલાસ ઝાશીસ,

૧૮૧, બજારગેટ, સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

વિલાસના ગ્રાહક થનારને ફક્ત રૂ. ૨૫.

બાવલા મુમતાજના કીસ્સાથી કોણ

બહાદી મર્યાદા નથી ?

બાવીસ બાખના એક ઘસડી એક મુમીની લલનત આખનાર
રાજવંશીઓ કરતાં પણ વધુ પરાક્રમે કરનાર દેશી
રાજાઓ જોવા છે ! તે વાંચો-

બેગમ કે બહા ?

રા. મધુકરની તદ્દન સ્વતંત્ર રસીલી નવલકથા.

પાંચ ચિત્રો-હંચા એન્ટીક કાગળ-સુંદર હપાઈ-પાકું પુઠું.

કિ. રૂ. ૨-૮-૦

વીલાસ ઝાશીસ.

બજારગેટ, સ્ટ્રીટ કોટ, મુંબઈ.

પ્રકરણ-૧૫૧મું.

પ્રિન્સની નિયતા.

મિસીસ શ્રીટઝ હરબર્ટ હરબર્ટરી માટે ગીરફતાર થઇ તેને બીજે દહાડે બપોરે ત્રણેક વાગ્યાને સુમારે પ્રિન્સ પોતાના દિવાનખાનામાં બેસી એક પત્ર ધ્યાનપૂર્વક વાંચી રહ્યો હતો. પ્રિન્સવીકની રાજકુમારી કેરોલાઇનની સાથે તેના લગ્ન થવાના હતા તેના રૂપ શૃણુની માહિતી મેળવવા માટે તેણે એક ફૂતને મોકલ્યો હતો અને એ ફૂતનો પત્ર પ્રિન્સ વાંચતો હતો; અત્યારે તેણે હીલો ઝબ્બો અને પાળમો પહેર્યા હતા. પગમાં મોઝા અને સ્લીપર હતા. પ્રિન્સ પત્ર વાંચતો વાંચતો બળકડવા લાગ્યો.

એના હાંત સુંદર છે. સારી વાત છે. સુંદર હાંત વિનાની રમણી અને કદી ગમતી નથી, હાંત જો સારા ન હોય તો પરમ રૂપવતી સુંદરી પણ બેડોળ લાગે છે ! અહા ! હાંત તો એકટેવીઆના ! જાણે મોતીનો હાર ! પોલીનના હાંત પણ દાડમ કલિ જેવા છે. આબકાલ એ નજરે પડતી નથી. યુરખા નાચને દિને મેં તેને એસના ધરમાં આપાદ ફસાવી હતી પણ અફસોસ ! પેલા કમબખ્ત કોન્ટેબલે આવીને મારી બાજુ લેધી વાળ દીધી ત્યારથી તેને મેળવવાને માફ મન આકુળ બચાકુળ થઇ ગયું છે. શું કરું ? ખુદાએ એને નવરાશની વેળાએ લેડી લાગે છે ! યુરખા નાચમાં એની કુલી ફાલી જવાનીનો બહાર કંઈ એાર રંગ બતાવી રહ્યો હતો ! શું સુંદર ગોળ બાહુ ! કેવા મનોહર હાથભાવ ! કેવાં વિશાળ સ્નેહાળ નયનો ? પોલીન એની બહેન એકટેવીઆ કરતાં પણ વધારે ખુબસુરત છે. જાણે જન્મતની હુર ! એ મને ન મળે ત્યાં સુધી મારા હીલને એન પડવાનું નથી. અહા ! એના રક્તપ્રવાહ સમ એષ્ટપરનો અમીરસ ચુસવાને હું ક્યારે બાબ્યશાળી થઇશ ? એની પ્રેમની લગ્નજંથી અધીં મીંચાતી આંખોના કટાક્ષથી એ પોતે મને ક્યારે ધામલ કરશે ? પોલીન વિનાનું માફ જીવન તદન નકામું છે...” આમ બબડતાં બબડતાં પ્રિન્સે આંખો મીંચી લીધી. કામીની નજર સામે સ્વપ્નામાં જાણે પોલીન રજુ થઇ ગયો અને તે તેની પ્રિયતમા

મવાને તકવાર થઇ હોય એવો. તેને બાસ થયો. પણ તેની એ સુખદ તંદ્રાવસ્થા વધુવાર ટકી નહિ. તેના હાથમાંનો પત્ર નીચે પડી ગયો. તેથી તે અમકચો. તે જમીન પર પડેલો પત્ર ઉપાડી ફરીથી પોતાની બાવી પત્નીના રૂપ ક્ષણની ટીકા કરવા લાગ્યો:

“હં ! ત્યારે મારી પટરાણીના હાંત તો સારા છે. ઉઝમર પચીસ વરસની છે. એ પણ ઠીક છે. રૂપવતી રમણી પચીસ વરસની હોય તેજ અને ગમે છે. એ ઉઝમરની સુંદરી ખોટી અરમ રાખતી નથી. તરતજ રતિશાસ્ત્રમાં પાવરધી થઇ જાય છે. બહુ લાંબી નથી તેમ બહુ પાતળી પણ નથી. હૃદયસ્થલ સુંદર છે. હં ! જરા લાંબી હોત તો સાઈં થાત ! જ્યોર્જના જેવી લાંબી અને પોલીન જેવી સુડોળ હોત તો કેવું સાઈં થાત ! આહ ! યુનઃ પોલીન માદ આવી ! એ ઠોકરીએ અને પાગલ બનાવી મેલ્યો છે. જવા દો. જોઈ તો ખરો ! મારી સ્ત્રીનું બીજું વણન કેવું છે ! તે જોઈ ! મારો દુત લખે છે કે સામાન્ય રીતે એનું આપું ફરીર રમણીય છે. આ વાત ઠીક છે. અને પુરું પરિષ્કવ સુંદરતાજ ગમે છે. મોટી જાડી સ્ત્રી ગમતી નથી. એવી સ્ત્રીની મોહબતમાં કંઈજ મઝા નથી. એનામાં અનેક સહયુગ્મો છે ! વાહ ! અમારી અંગ્રેજ રમણીઓ કરતાં એનામાં શું વધારે હશે ? શું એ જર્મનરાજ કુમારી છે તેથી તેને યુગ્યવંતી ગણી હશે ! બલે આજકાલ એવોજ રિવાજ છે. રાજરાણી અવે અમીર ઉમરાવો ગમે તેવા હોય તો પણ તેમને સકળ યુગ્ય સંપન્નજ માનવા જોઈએ. હા—એમજ માનવું જોઈએ; નહિ તો પછી રાજનું દેવગુણ કેમ જળવાઈ રહે ?...રાજકુમારી દરબારમાં ખીરાજે છે ત્યારે બબ્બ અને મહરવવંતી બાજે છે ! તોપ ! સરીઆમ તોપ ! મધ્યમ કદની સ્ત્રી કદિ મહરવવંતી બાગતી નથી. હશે. જવા દો એ વાત ! આ રાજસૂતા મારા અમલ સુધીજ ટકવાની છે. પછી ?—પણ પછી શું થાય તેની અને શી ચિંતા છે ? હું પ્રજામાં હથર જોવો મનાઈ એટલે બસ ?...મારો દુત લખે છે કે પ્રિન્સેસનો સ્વભાવ મધુર અને સરળ છે. એ તો આવશે ત્યારે માણસ પડી જશે ! જ્યારે એને ખબર પડશે કે મારે અનેક માથુકા છે ત્યારેજ

એની મધુરતાની કસોટી થશે. એની આંખો નીલી અને તેજસ્વી છે. પોલીનની આંખો તો નીલી અને મદભરી છે. એની આંખોની જોડીજ મળતી મુશ્કેલ છે.....એના મહેરા પર નિરંતર ઉત્સાહ દેખાય છે. આ વળી શું ઘોટાળો છે ? આ જુઓ ! આ ઉસબરોની કાઉન્ટેસ એલીનર !” કહી તે દિવાલપરની એલીનરની છબી ટીકા ટીકાને જોવા લાગ્યો. “એની રંગે રંગે લાલસા તરવરી રહી છે. હ્યેસ ઓફ ડેવન શાયરના અંગ પ્રત્યંગ રતિ પતિની સત્તા ઝામેલી જણાઈ આવે છે. પેલી રોઝ ફોર્સ્ટરના ગૌરવ-ભર્યા કૌભારની શી વાત કહું ? પોલીનનું વદન પણ કેવું તેજસ્વી છે ? મારી ભૈરીના મહેરાપર કંઈ જાતનો ઉત્સાહ છે તે સમજાવું નથી. જ્યોર્જ આના, એલીનર, રોઝ અને પોલીનમાંથી મને ફક્ત પહેલીજ મળી છે. એલીનર મને ધિક્કારે છે. રોઝ મારાથી ઠરે છે અને પોલીન તો મને મગતરા જેવો ગણે છે. ખરેખર હું મુખ્ય છું મારે ક્યારની એ ત્રણેને વશ કરવી જોઈતી હતી. થોડો વધુ વખત પાછળ પડવાથી એલીનર જરૂર મારા મોઢમાં મુગ્ધ થઈ જાત. રોઝ મારા કબજામાં હતી જે જરા વધુ જુદમ કર્યો હોત તો એનું સતીત્વ સહાઈથી લુંટાઈ જાત ! જુરખાનામની રાતે પોલીનનો પીછો છોડ્યો ન હોત તો આટલે ક્યારની એ મારી ઉપપત્ની થઈ જાત ! હશે. હવે એ ત્રણેને હું નમાવું તોજ ખરો ! ગમે તેમ થાય પણ અભિમાની એલીનરને મારા પંજામાં સપકાવ્યા વિના હું જંપવાનો નથી. તે દિને રાજમહેલની મીજબાની વખતે મારા શયનગૃહમાં નાસી મંઘ ત્યારે તેના જોખનનો બહાર લુંટવાની સોનેરી તક હતી. પણ કમઅપ્ત શીટકે મારી બાજુ બગાડી નાખી હતી. તે રાતે મેં એલીનરને કહ્યું હતું કે આજ સુધી હું તને જોટલા પ્રયત્ન પ્રેમથી આહતો હતો તેટલાજ પ્રયત્ન ધિક્કારથી હવે પછી તારો હું નિરસ્કાર કરીશ. પણ જોવી મૃગનયનીને મારા જેવો વિલાસી પુરૂષ ક્યાં સુધી ધિક્કારી શકે ? પેલી નાદાન, નિરાધાર રોઝ તો કોઈ દિવસ મારી થશેજ. હું તેને ગમે ત્યાંથી પકડાવી મંગાવીશ. પોલીનની ખુબસુરતી પણ કોઈથી કમી નથી. એને પણ કોઈવાર જોઈ લઈશ. બ્યારે મારી બંધી વાસના તૃપ્ત થશે ત્યાર પછી મારા જેવો ઐયાશ હિન્દુસ્થાનનો

કોઇ બાદશાહ પણ નહિ મળે !” પ્રિન્સ પોતાની પાપી દૃષ્ટીએ પડેલી રમણીઓના ચિત્રો જોતો થોડીવાર આંખ મીંચી પડી રહ્યો. પછી તેને પેલો પત્ર પાછો ચાદ આવ્યો.

“પહેલા આ પત્રનો વિચાર કરવાની જરૂર છે. જે રાજકુવરી સાથે મારી શાદી થવાની છે તેના તરફ મારું મન કેમ દોડતું નથી ? મારા દૂતે તેની સુંદરતાની પ્રશંસા કરવામાં અતિશયોક્તિ કરી છે છતાં મને તે ગમતી નથી ? મારું મન ખીજી રૂપસુંદરીઓ માટે કેમ વ્યાકુળ થઇ જાય છે ? બસ, બસ. એ મને ગમતીજ નથી. હું ઇંગ્લંડને બાવી રાજા છું. મારું મન હરણ કર્યા વિના એ મને પરણવાને રાજી થઇ છે તો એનું ફળ એને આપવુંજ પડશે. હું તેને વાસણ માંજનારી દાસી કરતાં પણ હલકી ખનાવી દઇશ.” કહી પ્રિન્સે કરોલાઇનને થોડોક ગાળો દિધી. તે પછી તે પત્ર આગળ વાંચવા લાગ્યો :

“આપ નામદારે મારા ઉપર મહાન કર્તવ્યનો બોજો નાંખ્યો છે અને હું પણ યથાશક્તિ મારી ફરજ બજાવવાની પ્રતિજ્ઞા લઇ આવ્યો છું. મેં રાજકુમારીના રૂપનું વર્ણન ઉપર ક્યું છે. હવે તેના ચારિત્ર્યનું વર્ણન કરીશ. રાજકન્યા પવિત્ર અને સદગુણી છે તે વિષે કંઈ શક નથી. નિંદાબોરે પણ તેનાં ચારિત્ર્યનાં વિરૂધ્ધ હોઠ હલાવી શકતા નથી. પણ ગુપ્ત રીતે ખબર કાઢતાં મને આદિતી મલી છે કે બેરન બરગેમી નામના યુવાન પર રાજકુમારી મોહી પડી હતી. હાલમાં બેરનની દશા સારી નથી પણ પ્રાચીન ખાનદાનનો નબીરો છે. હવે તેની પાસે દોડત નથી, તેનો દેખાવ મોહક છે. તે પ્રશી-આમાંના અત્રેના રાજ્યના એલચીના ખાનગી સેક્રેટરીનું કામ કરતો હતો. પણ તમારી સાથે રાજકુમારીના લગ્ન થવાની ચર્ચા શરૂ થતાંજ તે ક્યાંક ગુમ થઇ ગયો છે. લોકો કહે છે કે સરકારે તેને કોઇ ખીજા કામ પર રવાના કર્યો છે એ યુવાન સાથે રાજકુમારીને પ્રેમ થવાની કદાણી અજાણી ઉપજાવનારી છે. બંનેએ હજી સુધી પરસ્પર વાત પણ કરી નથી. અહીંના રાજવંશી દેવળમાં પ્રાર્થના કરવા જતા યુવાન બરગેમી પર રાજકન્યાની નજર પડી હતી અને પ્રથમ દ્રષ્ટિએજ તે બેરન પર મોહી પડી હતી. આ વાતને દોઢ વર્ષ થયું થોડા

સમયથી બરગેમી અત્રે નથી. તે પહેલા તે દર રવીવારે દેવળમાં જતો હતો.. દેવળમાં રાજકુમારી સાથે તેને મહોડથી તે ઉંચકી લઇને વાતચીત થઇ નહોતી, પણ પ્રેમીઓ તેજાથી કંઈ કંઈ તો કરી શકે છે તે તમે જાણતા હશે, રાજકન્યાએ એક બેવાર બેરન તરફ ડુલ ફેંક્યા હતા. બેરને છાતી સરસા ચાંપ્યા હતા. બેરન રાજકન્યાને જોયા પછી કવિ થઇ ગયો હતો. અને તેને રાજકુવરીના રૂપની પ્રશંસા કરનારાં અનેક ભાવભર્યા કાવ્યો જોડી તે તેની મુખ્ય સાહેલી પર મોકલી આપ્યાં હતાં. એ સાહેલી જરા રૂપ ગર્વિતા છે. તેના પોતાના પર કોઇએ મોકીત થઇને આ કાવ્યો મોકલ્યા છે. એમ માનીને તેણે એ કાવ્યો અભિમાનથી રાજકુમારીને બતાવ્યા. રાજકુમારી આ કવિને તરત ઝોળખી ગઇ અને આ રીતે બંને પ્રેમીઓ વચ્ચે વિશુદ્ધ પ્રેમની અદલા બદલી થતી રહી. બંનેનું તારામૈત્રિક ધણી વાર ચલુ હશે. પણ હજુ સુધી એકબીજાના હાથનો સ્પર્શ થયો નથી તેમ બંનેએ કાનમાં વાત પણ કરી નથી. કુંવરી ધણી ભોળી છે. તેણે એક જો સાહેલીને વાત કરી અને સાહેલીઓએ રાજરાણીને આ ખબર આપી. રાજ રાણીને આ વાત સાચી ન લાગી છતાં રાજ્યે પ્રશંસાના દરબારનો હુકમ લઇ બરગેમીને બીજી જગ્યાએ રવાના કરી દીધો. રાજ-કુંવરીના જીવનમાંનો આજ એક પ્રેમ પ્રસંગ છે, મને લાગે છે કે હજુ પણ એ યુવાન સંબેરનની પ્રતિમા રાજકન્યાના હૃદય સિંહા-સન પર બેસી છે. મેં આ વાત તેની એક વિશ્વાસપાત્ર સખી મારફતે જાણી લીધી છે.” પત્રમાંની આ હકીકત વાંચી પ્રિન્સ જરા નારાજ થયો. પણ વિવાદ તોડી નાખવા જેવી કોઇ હકીકત તેમાં નહોતી. જો અન્સવીકની રાજકન્યા સાથે તે લગ્ન નહિ કરે તો ખ્રીટીશ પ્રધાનો તેને માટે બીજી સ્ત્રી શોધી કાઢશે તે કદાચ આના કરતાં પણ ખરાબ નીકળી તો પોતાની મીઠી પક્ષીદ થઇ જશે એમ માનીને પ્રિન્સે સંતોષ પકડ્યો. લગ્ન થયા પછી બધું જોઇ બેવાશે એમ ધારો તે પેલા પત્રને સગડીમાં નાખવાની અણી પર હતો એવામાં તેને ખ્યાલ આવ્યો કે ભવિષ્યમાં કદાચ આ પત્ર ખપ લાગશે. આવો વિચાર કરી તે પોતાની ડેસ્કમાં તે પત્ર મુકવા ગયો. ડેસ્ક પાસે

જતાંજ તેને માદ આપ્યું કે આજ ઉસ્કમાંથી લેડી લીટીશીઆ લેડ તેના ખાનગી પત્રો ચોરી ગઇ હતી. ગુરસાથી ઉસ્ક પાર હાથ પછાડી તે બબડ્યો: “શું કરે? હમણું તો હું એ બદમાસ બલ્લાના પંઝામાં સપડાયલો હોવાથી લાચાર છું. પણ એક દહાડો લીટીશીઆને હું બતાવી આપીશ કે મારી શક્તિ કેટલી મહાન છે.”

આ વખતે તેનો વિશ્વાસુ નોકર જરમીન અંદર આવ્યો. અને પ્રિન્સને એક ચીડી આપી જવાબની રાહ જોતો થોડે દુર ઉભો રહ્યો. પત્ર પરના અક્ષર જોતાંજ પ્રિન્સ કમ્પ્યો. એ પત્ર મીસીસ શીટ્ઝનો હતો. પ્રિન્સ તે વાંચવા લાગ્યો.

આ ર નારા દુઃખને પાર નથી તેથી હું તમારી મદદ માંગું છું. પોતાના પતિ પાસે એક પત્ની જે રીતે સહાય માગે છે તેવીજ રીતે સહાય માગવાનો અને હક હોવા છતાં અત્યારે હું તેવો દાવો કરતી નથી. મિત્ર તરિકે પણ હું તમને વિનંતી કરો શકતી નથી કેમકે હવે મારા પર તમારી બેશ માત્ર કૃપા રહી નથી. યુખ પ્રણયિની રૂપે તમને હું કંઈ કહેતી નથી કેમકે હું અને હંમેશાં તમારી ધર્મપત્નીજ માનતી હતી. એકવાર પ્રેમ અને મિત્રતાની છેલ્લી પરિક્ષા કરવાની ઇચ્છા થઇ હતી પણ એ બાવના દાખી દીધી છે. અત્યારે તમારા ને મારા આગલા સંબંધનો ખ્યાલ કરી તમને અરજ કરું છું કે આ ચીઠ્ઠી બાવનાર ચૂકરચને મળજો અને મને આફતમાંથી બચાવવાનો ઉપાય કરજો.”

“આ ચીડી લાવનારને અહિં મોકલ—” પ્રિન્સે હુકમ કર્યો. જરમીન તરત નેચન કીમ્પને હાજર કરી વિદાય થઇ ગયો.

“મિસીસ શીટ્ઝ હમણું ક્યાં છે? અને તમે કાણુ છે?” પ્રિન્સે તેને પૂછ્યું.

“મીસીસ શીટ્ઝ અત્યારે સાફુકારી જેલમાં છે.—” કીમ્પ શીર ઝુકાવી બોલ્યો.

“શું? જેલમાં? તું શીરીફનો નોકર છે?”

“હા. હા. નામદાર! મીસીસ શીટ્ઝ મારા કબજામાં છે.”

“કેટલી રકમને માટે ?”

“ફક્ત બે હજાર પાઉંડ માટે.”

“બે હજાર પાઉંડ !” ખુરશી પર બેસી પ્રિન્સ બોલ્યો: “મીસીસ શીટ્ઝ મારી પાસે થું આવે છે ?”

“પૈસા, નામદાર ! પૈસા !”

“મારી પાસે તો બે મીની પશુ નથી.” પ્રિન્સ બોલ્યો: “વાર, તારું નામ થું ?”

“જી—ગુલામનું નામ નેચન કીમ્પ !”

“વાર મી. કીમ્પ ! તમે લોકો તો બધા પૈસાદાર હો છો. મીસીસ શીટ્ઝના કરજ માટે હું ચીઠી લખી આપું અને તમને ચોક્કસ ધનામ આપું તો તમે તેનું કરજ ચુકવી આપશો ?”

“જી માફ કરો નામદાર ! આપ નામદારની પ્રેમીસરી નોટ બજારમાં આલતી નથી અને અમારે મારી પાસે એટલા પૈસા પશુ નથી.” કીમ્પ બોલ્યો.

“તો અમારે બે હજાર પાઉંડ ક્યાંથી લાવું ?”

“નહિ હાય તો મીસીસ શીટ્ઝને જેલમાં રહેવું પડશે. નામદાર ! એ બિચારી પાસે કાણી કોડી પશુ રહી નથી.”

“હા તારી વાત સાંભળીને મને બહુ શોક થાય છે. પશુ હું તને પ્રેમીસરી નોટ લખી આપ્યા સિવાય બીજું કંઈ કરી શકતો નથી.”

“તારે મિસીસ શીટ્ઝને હું થું કહું ?”

“એમ કહેજે કે હાલમાં મારી પાસે પૈસા નથી અને મારી તબીબત પશુ સારી નથી એટલે તેને મળવા પશુ આવી શકતો નથી. જો તારી બાબુમાં ચોર દરવાજો છે ત્યાંથી ચાલતો ચા. આ એક મીની ધનામ લઈ જા.” કહી પ્રિન્સે ચોર દરવાજો બોલ્યો અને કીમ્પ મીની મજબામાં નાખી એ રસ્તેથી ઉતાવળો ઉતાવળો નીચે જવા લાગ્યો. એજ વખતે ચોર દરવાજાને રસ્તે કોઈ હપર આવતું

હવે કીમ્પ બબ્બે પમથીઆ કૂદતો દાદર ઉતરતો હતો તે અચાનક સામેથી આવનાર પર ગબડી પડ્યો. હજુ તો તે ઉભો થાય તે પહેલાં આવનાર વ્યક્તિએ તેને ચાણુકે ચાણુકે ફટકાવવા માંડ્યો.

“મેવકુદ ! આંધળો છે ? સામે જોતો નથી ?” આવનાર વ્યક્તિ બોલી. તેણે મરદનો પોષાક પહેર્યો હતો પણ તેનો સ્વર સ્ત્રી જેવો મધુર હતો.

ચોર દરવાજામાંની નીચે જવાના દાદર પર થોડીક રોકાઈ હતી. તેમાં આવનારનું મ્હોં એ તથ્ય વાર જોવાથી કીમ્પને લાગ્યું કે તે પુરુષ નથી પણ સ્ત્રી છે. લીટીશીઆના ધુંધરાલા વાળ તેની પીઠ પર ભટકતા હતા. અને સુંદર ફેક કાટ પહેરવા છતાં તેના ઉન્નત ઉરબર મથણીની સુંદરતામાં ચોર વધારો કરતા હતાં.

“માફ કરો મીસ્ટર ! અરે-મેડમ ! મારી ભુલ મ્મ—”

“ઠીક છે. હવે કહે કે તું કાણુ છે અને શા માટે અહિં આવ્યો હતો ?” જરા હસીને લીટીશીઆ બેડે પુછ્યું : “તું રાખનો નોકર લાગતો નથી પણ જેલીફ જેવો લાગે છે.”

“હાજી તમારી ધારણા સાચી છે.”

“વાઈ—હવે સાચી વાત કર, તું પ્રિન્સ પાસે કેમ આવ્યો હતો ?” કહી લીટીશીઆએ તેના હાથમાં એ ગીની સરકાવી દીધી.

“તમારી ચાણુક ખુબ વાગી છે—” કીમ્પ વાંસો પંપાળતો બોલ્યો.

“મેં તેનો છલાજ તો કરી દીધો ને !” લીટીશીઆ હસી.

એ ગીની મળવાથી તથા લીટીશીઆ જેવી જોખનવંતીને સામે જોવાથી કીમ્પ રાજી રાજી મ્મ ગયો.

“તમે કાણુ છો તે તો કહો.”

“ધીમે બોલ ! મારું નામ લેડી બેડ ! બોલ, તું શા માટે પ્રિન્સ ને મળવા આવ્યો હતો.

“તમે ખીસીસ શીટઝને જોળખો છો ?”

“નામ સાબચું છે, તેનું શું છે ?”

“ તે કરજ નહી ચુકવી શકવાથી આફતમાં આવી પડી છે. તેની ચીઠ્ઠી લઈ હું પ્રિન્સ પાસે પહોંચા માગવા આવ્યો હતો.”

“ પછી પ્રિન્સે શું કહ્યું ?”

“ અમ કહ્યું કે નામદાર પાસે પહોંચા પણ નથી અને મીસીસ શીટઝને મળવા જવાની એમની મરજી પણ નથી.

“ હાલમાં મીસીસ શીટઝ ક્યાં છે ?”

“ આજે તો ચેન્સરી બેનમાં મારી એપીસમાં છે, પણ જો આજે પહોંચા નહિ મળે તો કાલે તેને ફ્લીટ જેલમાં જઈ પડશે, કેમ કે મી. રીમકન પોતાના કુળના લાભ માટે ગમે તે કરતાં ડરતાં નથી.”

“ હશે. મને તારા રીમકનની દરકાર નથી. પ્રિન્સે મીસીસ શીટઝ સાથે ઘણું નીચ વર્તન ચલાવ્યું છે. વાદ શીટઝ પર કેટલું કરજ છે ?”

“ જે હજાર પાઉંડથી સહેજ ઉપર ! અત્યારે તમારા જેવી કોઈ ખાનદાન સ્ત્રી તેને મળે તો તે ઘણી આભારી થશે.”

“ ચાલ, હું તારી સાથે આવું છું.” કહી તે મનમાં વિચાર કરવા લાગી: “ પ્રિન્સ પાસે જે કામ માટે આવી છું તેમાં જરા વિલંબ થશે તો કંઈ વાંધો નથી. મીસીસ શીટઝને અત્યારે બચાવીશ તો કોઈવાર પ્રિન્સને તાણો તો મારી શકાશે ! ઠીક છે. એક કાંકરે જે પક્ષી મરશે.

આવા વિચાર કરી લોટીશીઆ પ્રિન્સ પાસે જવાને બદલે ફીમ્પની સાથેજ રાજમહેલમાંથી બહાર નીકળી અને ત્યાંથી એક ગાડી ભાડે કરી બંને ચેન્સરી બેન તરફ ઉપડી ગયાં.

નવમો ભાગ સંપૂર્ણ.

તૈયાર છે !

તૈયાર છે !

વેપારીઓને ખુશખબર.

ફરેક વંશાદારીઓને વંશપરંપરા ઉપયોગી નવું પુસ્તક

વ્યાજ ગણિત.

જે તમે મગજની મહેનત અને હિસાબોની કડાકુટથી
બચવા માંગતા હો,

તો તમેને

રૂ. ૦ થી એક લાખ સુધીનું એક દીવસથી માંડીને

૧) વરસ સુધીનું વ્યાજ જોવા માંગતા હો તો

ફકત ૧ મીનીટમાંજ.

આ પુસ્તકપરથી મળશે, તે ઉપરાંત હુંડીયામણના ભાવો

પોંડના શીર્ષાંગ, વીગેરે માટે આ પુસ્તકનો

અવશ્ય સંશ્લેષ કરો.

મોટી સાંખ્યનાં ૪૦૦ પાનાંનું પાકી બાધડીંગ, ૫૦૦)

પાનાનું પુસ્તક.

કીંમત માત્ર રૂ. ૪ પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૪-૧૨-૦.

વીલાસ જોશીસ,

બજારગેટ, સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ,

અજબ રંગ ! અજબ બહાર ! નવો રંગરામ.

વિલાસ

વિલાસ

વિલાસ

દર શનિવારે પ્રગટ થતું ગુજરાતનું સસ્તામાં
સરતું અડવાડીક પત્ર.

વાર્ષિક લવાજમ મુંબઈમાં રૂ. ૩ બહારમાં રૂ. ૩-૪-૦.

બહારમાં વી. પી. ધી. રૂ. ૩-૮

દર વરસે ભેટનું દળદાર પુસ્તક મફત મળે છે.
આ વરસે ભેટનું પુસ્તક રૂ. ૨૫ ની કીંમતનું
આપવામાં આવશે.

તે સીધા દિવાળી અંક પણ મફત આપવામાં આવશે.

દર અડવાડીયે વાતસાચન કામસૂત્ર આઠ વિષયમાં
પ્રગટ થાય છે.

(ભેટનું પુસ્તક મોટું હોવાથી ચાર આના વધુ પોસ્ટેજના લેવામાં આવશે.)

આ પત્ર ગુજરાતના સુવિખ્યાત નવત્ર કથાકાર ભોઈતો વેપાર,
ધીખતો જવાહરમુખી, વિ. વિ. અનેક રસીલી વારતાઓના લેખક
શ. મધુકરની અંગત દેખરેખ નીચે પ્રગટ થાય છે. દર અડવાડીએ
ટુંકી વારતાઓ, ચાલુ વારતા, રમુછ સ્કેચ, રસપ્રસન્ન કાવ્યો
અને સ્વતંત્રતા માટેની લડત. બાળજન પ્રલોક થાઓ.

વીલાસ એડીસ,

બખ્તરગેટ સ્ટ્રીટ, કોલ, મુંબઈ.

અનેક વિદ્વાનો અને મોટાં મોટાં રાજદા ત
અઠવાડીક પત્રોએ વખાણેલું

વિલાયતી કોકશાસ્ત્ર

થે ભાગમાં સંપૂર્ણ. (સચીત્ર.)

સેંકડો રૂપીયાનો ભોગ આપી યુરોપીયન, જર્મન
ફ્રેંચ અંગ્રેજ અને આર્ય વૈદ્ય ડાકટરોનાં સત્તાવાર રતિશાસ્ત્ર
અને કોકશાસ્ત્રના ગ્રંથોપરથી ગુજરાતી ભાષામાં લેખ
કરેલું

આ એકજ અદ્ભુત પુસ્તક છે.

અનેક જાતના ગંભીર વીષયો, અનેક
મહાપુરુષોનાં સીદ્ધાંતોથી ભરપૂર દરેક સ્ત્રો
પુરૂષને વાંચવા માટે ખાસ ભલામણ કરવામાં
આવે છે.

દરેક ભાગની કીં. રૂ. ૧૧ પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૧૧.૧૦.
બીજા ભાગની કીં. ૩, વી. પી. પોસ્ટેજ સાથે રૂ. ૩.

વિલાસ ઓફીસ.

બજારગેટ સ્ટોટ, કોટ, મુંબઈ.

